

ALPHONSE DAUDET

JACK

ALPHONSE DAUDET

JACK

ENGİN YAYINCILIK

Türkçesi: İlhan Etî

DÜNYA ÇOCUK KLASİKLERİ DİZİSİ

ISBN 975-379-182-8

Birinci Baskı: 1994/ Dizgi-Baskı: Engin Matbaacılık Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Topkapı İstanbul.

ANNE VE OĞUL

Evet Rahip Hazretleri, sonuna K gelecek. Bu bir İngiliz adı. Oğlumun vaftiz babası, Hint Ordusunun gözde generallerinden biriydi LORD PEMBOKE. Bilmem bu adı duydunuz mu? Soylu ve zarif bir Salon adamı... Ah ne güzel dans ederdi, kimse valsı onun gibi yapamazdı... Ne yazık ki, SİNGAPUR'da bir av kazasında öldü. Hem de Raca'nın kendi onuruna düzenlediği bir av esnasında, bir kaza kurşunuyla vuruldu.”

Bu söz seli, bu konudan konuya atlama yaşlı Rahibi hem şaşırtmış, hem de eğlendirmişti. Gülümseyerek, genç kadının sözünü kesti:

Bağışlayın Madam, çocuğun adını yazdım, ama soy adı?

Rahip, anlamlı bakışlarını genç kadına dikti.

Çocuğun annesi 1858 (bulunulduğu yıl) yılının modasına göre, çok zarif ve zengin giyinmişti. Kürklerinin yumuşak ışıltısı, ipekli siyah robu, tüylerle süslü şapkası, onun çok varlıklı olduğunu açıklıyordu. Konağından arabasına atlayarak, yolun çamuruna bulanmadan doğru buraya geldiği anlaşıyordu.

Genç anne çok güzeldi, hareketli yüzünde koyu mavi gözleri derin bir hayretle açılıyordu, inci gibi beyaz ve biçimli dişlerini göstermek için, durmadan gülüyordu. Ne yazık ki, bu güzel yüzde bir zekâ kıtlığı göze çarpıyordu. Örgülü saçlarının kapladığı dar alın ve devamlı konuşmaktan kıvrık duran alt dudak ondaki düşünce yetersizliğini belirtiyordu.

Çocuk, o bambaşka bir tipteydi. Erken boy atmış yedi, sekiz yaşlarında çok tatlı bir oğlan. İskoçyalı gibi giydirilmişti,, ancak, o dikinli başlığından ve kısa eteğinden hiç memnun görünmüyordu. Bunlar moda giysiler olabilirdi ancak hızla boy atan çocuğun dizleri açıkta kalıyor, o da bu çıplak bacaklarından utanç duyuyordu. Çocuk, tıpatıp annesine benziyor, ama onda daha başka bir incelik ve soyluluk göze çarpıyordu.

Güzel bir kadının, akıllı bir erkekteki yüzü. Çocukta daha üstünlenen ve derinlenen aynı mavi gözler, aynı alın ama daha geniş, ciddi kıvrımlarla bükülü aynı ağız. Çocukta düşüncenin yer ettiği hatta çok ciddi olduğu ilk bakışta anlaşıyordu. Onda, annesinin eteklerinde büyümüş bir yavrunun nazlı ve çekingen havası vardı.

Şu anda annesine yaslanmış, onu dikkatle dinliyordu. Çevresine ürkek bakışlarını dikmişti. Gerçi annesine söz vermişti, ağlamayacaktı ama gene arada bir hıçkırığı andıran bir iç çekişle tepeden tırnağa sarsılıyordu.

Annesi, ona gözlerini dikerek, sanki vaadini anımsatıyordu. O zaman yavrucak gülümsemeye çalışıyor, ancak gene de onda derin bir üzüntü hissediliyordu.

Rahip, ana ile oğlu inceliyordu. Yirmi beş yıldan bu yana Vaugurard'daki Cizvit yatılı okulunun müdürü olan Peder O... bu yeni gelenlerin şimdiye kadar alışkın olmadığı tiplerden olduklarını daha görür görmez anlamıştı.

Genç kadının davranışları ve özellikle sanki bir derdini gizlemek istercesine karşısındakini söz seline boğması, tüm bunlar din adamını kuşkulandırmıştı. Ancak ne var ki, son yıllarda Paris sosyetesine öylesine karışmış, sınıflar öylesine girift olmuşlardı ki, soylu bir bayanı daha aşağı sınıftan birinden ayırt etmek pek kolay olmuyordu.

Ancak çocuğun soy adını sorduğu zaman, kadının üzgün görünmesi onu hemen aydınlattı.

Genç kadın gelincik gibi al al oldu ve kısa bir kararsızlıktan sonra:

“Bağışlayın beni Müdür Bey”, dedi, “kendimi tanıtmayı unuttum.”

Çantasından çıkardığı güzel kokulu bir kartı, Rahibe uzattı:

IDA DE BARANCY

Bu hoppa ve neşe dolu ad, altın yaldızlı harflerle ipek gibi düzgün kâğıt üzerinde çizilmişti.

Rahip buruk bir gülümseyişle sordu: “Çocuk da aynı adı mı taşıyor?”

Soru küstah sayılırdı. Güzel bayan bunu anlamıştı, daha da bozuldu. Sonra hemen bu şaşkınlığını yapmacıklı bir nezaket altında gizlemeyi başardı:

Fakat, pek tabii dep mi Müdür Beyefendi? Rahip anlam dolu bir tondan: “Ya,” diyebildi.

Okul Müdürü, konuğuyla nasıl konuşacağını bilemedi. Her kelimenin değeri ve anlamını bilen birinin düşünceli tavrı ile, bir süre elindeki kart ile oynadı.

Derken kalkarak, bahçeye açılan balkon kapılarından birine doğru yürüdü. Kızıl kış güneşi, bahçenin heybetli ağaçlarının yapraklarında oynaşıyordu. Yaşlı Rahip camı tıkırdattı, kara bir gölge görüldü. Müdür içeri giren genç rahiple, şöyle konuştu:

Dostum, sizden bir ricada bulunacağım, şu yavrucağı azıcık dolaştırın. Kendisine kilisemizi ve kış bahçesini gösterin.

Oysa Jack, bu uzaklaştırılmadan daha başka anlamlar sezdi. Veda sahnesini kısa kesmek için kendisini bahçeye yolladıklarını düşündü. Bakışlarında öyle üzüntülü ve ürkek bir anlam belirdi ki, şefkatli Rahip, hemen onu yatıştırmak istedi:

Korkma dostum... Annen seni burada bekleyecek, gitmiyor. Az sonra onu burada bulacaksın.

Çocuk sanki inanmamış gibi kararsız görüldü. Madam de Barancy, bir kraliçe edası ile, emir verdi:

Haydi dostum, Müdür beyi dinle.

Çocuk acıklı bir boyun eğişle genç rahibe elini uzatarak oradan çıktı.

Yalnız kaldıklarında odada bir sessizlik oldu. Soğuktan buz tutmuş kumlan hışırdatan ayak sesleri, giderek uzaklaştılar. Ilık odada yanan ateşin çitirdıları, dallarda uçuşan serçelerin cıvıltıları, piyano sesi, hocaların sınıflarda verdirdikleri dersin uğultuları, tek bir sözle lüks bir yatılı okulun, tüm gürültüleri kapalı kapılardan sızıyordu.

Çocuğu çok sevimli ve terbiyeli bulan Rahip, ondan etkilenmişti, söze şöyle başladı:

Bu yavru, size çok düşkün Madam.

Madam de Barancy, bir tiyatro aktrisine yakışan bir iç çekişle şu karşılığı verdi:

Nasıl sevmesin efendim? Dünyada benden başka kimi var ki?

Ya, demek dulsunuz, Hanımefendi?

Ah evet, hem de en acıklı bir şekilde. Eşimi yitireli çok oldu, aşağı yukarı on yıl kadar, henüz evlenmiştik. Ah bir anlatsam, tam bir roman konusu. Adından anladığınızın göre Kont de Barancy Touraine ilinin en soylu ailelerinden biri idi..

Ne yazık ki, güzel kadın gene düşünmeden konuşmuş ve baltayı taşa vurmuştu gene. Aksilik bu ya, Touraine doğumlu olan Peder O... doğduğu ilin tüm tarihçesini ezbere bilirdi. Oradaki soylu aileleri bir bir tanırdı, bundan ötürü, Kont de Barancy'de az önceki Lord Peambockla birlikte Hindistan efsanelerine katılmak zorunda kaldı. Ancak zeki ve karşısındakinin ruh halini okumasını bilen adam, düşüncesini daha ılımlı bir tarzda yönetmeyi başardı:

Çocuk size çok bağlı aynı zamanda da çok küçük, böyle bir ayrılığa dayanacağını sanmam. Hem de pek güçlü görünmüyor.

Genç kadın anlamamıştı, saf bir tavırla itiraz etti:

Hiç tasalanmayın o çok güçlüdür, sağlığı da yerinde. Hiç hasta olmadı diyebilirim belki yüzü solgun, ancak Paris havasına henüz alışamadığından ötürü, şimdiye kadar hep kırlarda, şatomuzun bahçesinde...

Amacını anlatmayan Rahip, bu kez başka bir yola başvurdu:

Şu anda çok doluyuz Madam, yatakhane boş yatak yok. Üstelik ders yılı başlayalı hayli zaman oldu. Başvuran öğrencileri gelecek yıla bekletiyoruz. Belki, o zaman deneriz, ancak gene de kesin söz veremem.

Güzel kadın anlamıştı, birden sarardı:

Ya demek oğlumu kabul etmek istemiyorsunuz? Peki ama neden? Bana bunu açıklayın.

Rahip de üzölmüş göründü:

Madam, diye söze başladı, “böyle bir açıklamada bulunmamak için çok şeyler verirdim, ama beni zorladınız ben de size açıklayacağım. Bize çocuklarını emanet eden ailelerin çok ciddi ve iyi ahlaklı olmalarını bekleriz. Bu bizim için değişmeyen bir koşul, Paris'te küçük Jack'ı barındıracak yüzlerce yatılı okul bulunmakta. Ancak, ne yazık ki, bizde okuması olanaksız.”

Kadının itiraza hazırlandığını sezen Rahip, kesip attı:

Lütfen, beni daha ağır konuşmak zorunda bırakmayın. Sizden hesap sormaya hakkım yok. İnanın bana, şu anda, sizin için ben de üzülüyorum.

İlkin meydan okumayı deneyen güzel kadın, birden duygularına yenilerek sızlanmaya, ağlamaya başlamıştı:

Ah ne kadar mutsuzum, neler çekmedim? Ne yazık ki, çocuğun babası yok, kendisine öz bir soy ismi de yok. Ama bundan onu sorumlu tutmak, haksızlık olmaz mı? Ah Rahip Beyefendi.

Kadın hıçkırıklarının arasında Rahibin elini yakalamıştı, Peder O... kadını kırmaktan çekinerek, yavaş bir jestle elini kurtardı. Onun bu taşkınlığından ve de gözyaşlarından ürkmüştü, yatıştırıcı bir sesle: “Sakin olun Kızım, sakın olun,” dedi.

Oysa İda de Barancy, kendini bırakmış, şımarık bir çocuğun coşkun kederiyle, ağlamasını sürdürüyordu.

Saygın din adamı, onun bayılmasından korktu. Bir ara, ne yapacağını bilemedi.

Güzel İda, kendisini temize çıkarmak amacıyla ona tüm yaşamını anlatmaya kararlı idi. Rahip de zoraki, onun bu isteğine boyun eğdi.

Genç kadın, kesik cümlelerle sonu gelmeyen bir öyküye başladı. Bir konudan diğerine atlıyor ve bu karmaşa arasında yolunu bulup anlatısını bitirmesi şüpheli görünüyordu. Aslında “Barancy” adı onun gerçek adı değildi. Kimliğini açıklasa, sayın müdür donakalırdı. Zira Fransa'nın en eski ve soylu adlarından birini taşıyordu. Ne var ki, atalarının onuru söz konusu olduğundan, adını açıklamaktansa ölmeyi yeğ tutardı.

Müdür, kendisinden böyle bir açıklama beklemediğini, boş yere yineledi. Ama boşuna inatçı kadına kendisini duyuramadı bile. O, kendisinin bile içinden çıkamayacağı karmaşık cümlelerle daha da şaşıırıyordu. Ancak hep aynı nakaratı yineliyordu, en soylu bir ailenin kızı olduğu gibi, kendisini baştan çıkaran sefil de, ruhunun kötülüğüne rağmen gene de bir aristokrat idi. Kaderin lanetine uğradıklarını yineleyip durdu.

Rahip şaşırmıştı, neye inanacağını bilemedi. Bu da uydurma bir masaldı kuşkusuz. Ama gene de Peder O... kadının içtenliğine inanmıştı. O oğlunu içten bir şefkatle seviyordu. O güne kadar hiç ayrılmamışlardı.

Çocuk evde özel öğretmenle çalışıyordu. Ancak onun uyanık zekasından etkilenen genç kadın, oğlunu daha ciddi bir şekilde eğitmeye karar vermişti. Rahip genç kadına acı-mıştı ona ciddi bir tondan daha ciddi olmasını öğütledi. Yaşamını bir düzene sokmanın zamanı gelmişti.

Güzel kadın minnet dolu bir sesle:

Ah Müdür Bey tam üzerine bastınız bende bunu istiyorum. Aslında, çok yakın bir gelecekte durumum resmileşecek benimle evlenmek isteyen birisi var. Ama, ben de bu arada çocuğu evden uzaklaştırmayı ve ona dinsel bir eğitim vermeyi düşünmüştüm. Ne yazık ki, bu isteğim yerine gelmedi ve bütün iyi niyetlerime rağmen...

Söz buraya vardığında, Rahip sarsılmış göründü. Kısa bir kararsızlıktan sonra, birden suya atılırcasına:

Bu kadar istekli olduğunuza göre sizi kırmak istemem Madam. Aslında küçük Jack'ı çok sevdim. Onu okula alıyorum.

Oh Müdür beyefendi...

Evet ama iki önemli şartım var.

Hemen söyleyin, şimdiden kabul.

İlk şartım, resmen evleninceye kadar, çocuğu evinize çıkartmayacaksınız, hafta sonlarını hatta büyük tatilleri bile bizimle geçirecek.

Evet ama evladım, beni görmeden, yapamaz...

İstedığınız zaman onu görmeye buraya gelebilirsiniz ama ikinci bir şartım daha onu ancak benim bu odamda görebileceksiniz, salonda onu göremezsiniz.

Kadın bir hışımla ayağa fırladı: "Peki, ama nasıl olur? Bunu asla kabul edemem." Çocukları görme günlerinde kabul salonuna girememek, o perşembe günlerinin sevimli kalabalığına karışmamak. Oğlunun güzelliğini, kendi şıklığını, kapıda bekleyen arabasının ihtişamını, çevreye sergileyememek diğer analara caka satamamak. Oğlunu kaçamaktan görmek, bütün bunlar genç kadını alt üst etmişti

Kurnaz din adamı, tahminlerinde yanılmamıştı.

Acımasız davranıyorsunuz Rahip Bey, az önce iyilik sandığım bu lütfü şu anda reddetmek zorunda bıraktınız beni. Benim de bir gururum var, hem sonra çocuk hakkımda ne düşünür?

Tam o anda, camların ardından sarışın bir yüz görerek sustu. Küçük Jack açık havadan pembeleşen yanaklarla odayı gözetiyordu. Annesini görünce yüzü güldü, hemen içeri daldı ve ona koştu.

Kadın oğlunu elinden yakaladı:

Gel gel evimize gidelim. Burada bizi istemiyorlar, bize yer yok.

Koşarcasına çıktı. Durumu anlamayan çocuk, şaşkın bakışlarla annesini süzüyordu. Rahibin saygılı selamına güzel kadın hafif bir baş işaretiyle karşılık verdi. Ama tüm acelesine rağmen, Rahibin ardından mırıldandığı şu sözleri duymasını önleyemedi: “Zavallı çocuk, zavallı çocuk.”

Bu sözlerdeki şefkat titreşimleri çocuğun kalbini sızlattı. Neden yaşlı rahip böyle konuşmuştu?

O günü izleyen haftalar ve aylar boyunca, Jack, hep bunu düşünecekti.

Rahip yanılmamıştı, aslında İda de Barancy, yalancıkdan kontesti.

Gerçek adı Barancy olmadığı gibi, belki ön adı da İda değildi. Nereden gelmişti? Kim idi? Tek bilinen şey, onun Paris'li olmayışı idi.

Henüz düzeltemediği şivesinden, onun bir taşralı olduğu anlaşılıyordu. Oda hizmetçisi matmazel Constant, onun bir Paris'li hanım kadar yapmacıklı olmadığını düşünerek onu hor görürdü ve ondan “Taşra Dilberi” diye söz ederdi.

Bir gerçek daha vardı, o da Madam de Barancy'nın çok fazla seyahat etmiş olması. Zaten o bunu asla gizlemezdi.

İda, günün birinde sömürgelerin küçük bir adasında, mavi gökler altında dünyaya geldiğini anlatır, uçsuz bucaksız pamuk tarlalarında Kıрма güzeli annesinden, sayısız kölelerinden söz ederdi. Oysa, başka bir gün hava değiştirir, Tours O dolaylarındaki, şatosunun şahane parkını, orada geçirdiği çocukluk anılarını anardı.

Ancak, anlattıklarında hep aynı tema göze çarpardı. Soyluluk, servet ve asalet unvanları. Kadın kafasını bunlara takmıştı.

Şu sırada kendisine bakan çok paralı bir dostu vardı. Adam, onu en şık mahallelerden birinde oturtuyor, saf kan atlarla koşulu bir arabada gezdiriyordu. İda'nın kıymetli eşyaları, uşak ve hizmetçileri vardı.

Gene de bir kasabada büyümüş olduğundan o Paris kadınları kadar küstah ve şımarık değildi

Haftada bir gün, orta yaşlı, şakakları ağarmış soylu görünen bir Bay kapısını çalardı. İda ondan söz ederken, bir “MÖSYÖ”(**) deyişi vardı ki, duyanlar, Fransa Kralının kardeşine bu unvanın verildiği çağlarda, kendilerini Fransa saraylarında sanırlardı.

Jaek, anasının dostunu “İyi Dost” diye çağırırdı. Uşaklar onun yüzüne “Kont Hazretleri” derler, ama kendi aralarında ondan moruk diye söz ederlerdi.

(*) Touis Touraine eyaletinin yönetim merkezi.

(**) MÖSYÖ: Fransa Kralının hemen kendisinden sonra gelen kaidesine verilen unvan.

Bu “moruk” herhalde çok zengin olmalıydı ki, İda har vurup harman savuruyordu. Konakta korkunç bir israf sürüp gidiyordu. Hanımın özel hizmetçisi Constant, aynı zamanda evi yönetiyordu. Kâhyalık yapan kadın deneyimsiz hanımına aynı zamanda, yüksek sosyete geleneklerini de aşılamaya çalışıyordu. Yolunu şaşırılmış şu zavallı İda'nın tüm amacı, son moda bir salon kadını olmak idi.

İda de Barancy, okul kapısında, kendisini bekleyen arabasına atladı ve eşikte güneşlenen birkaç rahibe duyurmak istercesine yüksek sesle: “Konağa” emrini verdi.

Ancak araba henüz ilerlemişti ki, genç kadın, kendini daha fazla tutamadı ve bukleli başını yastıklara dayayarak hıçkırmaya başladı.

Oğlunu okula kabul etmemişlerdi, rezalet. Oysa o soylu ve zengin görünmek için çok ciddi bir şekilde giyinmiş. En sade robunu, en güzel kürklerini giymişti.

Ne yazık ki din adamını bir türlü ikna edememişti. Daha ilk görüşte rahip, onun foyasını meydana çıkarmıştı.

Jack, bir köşeye büzülmüş, kıpırdamaktan korkarak, gözlerini annesine dikmişti. Onun bu perişanlığının nedenini bilmemekle beraber, onun kederine üzülüyordu. Ama, gene de eve döndüğüne çok memnun idi.

Neden üzülüyordu annesi? Onu böyle ağlar görmek çocuğu adeta harap ediyordu.

Annesi birden, ellerini burkarak sızlandı:

Hey Tanrım, bu kadar mutsuz olmak için ne yaptım ki?

Jack bunu yanıtlayamadı, annesinin suçunu bilmiyordu ki, ancak, sevgi dolu çocuk, onu teselli için çekinerek elini uzattı ve onun güzel kokulu elini dudaklarına götürdü.

Kadın çılgın gözlerle çevresine bakındı:

Ah, hayırsız çocuk, dünyaya geldiğinden beri, senden az mı çektim?

Jack, adeta donakalmıştı, kekeleyerek sordu: “Ben mi? Ben sana ne kötülük yaptım?”

Dünyada annesinden başka kimi vardı ki? Ama demek istemeyerek, ona zarar vermişti!

Biçare çocuk, birden derin bir yeise kapıldı. Ama* ne var ki annesinin gürültülü gösterişli kederinin yanında, onun-kisi sessiz ama daha derin bir acı idi. Kederini göstermekten korkar gibi, kendisini tuttu, yalnız bütün vücudunu sarsan bir ürpertiye önleyemedi ve kuru hıçkırıklarla sarsadı.

İşte o zaman, yaralanan gururunu unutan İda, analık şefkatine yenildi. Çocuğuna sevgiyle sarıldı:

Sus yavrum, şaka yaptım, anlamadın mı? Küçük budala, bu kadar duygusal olma. Yoo hayır Jack, sen bana ne kötülüğü edebilirsin, seni bu hikâyelere karıştırdığım için suç benim. Haydi yavrum, ağlama artık. Bak ben de gülüyorum.

Hoppa kadın, az önceki derdini unutmuştu. Oğlunu eğlendirmek için, kahkahalar atmaya başladı. Hiç derin olmayan, bu yaradılışın devamlı kederden neşeye geçmesi Tan-rı'nın bir lütfü sayılırdı. İşin tuhafı genç ana, daha da güzelleşmişti sanki, az önceki gözyaşları gözlerini ve tenini parlatmış, onu daha da çekici kılmıştı.

Birden arabanın buzlu camını indirerek dışarı baktı: “Jack, eve yaklaştık, gel istersen inelim, sana bir pasta yedireyim. Haydi sil gözlerini bakalım, sana şu çikolatalı pastalardan yedireceğim.”

O günlerin modası olan bir İspanyol pastahanesi önünde durdular. İçerisi dolu idi. En şık hanımlar sanki kendilerini göstermek için burayı doldurmuşlardı. Eleştiren bakışlarla birbirlerini izliyor, yaldızlı salonun aynalarında pembe yüzler ışıklı gözler yansıyor.

İda, gözlerin kendisine çevrildiğini görerek çok sevindi. Bu başarı az önceki hayal kırıklığını gidermişti. Bol pasta ısmarladı ve iştahla yemeye koyuldu. Oysa, çocuk, henüz kendisini toparlayamamıştı, annesinin ısrarlarına karşı koya-mayarak, tabağındakileri nazlı nazh yedi.

Hava o kadar güzeldi ki, İda, arabayı yollayıp eve yaya dönmek istedi. Sokaklara sinmiş menekşe kokularını içine çekerek, oğlu ile elele yürüdüler.

Açık havada yürümek, süslü vitrinleri seyretmek, yolda uyandırdığı hayranlık ona az önceki üzüntüsünü unutturmuştu.

Ama birden ışıltılı bir vitrin önünde bir çılgılık attı. O akşam maskeli baloya gideceğini anımsamıştı. Tuvaletini bü-tünlemek için kimi ufak tefek alacakları olacaktı. Hoppa anasının dizi dibinde büyüyen çocuk da, onun gibi güzel şeylere düşküncü. Göremeyeceği bu şenliğe hevesleniyordu. Zıplaya sıçraya anasının peşi sıra mağazaya girdi. Jack'ın en büyük zevki, annesinin süslenmesini seyretmektir. Anasının güzelliği çocuğu gururlandırır.

Madam de Barancy seçimini yaptı, beğendiklerini paket ettirdi, daha sonra oğluna dönerek:

Bak, unutma şekerim, sakın İyi Dost'a” benim şu baloya gittiğimi söyleme, bu aramızda sır olarak kalsın. Aman Tanrım, saat beş olmuş, Constant beni azarlayacak.”

Aldanmamıştı, iri kıyım, jandarma kılıklı bir kadın, onu kapıda karşıladı.

Giysileriniz hazır? Ama siz çok geciktiniz, bu kadar gecikmenin ne anlamı var ki? Zamanında hazır olamayacaksınız.

Ah sevgili Constant, ne olur beni azarlama, başıma gelenleri bir bilsen?

İda, eliyle oğlunu işaretledi. Kâhya kadın birden öfkelenildi:

“Nasıl olur? Geri mi döndünüz Mösyö Jack? Ne ayıp! Sözüünüzde böyle mi durdunuz? Demek bundan sonra, sizi okula jandarmalarla yollamak Ah, şaştım doğrusu. Hoş suç pek sizde sayılmaz, anneniz, bir dediğinizi iki etmiyor, böylesine şımartılan bir çocuğu ilk kez görüyorum.”

Yok sevgüi Constant, iş bildiğin gibi değil, çocuğun suçu yok, onu okullarına istemediler.

Birden gözyaşları yeniden boşaldı, gene şanssızlığından şikâyeteye başladı. Az önce yediği pastalar, içtiği şarap ve konağın aşırı ısısı kederine eklenince, birden fenalaştı, yere yığıldı, bayılmıştı. Onu yatağına taşıdılar, tuz ruhu koklatıldı, ellerini uğuşturdular, sonunda açıldı.

Matmazel Constant, bu tip isteri krizlerini pek iyi bilirdi, bilgiç bir tutumla hanımına baktı, bu arada kendi kendisine şöyle söyleniyordu:

Rahiplere gitmenin ne gereği vardı? Orası çocuğun durumundaki biri için uygun okul değildi... Madam, önceden bana danışsa, basma bunlar gelmezdi... Ona okul bulmakta iş mi? En iyisini bulurum ben.

Bu arada Jack, annesinin ellerini öpüyor, onun üzülmesine neden olduğundan kendi kendisini lanetliyordu.

Haydi Mösyö Jack, çekilin oradan anneniz iyileşti artık. Onu giydireceğim.

Aman Constant nasıl olur? Kıpırdayacak halim kalmadı, baloya nasıl giderim?

Daha iyi ya, açılırsınız... Aslında beş dakika daha dinlenin, bir şeyciğiniz kalmaz. Şu tuvaletinize bir göz atın, ne şahane çılgınlık Perisi” kostümü... Ya şu pembe ipekli çoraplar, hele saçlarınız üzerine oturtacağınız şu zilli külah...”

İda, bu süslere dayanamadı.

Annesi giyinirken Jack loş küçük salonda bekledi. Satenle kapitone o süslü küçük salonu gölgeler kaplamıştı. İçeri, tam pencere önündeki bir sokak fenerinin ölgün ışığı içeri yansiyordu. Çocuk alnını cama dayadı ve o günün olaylarını derin bir hüznle yeniden yaşadı. Birdenbire, nasıl olduğunu bilmeden, Rahibin arkasından söylediği o yorumu kendisine yakıştırdı. Evet, aslında kendisi zavallı bir çocuktü.

Kendisini mutlu sandığı halde, başkalarının acıdığı biri olmak, tuhaf değil miydi? Ama, demek, kimi zaman böyle gizli mutsuzluklar olurdu. Kurbanlarının bile, ayırmadığı gizli mutsuzluklar.

Kapı açıldı, eşikte Kâhya kadın Constant göründü. “Gelin Bay Jack, bakın anneniz ne kadar güzel oldu.”

Annesi, satenlere bürünmüş bir çılgınlık perisi olmuştu. Her hareketinde bir zil sesi duyuluyordu. Çocuğun adeta gözleri kamaşmıştı, annesine hayran hayran baktı. Sarışın güzel kadın taranmış, pudralanmış, elindeki zilli değneğini sallıyor ve aynadaki çılgınlık perisine gülümsüyordu. Bütün dert ve tasalarını bir yana atmıştı. Aynadaki yansımasından mutluluk duyan güzel kadın, oğluna tatlı tatlı gülümsedi.

Daha sonra kahya kadın onun omuzlarına bir kürk etol atarak, onu arabasına geçirdi. Jack da peşlerinden geldi. Önünden merdivenlerden acele inen simle işlemeli pembe saten pabuçlar, sanki daha şimdiden dans hevesi ile kanatlanmış gibi anasını kendisinden uzaklaştırıyorlardı.

Araba tekerleklerinin gürültüleri uzaklaştığında, çocuk artık içeri girdi ve kısa yaşamında ilk kez derin bir düşünceye daldı. Hemen hemen, her akşam böyle yalnız kaldığını esefle düşündü.

Annesinin dışarı çıktığı gecelerde Jack, yemeğini matmazel Constant ile yedi. Bu gibi akşamlarda, yemek odası çocuğa çok büyük görünürdü. Zamanla Jack'la baş başa kalmaktan sıkılan Constant, onu da aşağı, mutfağa sürüklemeyi adet edindi.

Aslında konağın mutfağındaki bu yemekler pek cümbüşlü olurdu.

Yağ lekelerinden kirlenmiş mutfak masasından ve çevredekilerin tutumlarından evdeki israfın ne boyutlara ulaştığını ölçmek hiç de zor değildi. Kâhya kadın Constant, masanın başında oturur ve çocuğun pek anlayacağı kapalı bir düden aşçı kadınla, genç arabacıya açık saçık öyküler anlatırdı. Bu arada kendi hanımlarını da alaya almayı bir alışkanlık haline getirmişlerdi.

O akşam sofrada, çocuğun okul serüveni tartışıldı. Arabacı Augustin, buna sevindiğini bildirdi. O şu sinsi din adamlarını hiç sevmezdi, şu iki yüzlü rahipler çocuğu da kendileri gibi bir Yobaza çevireceklerdi.

Matmazel Constant ona karşı çıktı. Gerçi, ne yazık ki, dinsel görevlerini tam olarak yerine getiremiyordu, ama gene de kendilerine Tanrı'ya adayan o kutsal adamlara, dil uzatılmasına göz yumamazdı.

Küçük Jack safi kulak kesilmiş, okula alınmama nedenlerini anlamak için gayretle dinliyordu. Birden tartışma yön değiştiğinde çocuk hayal kırıklığına uğradı. Ama artık mut-faktakiler, Jack ve annesiyle ilgilenmiyorlardı. Her biri, kendisine öz dini inançlarını açıklamaya koyulmuştu. Bir hayli içkili olan arabacı, peltek bir dille:

“Ben filler gibiyim”, diyordu, “sadece güneşe taparım, başka Tanrı bilmem.”

Matmazel Constant'nın tepesi atmıştı, ona “Kâfir” diye bağırırdı.

İçlerinde en akli başında olan şişman aşçı kadın, aralarını bulmak istedi:

Bakın, böyle kutsal konular şakaya gelmez. Herkes istediğine inanır gene de Tanrı'yı inkâr etmek büyük günahtır.

Ne yazık ki Jack, bu sözleri duyamadı, fırınlardan sızan ısı ve bu sarhoşların sonu gelmeyen kavgalarından usanan çocuk, başını elleri arasına almış ve oturduğu yerde derin bir uykuya dalmıştı.

Konuşulduğunu biliyor ama hiçbir şey seçemiyordu. Sesler kendisine çok uzaktan geliyordu.

Aşçı kadının sesi yükseldi:

Bu şirin yavru, ne olacak şimdi?

Constant:

Bilemeyeceğim, dedi, “ancak annesi çocuğun artık ciddi bir eğitim görmesi için okula gitmesinde kararlı. Benden uygun bir okul bulmamı istedi.”

Şarabı iyicene kaçırın Augustin kekeleyerek:.

Dur bakalım, durun biraz, ben çok iyi bir okul biliyorum. Hem de tam istediğiniz gibi. Bir kolej yo, hayır bir Cımnaz(*) Cımnaz Morönval” - Hani hep söz ederim ya, bir ara şu Mısırlılar yanında çalışmıştım. İşte oğulları “Sairde bu okula yazılı idi. Kapıcının bana verdiği broşür, hâlâ yanımda.”

Yelek cebinden çıkardığı cüzdanından lekeli ve kirli bir kâğıdı masa üzerine fırlattı ve bir Fatih edası ile:

Nah buldum işte, diye haykırdı.

Okumak istedi, heceleyip bir türlü başaramadı, kâhya kadın kâğıdı kaptı ve bir solukta okudu:

Cımnaz Morönval - 25 Montaigne bulvarı - Paris'in en güzel mahallesi - Ciddi aile okulu - Geniş bahçe - Sınırlı öğrenci sayısı - Metot Morönval - Docostere - ecnebi öğrencilerin şivelerini düzeltmek için ses bilimi...-

Matmazel Constant, soluk almak için sustu: “Bu bana çok uygun göründü.”

Elindeki kâğıdı ta sonuna kadar okumakta devam etti ama artık derin bir uykuya dalan Jack artık hiçbir şey duymuyor, o düş görüyordu.

Evet, şu mutfak masasında, onun geleceği konuşulurken, annesi kostümlü baloda dans ededursun, çocuk az önce tanıdığı Rahibi görüyordu düşünde.

Adam derin bir tasa ile başını sallıyor ve acıklı bir sesle:

Zavallı çocuk, diyordu, “zavallı çocuk.”

(*) Cımnaz: Klasiklerin, yunanca ve latincenin okutulduğu okul.

II CIMNAZ MORONVAL

Broşür, okulun Paris'in en güzel mahallelerinin birinde olduğunu bildirmişti.'Gerçekte bu, Montaigne Bulvarı, kentin en gözde mahallelerinin birindedir. Ancak ne yazık ki, planın çizimi henüz tamamlanmamış olduğundan, semtin pek çok değişik yönleri vardı.

İpekli ve kadife perdeler ve Venedik aynaları ile döşenmiş konakların hemen ardında, işçi barakaları, gecekondu görünümlü. Burada nalbant ve araba yapımcılarının çekiç sesleri cınlar. Geceleri burda mahalle baloları verilir. Tek bir kemancı, işçi kızları ve kabadayılar dansettirir. Geçidin demir parmaklığı üzerindeki tabelada, yaldızlı harflerle “Cımnaz Morönval” yazılıdır. Henüz parmaklıktan içeri girer girmez kişi, yıkıntılar ve yeni yapılardan oluşagelen yoğun bir çamura batar.

Geçidin tam ortasından akan bulanık dere, iki yanında yükselen kırık dökük evler, bir eski zaman görünümünü sergiler.

Aşınmış çamaşırların kuruduğu, balkonların bulunduğu harap evler de yaşayan sürüyle perişan kılıkli çocuklar, sıska kediler ve kuşlar vardır.

Bu kadar dar olan bir yerde, yüzlerce İngiliz seyisinin ve gene sayısız kaçak işçilerin, barınabilmesi kişiye tuhaf gelebilir. Akşam olduğunda burası canlanır, parklarda sandalye kiralayan yoksul kadınlar, kukla oynatıcıları, gezgin şarkıcılar barınmak için bu sefil odalarına dönerler. Bu harap mahalle, Champs-Elysee'nin(*) şahane dekorunun tam anlamıyla ters yüzüdür.

Cımnaz, işte bu yıkıntılar ortasında yükseliyordu.

Şu bir gerçek ki, çocuğu buraya eğer anası getirirse, çevrenin sefaletinden hemen etkilenerek vazgeçerdi. Şefkatli bir kadın olan İdâ de Barancy, sevgili yavrusunu böyle berbat bir yere emanet edemezdi. Ancak, ne yazık ki, kendisi çekingen ve ürkek bir yaradılıştan olduğundan, yeniden kötü bir karşılanmayı göze alamamıştı.

Bu görevi çok güvendiği oda hizmetçisi ve aynı zamanda kâhyası olan Constant'a vermişti.

Karlı ve soğuk bir sabah, süslü kupa arabası okulun tam karşısında durdu. Geçit ıssızdı, kâhya kadın bir elinde şemsiyesi, öbür eliyle Jack'ı tutarak, kapı numaralarına baka baka ilerledi. On iki numaralı evin kapısında durdu. Burası sanki daha temiz ve bakımlı görünüyordu.

Matmazel Constant'ın emin bir elle çektiği çingırağın sesi çevreyi saran derin sessizliği yırttı. Uzaklardan yansıyan bu çan sesi Jack'ın kalbini burktu. Bir dal üzerinde toplanmış bir serçe sürüsü ürkererek, bitişik dam üzerine tündü. Kimse gelmedi kapıya, ancak kalın demirler ardından sesler duyuldu. Kapının tam ortasındaki pencere açıldığı za-' man, kalın dudaklı bir zenci çocuğun yüzü göründü.

Constant sordu:

Cımnaz Moronval burası, değil mi?

Kara kafanın yerini daha açık renkte sütlü kahve renkli bir baş aldı, daha sonra yetişkin bir melezin asık yüzü belirdi. Matmazel Constant, bayağı sinirlenmeye başlamıştı ki, haşın bir ses duyuldu:

Sesemler (sersemler) açsanıza kapıyı.

Fiskoslar yükseldi, kilitte kalın bir anahtar döndü, sonunda görkemli kapı korkunç bir gıcırtyla açılırken, az önceki serçeler gibi ürken öğrenciler dört bir yana dağıldılar.

(*) Champs-Elysee: Paris'in en seçkin mahallelerinden biri.

Kapı önünde zayıf yapılı bir melez duruyordu. Boynundaki kravat beyaz olduğundan esmerliğini daha da üstünlemişti;

Adam nazik bir jestle Matmazel Constant önünde eğildi ve ona içeri girmesi için kolunu uzattı. Geniş ve bakımsız bir bahçeden geçtiler.

Issız bahçenin, şurasında burasında acayip şekilli binalar görünüyordu. Bahçenin hemen ortasında kumla döşeli, camlarla çevrili bir avlu vardı. Burası çocukların oyun salonu olacaktı. Bahçe yolunda, küçük bir zenci çocuk görüldü. Kırmızı yelekli yavrunun elinde kocaman bir süpürge, bir de kömür kovası vardı. Çocuk yeni gelenlere yol vermek için çekilirken, Moronval onun kulağına yavaşça: “Salonun ateşini yak,” diye fısıldadı. Küçük zenci bu sözleri derin bir hayretle karşıladı. Oysa bu çok yerinde bir emirdi. Geniş salonun cilalı parkeleri, donmuş bir kuzey gölünü andırıyordu. Hatta kılıflı koltuklar bile, bu ısı noksanından acı çekercesine buruşmuşlardı. Ama ne var ki, kâhya Constant, ne boyaları aşınmış duvarları görüyor, ne de salonun boşluğunu ayırımsıyordu. Şu anda kendisine bir hanımefendi süsü vererek caka satmaya bakıyordu. Burayı pek beğendiğini söyleyerek işe başladı. Moronval sırtarak, karşılık verdi:

Tam bir sayfiye köşkü değil mi, efendim. Kısa bir şaşkınlık oldu. Yoksul kişilerin, konuklarını ağırlama için gösterdikleri telaş. Küçük zenci, ateş yakmaya hazırlanıyordu. Moronval, soylu konuğu için şömine başına bir koltuk koydurttu. Derken müdürün eşi Madam Mo-ronval-Decostere içeri süzüldü. Yeni gelenleri özentili bir resmiyetle selamladı. Çok kısa boylu, koca kafalı, geniş alınlı ve renksiz yüzlü kadın sanki sakat gibi görünüyor, kamburunu gizlemek istercesine başını dimdik tutuyordu. Ama yüzünden onun iyi huylu biri olduğu anlaşılıyordu.

Candan bir jestle, çocuğu yanına çağırarak onun ipek buklelerini okşadı, gözlerinin çok güzel olduğunu söyledi.

Moronval küstah bir bakışla Constant'ı süzerek, mırıldandı: “Gözlerini annesinden almış.”

Constant'ın buna itiraza pek niyeti yoktu, ama Jack, hemen atıldı: “Daha neler, o benim annem değil ki, dadım...”

Ancak Moronval, bu açıklamadan pek etkilenmiş görünmedi, tam tersine kendisine bu kadar yetki verilen bir hizmetkârın kudretini sezerek onu kazanmayı tasarladı. Ona daha da nazik davrandı.

Constant adeta bağırrı gibi yüksek sesle ve şımarık bir tondan konuşmaya başladı. Annesinin çocuğu kendisine emanet ettiğini ve ona uygun bir okul bulma sorumluluğunu aldığını açıkladıktan sonra, pansiyon ücretleri tartışıldı.

Moronval, çocuğun ihtiyaçlarının dışında, ayrıca üç bin frank istiyordu. Bu kabarık ücretin aslında çok yerinde olduğunu karşısındakine kabul ettirmek için aşırı dil dökmeye gereği kalmadı. Gene de bin bir dereden su getirmekte yarar gördüğünden, okulunu övmeye başladı. Burası normal bir okul değil, bir “Cımnaz” idi bu ad, buraya boş yere verilmemişti. Bir yandan çocukların beyinlerine yararlı bilgiler aktarıırken, diğer yandan onlara spor yaptırılıyor ve yavruları çok sağlıklı bir şekilde yetiştiriyorlardı.

Öğrenciler, öğretmenlerle edebi toplantılara giderlerdi. Onlara yalnızca latince ve yunanca değil, aynı zamanda tüm insancıl duygularının da öğretilmesine özen gösteriyorlardı. Burada okuyanların pek çoğu, uzak ülkelerden gelen ve aile yuvalarının özlemini çeken çocuklardı. Gerek Müdür, gerek öğretmenler, bu gurbet yavrularını derin bir şefkatle sararlardı.

Gene de çocukların öğrenimleri asla ihmal edilmezdi. En yetenekli öğretmenler, bilginler, sanatçılar, bu küçük kafaları doldurmak için adeta yarışıyorlardı. Edebiyat, matematik, tarih, resim ve müzik derslerinin yanı sıra, Madam Moronval'ın özel bir metotla verdiği bir diksiyon dersi vardı. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, haftada bir okulun kabul salonunda edebiyat toplantısı ve okuma oturumu yapılırdı. Moronval-Decostere metotlarının basanlarını izlemek isteyen veliler de bu toplantılara katılabilirlerdi.

Aslında eşinin şive derslerine herkesten ziyade ihtiyacı olan müdür, melezler gibi konuşuyor ve asla 'r' harfini söyleyemiyor, sözcüklerin yansını yutuyordu.

Ne var ki, bu şatafatlı konuşma, cahil Constant'ın gözünü boyamıştı. Paranın hiç önemi olmadığını söyledi sadece hanımının isteği üzerine o çocuğu iyi bir okula yazdırmak istemişti. Madam Decostere-Moronval gururlu bir tondan:

Evet, dedi. “Bu konuda bize güvenebilirsiniz.”

O da kimi açıklamalarda bulundu, eşi okula en seçkin aile çocuklarını kabul ederdi. Soylular arasında bir de Veliaht Prens vardı. Evet, Dahomey Kral'ının öz oğlu, bu okulda okuyordu.

Matmazel Constant bayağı coşmuştu, haykırdı:

Duydunuz mu Mösyö Jack, bir kral oğlu ile birlikte okuyacaksınız?

Müdür derin bir sesle onayladı:

Evet Majeste Dahomey Kral'ı, bana öz evladını emanet etmişti. Bu onura layık olmaya çalıştım. Ona her bakımdan kendi oğlum gibi baktım ve onu mükemmel bir erkek olarak yetiştirdiğimi söyleyebilirim.

Tam o anda kimse, ateş yakan zenci çocuğun kömür .kovasını neden gürültüyle yere düşürdüğünü ayımsamadı.

Müdür devam ediyordu:

Küçük Prens, günün birinde atalarının tahtına çıktığında eşim ve ben onun Paris'te geçirdiği güzel günleri unutmayacağını sanıyoruz. Kendisine verilen emekleri anımsayacağı gibi bizleri de sevgiyle anacağına inanıyoruz.

Jack, bu ara, küçük zencinin gözlerinin aklarını devirerek yuvarladığını ve hayır demek anlamına kıvrıcık başını sallayarak kimi garip mimiklerde bulunduğunu görerek şaşakaldı. Çocuk, ne demek istiyordu? Yani küçük Prens, Moronval cımnazında öğrendiklerini unutacak mı idi? Yoksa hocalarını minnet ve sevgiyle anmayacak mı idi? Bu küçük köle bu işlerden ne anlardı?

Kâhya kadın iyicene etkilenmişti, daha fazla dayanamadı ve bir dönemin ücretini peşinen ödemeye hazır olduğunu bildirdi.

Müdür, sanki 'ne acelesi var?' gibilerden başını salladı.

Oysa öylesine acelesi vardı ki. Okulun görünümü, kırık dökük eşyalar, sıvaları dökük duvarlar, aşınmış halılar, müdürün ütünden parlamış kostümü, eşinin bollaşmış robu, hepsi birden bu sefaleti haykırıyorlardı.

Moronval çifti adeta koşarcasına gidip muhteşem bir iş, sicil defteri getirdiler. Buraya yeni gelenin adı, yaşı ve doğum tarihi yazılacaktı.

Bu ciddi işlemler yapılırken, küçük zenci, ateş önünde çömelmiş, kendinden geçercesine mutlu görünüyordu. İlk inat eden odunlar, şu anda kızıl alevlerini dalgalandırarak neşeli çıtırtılarla yanıyorlardı.

Başını ellerinin arasına alan kara oğlan, gözleri alevlere dikili şu aydınlık görüntüde, küçük bir şeytanın gölgesini andırıyordu.

Çocuk, sessiz bir gülüşle mutluluğunu belirtiyor, ısıyı sanki içine çekmek istercesine ateşe daha da sokuluyordu. Dışarıda kar yağıyordu, basık göklerden beyaz kelekler uçuşuyordu sanki.

Jack üzgündü, şu Moronval'yı bir türlü gözü tutmamıştı. O sevimli görünme çabalarına rağmen, itimat edilecek birine benzemiyordu.

Üstelik çocuk daha şimdiden annesini özlemeye başlamıştı, şu acayip pansiyonda kendisini çok yalnız duyumsadı.

Sanki çok uzaklarda gibi bir izlenime kapılmıştı. Kimbilir, belki de denk aşırı, uzak ülkelerden gelen çocuklar o kara suratlı öğrencilerin getirdikleri keder ve hasret havası binanın her yanına sinmişti.

Bir ara çocuk tatlı bir hüznle, yakın bir geçmişte gördüğü o Vaugirard kolejini andı. O cana yakın salonu, şahane ağaçlar ve değişik çiçeklerin bulunduğu o kış bahçesini andı. Hatta, kısa bir an için Rahib'in şefkatle başına koyduğu elin ısınısını duyar gibi oldu.

Bu elin dokunmasından duyduğu ferahlığı düşündü. Ah, neden sanki orada kalmamıştı? Birden çılgın bir umui da kapıldı, belki burada da kendisini istemezlerdi. Ama birden bu isteğinden utandı.

Annesi buna çok üzülürdü. Masa üzerinde kocaman defter, Constant ve müdür alçak sesle konuşuyorlardı. O uzun yüzlü hanım da Jack'a derin bir hüznle baktı. Bir ara çocuk onun da Rahip gibi “zavallı çocuk” diye mırıldandığını duyar gibi oldu.

O da mı? Peki ama neden? Neden herkes ona acıyordu? Çocuk, bundan adeta rahatsız oldu. Kendini tutmasa, hıçkırığa hıçkırığa ağlayabilirdi. Herhalde aşırı uzun ve bukleli saçları ve de dizlerini açıkta bırakan o İskoç eteği yüzünden kendisine acıyorlardı.

Jack, buraya kabul edilmezse anasının üzüleceğini düşünerek buna çok kaygılandı.

Ancak kâhya kadının çantasına el atıp, banknotlar, altın paralar çıkardığını görünce, rahat bir nefes aldı. Ya demek, kendisini okula almışlardı.

Zavallı çocuk, içten bir sevinçle sarsıldı. Ne var ki, şu anda kaderinin burada oynandığını bilmiyordu. Tüm mutsuzluklarının şu anda imzalandığını nasıl bilirdi?

Birden dışarıdan gür bir bas sesi cınladı:

Ey toprak altında dinlenen kutsal rahibeler...

Sesin yansıması salon camlarını titretmişti. Tıknaz, göbekli biri eşikte görüldü. Seyrek saçlarının üzerine siyah

kadife bir başlık geçirmişti. Sakak çatal biçimde kırpık idi. Adam kapıyı çarparak kapattı ve gülünç bir hayretle:

Ne görüyorum şömine yanmış, olur şey değil? Neden bu bolluk. Bok, bok, yoksa gene küçük bir sıcak ülkeyi” kafese mi koydun?”

Konuşurken iki üç sözden sonra 'böh, boh' demek onda bir mani idi. Herkalde eski şarkıcı, o çok övündüğü bas sesini kenüz koruduğunu devamlı denemek istiyordu.

Yeni gelen, yabancı kadını, sarışın çocuğu ve masa üzerine yığı para kümesini görünce, çivilenmiş gibi kaldı. Yüzünde ilkin şaşkınlık daka sonra sevinç görüldü.

Moronval, vakur bir jestle tanıştırmayı yaptı:

Bay Labassindire, şan kocamız, kendisi Kraliyet Müzik Akademisi üyelerindendir.

Labassindire eğilerek selam verdi ve daha sonra bir şey yapmış olmak için, şömine önünde çömelmiş küçük zencinin kaba etine bir tekme attı. Çocuk kömür kovağını kaparak acele sıvıştı.

Kapı açıldı, iki kişi daha göründü.

Bunlardan biri çok çirkindi. Tilki gibi kurnaz ve sıska yüzlü adamın bıyığı ve sakalı yoktu. Çok kalın camlı gözlükler takmıştı.

Çenesine kadar ilik redingotunun aşınmış yakasındaki yağ ve kir lekelerinden onun iyi görmeyen ve çok beceriksiz biri olduğu anlaşılıyordu. Bu fen bilimleri kocası 'Doktor Horsck' idi. Ondan keskin bir ilaç kokusu yayılırdı. Yaptığı kimya deneylerinden, parmakları gökkuşağının alacak renklerine boyanmıştı.

Peşinden gelen genç adam onunla tam bir karşıt oluşturunuyordu. Zira o oldukça yakışıklı bir delikanlı sayılırdı. Özentili bir dikkatle giyinmiş, elinde açık sarı renkli eldivenler tutuyordu. Geniş alnını sanki daha da açmak istercesine saçlarını arkaya doğru fırçalamıştı. Soluk mavi gözleri çevresine soğuk soğuk bakıyordu. Hor gören bakışlar bri-

yantinden ışıldayan gür sarı saçları, ince bıyıklan ve solgun yüzü ile o kasta bir silahşöre benziyordu.

Moronval, onu da büyük şairimiz “Amaury D'Argen-ton” diye tanıttı. Okulda edebiyat dersleri veriyordu.

Altınları görünce, o da arkadaşlarının tepkisini gösterdi. Bir an için, o soğuk gözlerinde bir şimşek çaktı ama çocukla dadısına meydan okurcasına baktıktan sonra, kemen kendisini toparladı.

Constant bu yeni geleni pek beğenmemişti. Jack'a *ge-lince onları görür görmez tiksinti ve dehşetle ürpermişti. Çocuk, şu salonda bulunanların kemen hepsinden zarar görecekti, kepsi onu kırpalayacaktı ancak ne var ki, çocuk en fazla bu şair bozuntusundan çekecekti. Sanki bunu sezmiş gibi, onu görür görmez dadısının eteklerine yapıştı. Kötü kaderinin kendisi için seçtiği bu gizli “DÜŞMAN” onu korkutmuştu.

Yeni gelen, sanki Jack'ın gözlerini delmek ister gibi burgulu bakışlarını ona dikti. Daha sonraki yıllarda Jack, kep bu sönük mavi gözlerle karşılaşacak. Bu çelik mavi gözlerden, şairin rukunu tasavvur etmek imkânsız görünüyordu.

Constant ile Müdür arasında konuşma sona erdiğinde, adam çocuğun yüzünü okşadı:

Haydi yavrum azıcık gülümse.

Zira tam o anda kâhya kadının gideceğini anlayan Jack'ın gözleri dolmuştu. Gerçi o bu kantal kıza pek bağlı sayılmazdı, ama ne de olsa o evden biri idi. Annesinin kep yanında olan biri, kadına yalvardı:

Constant, sevgili Constant, ne olur, anneme söyle, beni görmeye gelsin.

Söylerim Mösyö Jack, tabii gelir, ama sakın ağlamayın.

Çocuk gözyaşlarını zor tutuyordu. Çevresindekilerin ve özellikle o edebiyat hocasının buz gibi bakışları karşısında kendisini tuttu.

Dışarıda kar tüm şiddetiyle yağmasını sürdürüyordu.

Moronval, araba çağırtmak için dışarı birisini yollamayı önerdi ancak Constant kupanın kendisini beklediğini söyleyince daha da bir etkilendi... Hem de kupa arabası, vay canına. Bu yeni gelen çocuk, çok zengin olmalıydı... Kâhya kadın, kapıdan çıkmazdan önce geri döndü: “Aa az kalsın unuttuyordum, bizim arabacı Augustin bana bir mesaj vermişti. Sizde Sait adında bir öğrenci var mı?”

Müdür atıldı:

Evet var, hem de çok parlak bir öğrencidir.

Şan hocası, gök gürültüsünü andıran bir sesle çocuğu çağırdı ve aynı zamanda şu yorumu yaptı:

Mısırlı çocukta çok güçlü bir bas sesi var. Çağrısına bir uluma karşılık verdi. Az sonra parlak öğrenci, kapıda görüldü. Delikanlının tuniği dar geldiğinden, bedenini bir kaftan gibi sarmıştı. Çocuk bir Avrupalı gibi giyinmiş mısırlının tipik örneğiydi. Esmer yüzünde hatları düzenliydi ama sanki bu yüzün derisi, bu yüze dar geliyordu. Çocuk ağzını açtığı anda otomatikman gözleri kapanıyor, gözlerini açtığı anda ağzı kısılıyordu.

Çocuk, Augustin adına hemen tepki gösterdi. Onu asla unutmamıştı. Arabacı kendisine bol bol izmarit sağlardı.

Matmazel Constant sevimli olmak amacıyla sordu:

Ona iletecek bir mesajınız var mı?

Hayır.

Ailenizden haber alıyormusunuz?

Hayır.

Mısır'a döndüler mi?

Bilemeyeceğim, uzun zamandır yazmadılar.

Moronval az önce, gurbetteki çocuklardan söz etmişti. Mısırlının ailesi tarafından terk edilmesi, Jack'ın içini sızlat-

ti. Demek artık kendisi de bundan böyle kimsesizlerle yaşayacaktı.

Ne yaptığını bilmez gibi yeniden Constant'ın eteklerine yapıştı ve titrek bir sesle yineledi:

Kapı, kadının ardından kapandığı zaman çocuk kesin olarak her şeyin bittiğini anladı. Yaşamının önemli bir bölümü, sevilip, şımartıldığı o tatlı çocukluk yılları artık geçmişte kalmıştı. Bir daha artık o mutlu günlere geri dönemezdi.

Bahçe kapısına dayanmış sessizce ağlıyordu ki, bir el uzandı. Kara avuçta kuru izmaritler vardı.

Koca Sait, onu teselli etmek amacıyla, o içilmiş sigaralardan arta kalan parçaları ona uzatıyordu.

Al al çekinme, bende bir sandık dolusu var. Mısırlı delikanlı konuşabilmek için gözlerini yarı kapatmıştı. Jack, gözyaşları arasında gülümseyerek, başıyla red işaretini yaptı. Kendisi sigara içmezdi. Pek konuşmasını bilmeyen Mısırlı çocuk, öylecene dikili durdu. Tam o anda Moronval, kadını geçirip geri döndü, yeni öğrencisinin kederine saygı göstermeye niyeti vardı. Arabacının zengin giyimi, kupanın safkan atları, değerli kürklerden yapıldı diz örtüleri, Melez Müdürün gözlerini kamaştırmıştı. Küçük Jack Barancy annesinin bu ihtişamından yararlanacaktı. Oysa, Müdür pek şefkatli biri sayılmazdı, o pansiyonlarını kıt ödeyen “Sıcak ülkelere” çok daha başka davranırdı. Moronval, Mısırlı öğrenciye seslendi: “Bravo Sait onu oyalamaya bak, birlikte oynayın. Ama bahçe soğuk içeri oyun salonuna girin. Yeni gelenin onuruna, hepinize izin veriyorum. Yarına kadar tatildesiniz.”

Zavallı yeni gelen, zavallı Jack.

Camlarla kaplı oyun salonunda, on kadar melez çocuk, gırtlaklarını yırtarcasına haykırarak, esir alma oyununu oynuyorlardı. Hemen yeni geleni çevrelediler ve ona anlamadığı bir dilden sorular sordular.

Jack, san bukleli saçları ve dizlerini açıkta bırakan İskoç eteği ile, bu kara kıpırdak çocuklarla tam bir karşıt yaratıyordu.

Moronval onların bu durumuna gülerken birden sesler duydu. Bir tartışma yankıları, Labassindre'in güçlü bas sesine Madam Moronva'nın titrek sesi karışıyordu. Moronval durumu kavramıştı, hemen koştu.

Kadın olanca gücüyle yeni gelenin parasını savunuyor, bunu geciken maaşlarını isteyen hocalara kaptırmamaya çalışıyordu.

Evariste Moronval Antilles'lerdeki “Rüzgâr altı adalarında” dünyaya gelmişti. Orada tanınmış bir avukat ve başarılı bir yazar olan genç adam, bir bakana sekreter olarak 1848 yılında Paris'e gelmişti.

O günlerde Moronval 25 yaşlarında, gürbüz ve başarılı bir delikanlı idi. Çok tutkulu ve zeki olduğundan dolayı, başkentte de başarılı ve şanslı olması beklenirdi. Ne yazık ki, Paris'te umduğunu bulamayacaktı.

Aslında o başkentte kapağı atmak için bu sekreterlik görevim kabul etmişti. Birkaç kişiyle tanışmış ve politikaya atılmıştı. Ancak ne var ki, o Parislilerin alaycı niteliklerini hesaba katmamıştı. Bütün çabalarına rağmen, şu berbat şivesinden bir türlü kurtulamıyordu. Bir toplantıda söz aldığı anda, ilk karşılaştığı kahkaha tufanı, zavallı 'Evariste Moronval' asla avukat olarak ad yapamayacağını bildirdi.

O zaman, kalemine sarıldı. Yazmayı denedi, ancak Paris'te adını duyurmak, uzak bir adada meşhur olmaktan çok daha zordu. Kendi ülkesinde şımartılan ve kendisini dev aynasında gören genç adam, öfkeli ve geçimsiz olduğundan, birkaç gazete değiştirdi.

Bundan sonra karardık günler başladı, yoksulluk günleri, Sefalet kişiyi ya yıkar ya da daha yüceleştirir. Zavallı

melez, yarı aç, yarı tok, kafası binbir hayal dolu, kilise ve genel kitaplıklarda ısınmaya bakarak, bir süre daha dayandı.

Kaldırımları aşındırmaktan bıktığında, bedava denecek bir ücrete karşılık dersler verdi. Ansiklopedilere yazılar yazdı, satırına yarım santim aldığı makaleler düzenledi. Cildi 25 franga, iki ciltlik bir “Orta Çağ tarihi” yayınlattı. Önemsiz tiyatrolar için piyesler kopye etti, tüccarların defterlerini tuttu. Sonunda bir yatılı okulda ingilizce ders buldu, ancak öğrencilerden birini patakladığı için oradan da kovuldu.

Tam üç yıl sürünerek yaşadı, yediği çiğ turplar ve enginar kabuklarından midesini hasta etti.- Hayallerinin tümüyle yıkıldığından emin olduğu bir günde, hiç beklemediği bir anda şans ona güldü. Bir genç kız okulunda ingilizce öğretmenliğine atandı.

Okul üç kız kardeş tarafından yönetiliyordu. “Decoste-re Kardeşler” Hanımların ikisi kırk yaşını aşmışlardı, en küçükleri henüz otuzunda idi. Ufak tefek ve romantik bir kız olan, Matmazel Decostere, tam ablaları gibi ihtiyar kız olmaya hazırlanıyordu ki, şans karşısında Moronval'yı çıkardı, ingilizce hocası, evlenmeyi önerdiğinde, yaşlı kız, kendisine uzanan bu eli sevinçle yakaladı.

Evlendikten sonra, her ikisi de, bir süre Decostere Okulunda kaldılar. Ancak, uzun yıllar, bohem yaşamını sürdüren Moronval, kötü alışkanlıklar edinmişti. Tembeldi, tüm zamanını kahvelerde, meyhanelerde geçirmeye alışmıştı. Bütün bunlar yetmez gibi, sömürge'deki o adanın geleneklerine sadık kalan melez öğretmen, kız öğrencileri de zenci köleler gibi değnekle gütmeyi isteyince, işler daha da bozuldu. Geçkin ablalar, küçük kardeşlerini çok sevmelerine rağmen, enişterelerinden ayrılmak zorunda kaldılar. Yeni evlilere Otuz bin franklık bir tazminat vererek onları okuldan uzaklaştırdılar.

Moronval parayı nasıl değerlendireceğini bilemedi. İlk bir gazete işletmeyi denedi. Ancak şu var ki, yıllarca sefalet çeken melez, paranın kıymetini öğrenmişti. Parasından yararlanmak için daha emin bir yol aradı, birden aklına parlak bir fikir geldi.

Uzak ülkedekiler çocuklarını okutmak için Fransa'ya yollarlardı. İran, Japonya ve Hindistan'dan öğrenciler gelirdi. Moronval, bir altın madeni bulduğuna inandı. Madeni işletmek kendi elindeydi. Üstelik elinde bir de koz vardı. De-costere metodu. Moronval-Decostere metodunu tasarladı, pürüzsüz bir Paris'li şivesi ile konuşan eşi, bu uzaklardan gelen çocukların şive

bozukluklarını düzeltecekti. Genç adam, sömürge gazetelerindeki eski dostlarına başvurdu. Birkaç dilden hazırlanan ilanlar, Moronval-Decostere metodunun reklamını açıklıyorlardı. “Marsilya ve Le Havre” gibi ünlü liman kentlerinin gazetelerinde bu ilanlar basıldı.

Okulu açtığı ilk yıl Zanzibar İmamı yeğenini yollamıştı. Daha sonra bir Fransız sömürgesi olan Guine'den iki melez çocuk Moronval'ların dairesini şenlendirdiler. Ancak, Moronval apartman dairesinin öğrencilere dar geldiğini anlamıştı. Daha geniş bir lokal gerekiyordu. Ama, parasını çar çur etmek istemeyen gözü açık melez, şu “on iki Ev” ge-çidindeki barakaları kiraladı. Önceleri, burada bir fotoğrafçı çalışmış ama resimlerini çekeceği atları binalara sokama-dığından, işini bırakmak zorunda kalmıştı.

Yeni okuldaki tek sakınca camların bolluğu sayılırdı, üstelik fotoğrafçı kapalı bir dille burasının yakında istimlak edileceğini de çıtlatmıştı. Devlet, yıkıntılara iyi para veriyordu. Buna heveslenen Moronval, uzun süreli bir kontrat imzalayarak, kapıya yaldızlı bir tabela astırdı ve beklemeye koyuldu.

Moronval, paradan başka bir şey düşünmezdi, öğrencilerin sağlığı ve rahatı kendisine vız geliyordu. Yatakhane'nin nemi, oyun salonunun bunaltıcı sıcak olması ona vız gelirdi En acele gereksinimleri şu sözlerle karşılıyordu: “Yakında her şey değişecek, istimlaka iki ay kadar kaldı.”

Geleceğini o yıkımdan alacağı para üstüne kurmuştu sanki. İstimlaktan sonra şu “küçük kara sıcak ülkelerin” okulunu daha sağlıklı bir yerde kuracaktı. Bu arada okulu ihmal ediyor, gereksiz yatırımlarda bulunuyor sık sık evden ayrılıyor ve her döndüğünde aynı soruyu heyecanla soruyordu, “istimlak için gelen oldu mu?”

Hayır, devamlı aynı olumsuz yanıt... Hayır.

Bir süre sonra aldatıldığını anladı, burası istimlak edilmeyecekti. Hayal kırıklığı zayıf karakterli melezde kapanmayan bir yara açtı. Umutsuzluk giderek onu alçaltıyordu. Artık öğrenciye, boş vermeye başladı.

Kimi zaman, günde bir iki saat onlara bir şeyler öğretmeye çalışıyordu. Ama, çoğu zaman da çocukları kendi özel hizmetinde çalıştırıyordu. İlk yaşları büyük çocuklar lise programını izliyorlardı ama daha sonra masrafları kısmak isteyen Moronval, yoksulluk arkadaşlarına başvurdu. Çevresine kendisi gibi birkaç rate'yi(*) topladı.

Diplomasız bir doktor, eserleri gün görmeyen bir sözde ozan, işsiz bir müzik hocası... Bir yığın başarısız, rate kişiler.

Aylıklarını düzenli bir şekilde alamayan bu uyduruk hocaların da derslerine ne derece özen gösterdiklerini okurlarımız tahmin edebilir.

Bunların bütün marifeti devamlı ipe sapa gelmeyen tartışmalar yapmak, pipo dumanlarına boğularak, zaman yitirmek.

Bu karmaşada, o zavallı “küçük sıcak ülkeler” ne yapıyorlardı? Ablalarının sıkı disiplinli okulunda yetişen Madam Moronval ilkin derslerini ciddiye aldı. Ne var ki, okulun tüm işleri kendisine dayanıyordu.

Öğrencilerin söküklüklerini dikmek, mutfağı denetlemek, alış veriş hepsi ona bakıyordu. Bu çeşitli işlerden dolayı onun derslere ayıracak zamanı pek kalmıyordu. Haftada bir gezmeye gittiklerinde, öğrencilerin kılığı temiz pak olmak idi. Çocuklar ta dirseklerine kadar yükselen o şeritli kollu tuniklerinden büyük gurur duyarlardı. Güney Amerika'nın kimi ülkelerinde olduğu gibi Moronval Cımnazında sadece çavuşlar bulunurdu.

(*) Rate: Herhangi bir nedenden ötürü basan edinmeyen kişi. Başarısız.

Bu gösterişli işlemeli formalar, öğrenciyi oyalıyor, onlara ülkelerinin hasretine kadar unutturuyordu. Bu arada Moronval'ın hırpalamalarına da çocuklar karşı koyma gücünü buluyorlardı.

Aslında Müdür çetin cevizdi. Öfkesi burnunda, pek geçimsiz biri idi. Dönem başlarında kasası para dolu olduğu günlerde arada bir gülümsediği görülürdü. Ancak, çok zaman, zalim melez, damarlarındaki zenci kanından aç almak isteğiyle zavallı Afrikalı yavruları hırpalardı.

Ne var ki, bu davranışının cezasını görmekte gecikmedi. Birçok aile, çocuklarını şu üstün Moronval cımnazından çekip geri almıştı. On beş öğrenciden sadece, sekiz kişi kal-mıştı. Broşürler öğrenci sayısının sınırlı olduğunu yazdıklarında gerçeği bildirmişlerdi.

o Tüm yalanlar arasında tek bir gerçek. İflasa doğru dolu dizgin giden müessesenin üzerinde kara bulutlar birikmişti. Ama birden beklenmeyen bir mucize, en karardık bir günlerinde peşinden Jack'ı sürükleyen Constant kapılarını çalmıştı.

Gerçi üç bin frank bütün okulu kalkındırmaya yetmezdi ama işini bilen Moronval, yeni öğrencisinin durumundan henüz görmediği annesinin hoppa, çok zengin ve de müsrif olduğunu anlamıştı. Tam sağılacak bir inek. Bu serbest ve eli açık kadından yararlanmak işten bile değildi.

Müdür o günü yaşamının aydınlık günlerinden biri olarak saydı. Başına konan bu devlet kuşu, onu öylesine sevindirmişti ki, bütün okulu bundan yararlandırmaya karar verdi. Yeni gelenin onuruna bol bir yemek verildi, kızarmış etler ve bol şarap. Tüm hocalar şölene katıldılar hatta küçük sıcak ülkelere bile, yarım bardak şarap verildi, tatlılar yendi zavallı yavrucaklar, çoktanberi böyle bolluk görmemişlerdi.

III

KÜÇÜK KRAL MADOU GHEZOU'NUN ACIKLI SERÜVENİ

kkul yatakhane, çocuklar için çok uygunsuz bir yerdi.

Kuytu ve nemli. Penceresi bulunmayan bu kocaman oda, tavandaki bir camdan hava alırdı. Fotoğraf atölyesi olduğu günlerden, klor ve eter kokulan sinmişti duvarlara. Bina bir Paris bahçesinin sarmaşıldı duvarına bitişikti, sarmaşıklar mikrop yuvası obuaları bir yana, üstelik çevreyi rutubete boğuyorlardı.

Beri yandan yatakhane, bir konağın ahırına değiyordu. At kişnemeleri ve devamlı akan bir tulumba şırıltısı duyulurdu, burası'yıl boyu ıslak olurdu. Ne var ki, mevsimlere göre nem türü değışirdi.

Yaz aylarında, bu havasız kutu, tavandaki güneş yansıtan camlarından kızar, bütün günün ısınısını geceleyin buhar olarak dışarı yayardı.

Bu yetmez gibi, sarmaşıkların barındırdıkları bir sürü sivrisinek ve böcekler duvarlardan içeri süzülür ve camlı tavanda bir süre uçtukten sonra beyaz çarşafılar üzerine düşerek çocukları rahatsız ederlerdi. Karlı gecelerde soğuk, tavandan yıldız ısıltısıyla birlikte içeri düşer, kaplama deliklerden süzülürdü. Zavallı sıcak ülke çocukları, bir süre battaniyeleri altında titrerlerdi.

Bu kasvetli sundurmayı görür görmez, kurnaz Moronval hemen kesip atmıştı. Burası yatakhane için uygun.

Şefkatli bir kadın olan eşi itiraz edecek olmuştu: “Acaba rutubetli olmaz mı?”

Ama Moronval buna aldırış etmemiş, tam tersine sıcaktan gelen çocukların burada serinleyeceklerini bildirmişti.

Aslında burası on yatak kadar alabiliyordu. Müdür yirmi yatak sıkıştırdığı yetmez gibi, ta dibe bir lavabo yaptırmıştı. Kapı önüne eski bir hah ve böylece yatakhane tamamlanmıştı.

Yatakhane uyumaya yarayan bir yer olduğuna göre, çocuklar, yazın bunaltıcı ısısına, kışın dondurucu soğuşuna, havasızlığına, böceklerle, tulumba şırıltısına, atların tepinmelerine ve kişnemelerine, seyislerin küfürlerine rağmen, gene de burada uyurlardı. Gerçi burada romatizma, göz nezlesi, bronşit olmak işten bile değildi. Ama bütün bu hastalıklara rağmen gene de uyuyorlardı.

Ne var ki bu ilk gece Jack'ı bir türlü uyku tutmadı. O güne kadar evinden hiç ayrılmayan çocuk, gece kandilinin aydınlattığı sıcak odasında sevdiği oyuncakları yanında uyumaya alışkın çocuk, bu kasvetli ve buz gibi yerde, bir türlü rahat edememişti.

Jack karla örtülü cam tavandan süzülen ışıktı, yan yana dizili o demir karyolalara gözlerini dikmişti. Evinin özlemi kalbini sızlatıyordu. Çocuk sabahtan beri gördüklerini bir kere daha yaşadı. Çekirge gibi zayıf beyaz kravatlı Moronval, kalın camlı gözlükleriyle o çirkin doktor Hirsh yeniden gözlerinin önünden geçti. Jack, bu adamların ikisini de pek sevmemişti, ama en fazla o şair onu ürkütmüştü, sanki onun kendisine “düşman” olacağını anlamış gibi, o kibirli soğuk mavi gözleri düşünerek yeniden ürperdi.

İçi öylesine burkulmuştu ki, bir ara ferahlamak ister gibi, anasını düşünmek istedi. O bir melek gibi oğlunu korurdu. Kimbilir, o güzel annesi, şu anda ne yapıyordu?.. Herhalde şu saatlerde o ya tiyatro ya baloda olurdu. Bir iki saat sonra, kürklerine bürünerek geri dönerdi.

Böyle geciktiği gecelerde İda kendi odasına çıkmadan önce oğlunun odasına uğrar, onun yatağına eğilerek, nefes gibi bir sesle “Uyuyor musun Jack?” diye sorardı. Çocuk uykusu arasında anasının varlığını duyar gibi gülümser, alnını onun dudaklarına uzatırdı.

Yarı kapalı gözlerinin altından onun süsünü görürdü. Pembe buluttan bir perinin yanına indiği izlenimine kapılarak derin bir uykuya daldı, oysa şu anda...

Gene de bütün üzüntülerine rağmen Jack'ı sevindiren birkaç küçük ayrıntı olmuştu. Şeritlerle işlemeli o uzun tunik, parlak deriden bir kasket ve sonunda bacaklarını örten bir uzun pantolon. Gerçi üniforma kendisine azıcık bol ve büyük gelmişti, ama Madam Moronval daha sonra bunu düzelteceğini ona söz vermişti.

Daha sonra edindiği o yeni arkadaşlar, gerçi azıcık vahşi çocuklardı, ama gene de iyi kalpli arkadaş sayılırlardı. Jack onlarla bahçede koşturmuş ve birlikte kar topu oynamışlardı. O zamana kadar annesinin yanından ayrılmayan çocuğun hiç arkadaşı olmamıştı, bu yenilik hoşuna gitmişti.

Ama Jack'ın kafasını kurcalayan bir şey vardı, o da şu küçük kral. O, kralı pek merak ediyordu, onu görmek istiyordu. MoronvaPın tamtıraklı bir şekilde söz ettiği Majeste nerelerde idi? Tatilde mi, yoksa hasta mı idi? Jack onunla tanışıp, dost olmak isterdi.

Okuldaki sekiz zenci çocuğun adlarını öğrenmişti, içlerinden hiçbirisi Prens değildi. Jack merakını gidermek için, Said'e sormuş ancak çocuk ona hayretle bakıp gözlerini açtığından, ağzını kapamak zorunda kalmış ve bu nedenle Jack'a karşılık verememişti.

Çocuk yatağında bir yandan bir yana dönerken zihninden bunları geçiriyor, bir yandan da uzaklardan gelen müziği dinliyordu, Labassindre'in sesine eşlik eden org duyuluyordu. Tüm bunlara atların kişnemeleri ve tulumba şırıltıları da karışıyordu. Az sonra çevreyi derin bir sessizlik sardı.

Ahırdakiler de uyuma zamanının geldiğini anlamış olacaklardı. Moronval bahçe kapısını gıcırdatarak açarak konuklarını uğurladı.

Birden yatakhane kapısı aralandı ve küçük uşak elinde fenerle görüldü. Çocuk, kara cildiyle garip bir karşıt yaratan, üstündeki karları eliyle silkeledikten sonra yavaşça ilerledi. Duvara yansıyan gölgede yüzünün kusurları daha üstünleniyordu. Aşırı çıkık ağzı, kalkık burnu, kalın dudakları ve yün gibi kıvrır kıvrır saçları ile başı tam bir maymun kafasını andırıyordu.

Küçük zenci, el fenerini yatakhaneinin bir ucuna astı, burası bir gemi güvertesi gibi aydınlanmıştı. Soğuktan uyuşan ellerini ve zayıf yüzünü ışığa yaklaştırdı, azıcık ısınmak istemişti. Yüzünde öylesine tatlı ve candan bir anlam vardı ki, birden Jack, ona içinin kaydığını duyumsadı.

Küçük zenci, bir yandan ellerini ısıtıyor, bir yandan da cam dışında uçuşan beyaz kelebeklere bakarak:

Aman ne kaa, ne kaa, diyordu.

Kar sözcüğünü tam olarak söyleyememesi, kendisine yabancı olan fransızcayı böyle peltek konuşması, Jack'ın kalbinde acıma uyandırmıştı. Ona meraklı meraklı baktı, küçük zenci bunu ayımsamıştı, sordu:

Yeni gelen, neden sende uyku yok.

Jack içini çekerek sızlandı:

Bir türlü uyuyamıyorum.

Küçük zenci:

Keder olunca iç çekmek iyi gelir, dedi, sonra olgun bir adamın ses tonuyla şunları ekledi:

Kederli, mutsuz insan çatlardı, iç çekmese. Konuşurken bir yandan da Jack'ın yatağı yanındaki yatağa bir örtü seriyordu. Jack, bu ufak uşağın öğrencilerle aynı odada yatmasına şaşırılmıştı, sordu:

Sende burada mı yatıyorsun? Ama yatağında çarşaf yok.

Ben çarşaf istemez, benim deri çok kara...

Küçük oğlan gülererek konuşmuştu, birden göğsünde asılı küçük fildişi bir kutuyu saygıyla öperek, birkaç kez başına götürdü.

Jack, meraklanmıştı.

Ne tuhaf bir madalya, dedi.

Zenci çocuk hemen yanıtladı:

Yok madalya, bu gri-gri."

Ne var ki, Jack gri-gri'nin ne olduğunu bilmiyordu. Kara oğlan bunu ona anlattı. Gri-gri uğur getirmek için bir maskot, kem gözlerden sakınmak için bir muska idi. Ülkesinden ayrılmadan önce halası "Kerika" bunu kendisine armağan etmişti. Onu büyüten sevgi dolu Kerika hala...

Küçük Jack yeniden sızlandı: "Ah tıpkı beni anam gibi..."

Kısa bir sessizlik. Çocuklardan her biri kendisini seven, kendi "Kerika"sını özlüyordu. Birkaç dakika sonra, küçük Fransız sordu:

Ülken uzaklarda mı? Nereden geldin?

Küçük zenci gururla yanıtladı:

Dahomey.

Jack heyecanlanmıştı, hemen yatağında doğruldu:

Ya öyle mi? Demek o zaman onu tanıyorsun? Belki de oralardan birlikte geldiniz?

Kimi soruyor sen?

Kim olacak? Şu küçük Majeste? Dahomey'in genç kralını?

Zenci çok yalın bir tarzdan yanıtladı: “O küçük Kral benim.”

Jack tepeden yuvarlanmışcasına şaşırmıştı. Ona hayretle baktı. Eh pis işleri gören, oradan oraya koşturulan şu küçük uşak nasıl olurdu Dahomey Kralı olurdu?

Ama şu var ki, küçük zenci çok ciddi konuşmuştu. Şu anda yüzünde derin bir kederin izleri okunuyordu. Birden gözleri donuklaştı, uzaklara, çok uzaklara, şanlı geçmişine, özlemini çektiği vatanına baktı.

Sırtındaki o kırmızı yeleği çıkarttığından mı, yoksa o kral kelimesinin büyülu haşmetinden mi nedir, yatağında bağdaş kurarak oturan çocuk, boynundaki fildişinden muskası ile oynarken yepyeni bir vekâr, bir çeşit azamet kazanmıştı.

Günün şaşırtıcı olaylarını tek bir soruya sığdırmak isteyen Jack, sordu:

Peki bu nasıl oluyor?

Küçük Zenci şu karşılığı verdi:

Oluyor, olduğu gibi.

Daha sonra yerinden fırlayarak gece fenerini üfledi:

Madou ışık bırakınca, Möşüyo Moronval kızar çok.

Sonra yatağını, Jack'ın karyolasına yakınlaştırarak, söze şöyle başladı:

Sende yok uyku, Dahomey anlatınca ben de tutmaz uyku bak dinle.

Karardıkta gözleri beyaz boncuklar gibi ışıldayan, zenci çocuk iç paralayıcı öyküsüne başladı:

“Adı MADOU idi, kudretli savaşçı Kral Madou Rack Ghezo'nun oğlu. Babasının ünü öylesine yaygındı ki, Fransa, Hollanda ve İngiltere durmadan kendisine armağan yollarlardı.

Babasının toplan, tüfekleri ve binlerce askerleri vardı. Savaş için eğitilmiş fillerden bir ordusu, müzicalcılar, rahipleri, sihirbazları, dansözleri, dört tane amazon ordusu ve sadece kendisine ait iki yüz tane eşi vardı. Sarayı uçsuz bucaksızdı. Demir kapılara ve deniz kabuklarıyla süslü saray cephesine,

dinsel törenlerden ve savaşlardan sonra düşmanın kesilen kafaları asılırdı. Madou bu güneşli ve yerleri hasır kaplı bu mermer sarayda büyümüştü. Amazonların (*) şefi olan Kerika halası büyütmüştü Madou'yu. Küçük oğlan onunla beraber seferlere çıkardı.

Ah ne güzeldi Kerika hala, bir erkek kadar boylu, bir geyik kadar çevik. Kısa mavi tuniğini giyer ve kemerine taktığı at kuyrukları dalgalanır.

O yün gibi kıvrıcık saçlarının üstüne yerleştirdiğı iki antilop boynuzuyla, o ne kadar göz kamaştırıcı olurdu... Bir filin dişini ve bir düşman Achanti'nin kellesini bir atılışta uçurmukta onun üstüne yoktu..

Ama şu var ki, savaşta ürkütücü olan Kerika Hala, küçük Madou için halaların en şefkatlisi idi. Ona amber ve mercandan kolyeler verir, sırmalı tunikler giydirdi. O ülkede para yerine geçen deniz kabuklarından bol bol armağan ederdi. Hatta İngiltere Kraliçesinin^^ kendisine yolladığı ve çok hafif bir karabinayı bile çocuğa vermişti. Sarmaşıklarla kaplı ormanlarda ava çıktıklarında, Madou, hep bu karabinayı kullanırdı. Ah o ormanlar, ağaçlar öylesine kuytu ve yapraklar o kadar gür olurlardı ki, güneş bile bu yeşil kubbenin altına zor süzülürdü.

Ama gene de çevreyi görecek kadar, hafif yeşil bir aydınlık olurdu. İri çiçekler, olgun meyvalar dallarda sallanır, renkli kuyrukları ta yerlere kadar sürünen, çeşitli değişik kuşların kanatları, eşsiz taşlarla süslü gibi ışıldardı. Zehirsiz yılanlar zümrütleri andıran gözleri pırıl pırıl başlarını dikleştirirdi. Daldan dala zıplayan maymunlar bu giz dolu yönlele daha başka bir hava, bir şenlik havası katarlardı.

Yemyeşil kıyıları ve üzerlerinde kanat çırpın kuşları bir ayna gibi yansıtan o dipsiz gibi derin göller, sanki bu ormanı yer altında devam ettirirlerdi.

Jack adeta büyülenmiş gibi bu masalı dinliyordu, bir ara kendini tutamadı:

(*) Amazon: Kadın savaşçı, özellikle eski çağlarda. (**) İngiltere Kraliçesi: Kraliçe Victorya olmalı.

“Ah ne kadar güzel!” diye haykırdı.

Gurbetin sihirli prizması altında ülkesini gören küçük Prens, çocukluk anılarının büyüüne, belki azıcık abartarak anlatmıştı:

Ya evet çok güzeldir oralar.

Küçük Zenci, arkadaşının dikkatinden cesaretlelenerek, anlatmasını sürdürdü:

Geceleri ormanın görüntüsü daha başkalaşırdı. Yaban hayvanlarını uzaklaştırmak için cengel ortasına kocaman bir ateş yakılırdı. Dallardaki kuşlar alevlerden ürkerlerdi. Gölgelele kadar sessiz yarasalar, alevlerin üzerinden sıçrayarak ağaç tepesinde toplanırlardı. Sabahleyin onları salkın salkım görenler, onları değişik bir ağacın kuru yapraklarına benzetirlerdi.

Küçük Kral, bu sağlıkla yaşamda güçleniyor, türlü beden eğitimlerinde usta oluyordu. Uygur ülke çocukları analarının kucağında olduğu bir yaşta, o Madou, balta savurmasını, kılıç kullanmasını öğrenmişti. Babası tahtın tek varisi olan oğluya gururlanıyordu.

Ne yazık ki, bir zenci Prens için bile bu kadarı yetmiyordu. Beyazların kitaplarını okuyabilmesi, onlar gibi altın tozu yapmasını öğrenmesi de gerekiyordu.

Herhalde, küçük Prensi eğitecek hoca Dahomey'de bulunurdu. Ancak Madou'nun babası Kral Madou Ghezo, kendi babası tarafından Marsilya'ya yollanmış, oradan bilgi yüklü dönmüştü. Kral, oğluna da aynı eğitimi vermeyi tasarladı.

Küçük Madou, sevgili halasından ayrılacağım, hançer ve karabinasını ardında bırakacağını duyduğunda kalbinin duracağını sandı. Kendisini Fransa'ya fabrikatör Bonfils götürecekti, Bonfils, yıllardır siyahlarla altın ticareti yapan ve onları bir hayli kazıklayan gözü açık biri idi.

Madou tüm kederine rağmen, gene de başını dik tutmaya gayret etti. Ne de olsa, günün birinde, babası gibi taç giyecek, amazonlara kumanda edecek ve sınırsız mısır ve buğday tarlalarının sahibi olacaktı.

Kızıl küplerle dolu sarayında fildişi, altın ve mercanlara sahip çıkacaktı. Ancak bütün bunları koruyabilmesini öğrenmek gerekiyordu.

Madou, kral olmanın pek kolay olmayacağını anlamıştı. Gerçi böyle yüksek bir mevkinin iyi yönleri vardı, ancak sıkıntıları da akıldan çıkarmamak gerekirdi.

Gidişi büyük şöenlere yol açtı. Şenlikler düzenlenmiş, deniz tanrılarına kurbanlar kesilmişti. Bu önemli gün için mabet kapıları açılmış ve yerliler saatlerce dua etmişlerdi. Gemi hareket etmeden az önce, cellât kıyıya sürüklediği, tam on beş Achanti'nin kafalarını uçurmuştu. Bu savaş tutsaklarının kanlı kafaları kocaman bir bakır leğeni doldurmuştu.

Anlatımın burası Jack'ın hiç hoşuna gitmemişti. Bir korku çılgılığı attı: “Aman Tanrım!”

Olayın baş kahramanından böyle ürkütücü bir öykü dinlemek pek iç açıcı olmamıştı. Madou, küçük Fransız'ın korktuğunu anlayarak, bu detayları; kısa kesti. Marsilya'daki okul faslına geçti. Çocuk bu kalın duvarlı ve kasvetli okulu hiç, ama hiç sevmemişti. Kara cübbeli hocalar, devamlı “Susalım, susalım beyler” diye haykırıyorlardı. Defalarca yinelenen hep aynı dersler, kalemlerin kâğıt çizerek çıtırdıları, o sevimsiz yemekhane, bir kışlayı andıran uçsuz bucaksız yatakhane... Buraya güneş bile nazlanarak girerdi. Ülkesinin aydınlığına, mavi göklerine alışan Madou'nun kalbi sıkışıyordu. Güneş özlemini çeken Madou, onun ısınısını duymak için sıcak günlerde bahçenin taş duvarına yaslanırdı.

Madou, dinlenme saatlerini böyle geçiriyor, hiçbir şeye ilgilenmiyor, hiçbir şeye oyalanmıyordu. Ancak sabah akşam, yemekleri ve ders saatlerinin başladığını bildiren davul sesi onda bir heyecan yaratırdı. Bu davul gümbürtüsü ona uzak ülkesinin tamtamlarını anımsatıyordu. Gerçi hafta sonlarında izin günleri vardı. Ama az sonra küçük Kral bundan da yoksun kalacaktı.

Fabrikatör Bonfils, kendisini gezdirmeye geldiğinde, çocuk onu limana sürüklerdi. Ancak, orada açık denizin karşısında, katran ve yosun kokularını içine çekerek gemileri seyretmek onu mutlu ediyordu. Çok zaman bu gemilerin boşalttıkları mallarda, kendi ülkesinin markalarını tanıyarak adeta kendinden geçiyordu. Saatlerce, istem almış gemilerin batan güneşe doğru uzaklaşmalarını seyrederdi.

Madou dersleri esnasında da bu gemileri kafasından silip atamıyordu. Böyle bir gemiye o ışıklı ülkesine dönebilirdi.

Bu saplantıya öylesine kapılmıştı ki, okuldaki derslere yan çizerek hep maviyi düşünüyordu. Denizin mavisini, uçsuz bucaksız göklerin mavisini... Sonunda günün birinde dayanamayacak okuldan kaçacaktı.

Fabrikatör Bonfils'in gemilerinden birinin sintinesinde saklandı. Ne yazık ki, demir almazdan az önce onu yakaladılar. Madou, bir kere hem de bu kez öylesine kurnazca davranmıştı ki, gemi körfezden bir hayli açıldıktan sonra onu buldular. Prens kimliği meydana çıkınca, Kral'dan ödül koparmak isteyen Kaptan onu yeniden Marsilya'ya döndürdü. O günden sonra çocuk daha da mutsuz olacaktı. Hocaları kendisini sıkı bir gözetleme altında tutuyorlardı, ama buna rağmen uslanmayan küçük zenci gene kaçmakta devam etti. Kaçmış, kaçmış ama sonunda hep yakalanmıştı.

Derken okul müdürü çocuğun vasisi olan Bonfils ile konuşmuş ve ona böyle bir sorumluluğu üstlenmiyeceğini bildirmişti.

Bonfils, çocuğu Dahomey'e yollayabilirdi, ama o da Kral'a hoş görünmek istemiş ve başka bir okulda şansını denemeyi tasarlamıştı.

Tesadüf bu ya, tam o günlerde, bir sömürge gazetelerinde “Cımnaz Moronval”ın reklamlarını görmüş bundan yararlanarak çocuğu Paris'in bu lüks mahallesindeki okula yazdırmıştı. Çocuk da tam şansına yakışır bir şekilde karşılanmıştı.

Moronval mutluluktan uçuyordu. Bu kendisi için beklenmedik bir şans, harika bir reklamdı. Deniz aşırı ülkelere birinin varisini okutmak. Müdür, artık küçük Prens, bir dakika bile yanından ayırmıyor, onu gezmeleri götürüyor, tiyatrodan, yarışlarda ve bulvar gezintilerinde hep Madou ile birlikte görünüyordu.

Çocuğu edebiyat toplantılarına, klüplere götürdüklerinde “Dahomey'in küçük Veliahtı ve öğretmeni” denildiğinde hırslı melezin koltukları kabarıyordu.

Günler, haftalar ve aylar boyunca gazetelerde Madou hakkında yazılar çıkmış, fıkralar yayınlanmıştı. Hatta küçük Prensi görmek isteyen bir İngiliz gazeteci, Londra'dan ta Paris'e kadar gelmişti.

Çocukla bir basın toplantısı yapan gazeteci, röportaj sonunda Madou'nun esprili bir yorumunu yayınlamıştı. Basın özgürlüğü hakkında kendisine sorulan bir soruyu, küçük Prens şöyle yanıtlamıştı:

“Yenilen her yemek iyidir ama her sözü konuşmak yok iyi.”

Okulun bütün masraflarını çocuk karşılıyor. Bonfils, hiç itiraz etmeden kendisinden istenen ücreti ödüyordu.

Ne yazık ki, çocuk hâlâ pek bir şey öğrenememiş, Mo-ronval-Decostere metoduna yan çizmişti. Ama bunun ne önemi vardı ki! Genç kralın eğitimine daha uzun yıllar vardı. Okulda ne kadar uzun kalırsa, müessese o kadar kâr ederdi.

Bundan böyle, Madou Fransızcasını hiç düzeltmemiş, yarım yamalak konuşmasını hep sürdürmüştü. Ama, buna karşın bu okulda, öyle sevilir, öyle şımartılıyordu ki, artık kaçmayı bile düşünmüyordu. Arkadaşları olan diğer “sıcak işlerini küçük prene yüklediler. İlk gün, kendisine süpürge uzatıldığında küçük Kral başkaldıracak oldu. Ancak Moron-val'ın çok etkileyici metotları vardı, güçlü bir falakadan sonra zavallı çocuk boyun eğmek zorunda kaldı.

Aslında Madou, sınıflarda dirsek çürütüp, derslerle kafa şişirmektense süpürmeyi yeğ tutardı.

Küçük Kral süpürdü, sildi, parlattı. Moronval'lann konuk salonlarını öyle hevesle oğmuştu ki, parkeler ayna gibi ışıldıyordu. Ancak, yalvaran gözlerini efendisine kaldırdığında ondan ödül yerine tokat ve tekme alıyordu.

Madou yüzünde acı bir anlamla, yeni arkadaşına yakındı:

Ne kadar çalışsa, hep o yok memnun, o hiçbir zaman yok memnun.

Artık çocuk için yaşam daha da kararmıştı. Yağmur daha devamh, kar daha dondurucu olmuştu. Yaşamı bir karabasana dönüşmüştü.

Ah Kerika hala onu bu durumda görse nasıl kahrolurdu! Artık sırtında temiz bir gömlek bile yoktu. Başında aşınmış bir kasket, sırtında o kırmızı ceket, tam bir uşak forması.

Mutfağa kadar düşmüştü zavallı küçük prens. Dürüst olduğundan ona alış veriş yaptırıyorlardı. Madou kolunda kocaman bir sepet en karlı, en soğuk havalarda bile çarşıya yollanıyordu. Dahomey kralının oğlu iki büküm okul erzaklarını taşıyor ve devamlı titriyordu. Zira, artık o hep üşüyordu. Hiçbir şey kendisini ıslamıyordu, ne gördüğü ağır işler, ne yediği dayaklar, ne uşak olmanın utancı, ne de değnekli bay'a (Moronval'a bu adı takmıştı) beslediği kin. Ah ona nasıl derin bir gazez besliyordu. Günün birinde, şans yüzüne

gölüp gene dedelerinin tahtına çıkacak olsa... Ah bunu düşünmek bile ne inanılmaz bir mutluluktur...

Madou, Jack'ın kulağına eğilerek, acımasız müdürden nasıl öç alacağını fışladı.

Madou dönünce Dahomey'ye değnekli babaya yazacak, onu çağırarak, sonra kafasını kestirip, var bakır leğene atmak. Zimbun, zimbun, zimbun. İşte davullar böyle vuracak.

Buzlu cam tavandan yansıyan ışıktaki, Jack bir yavru kaplan gözlerini andıran iki yırtıcı gözün ışıldadığını gördü. Küçük Jack'ın ödü kopmuştu. Konuşmaları burada kesildi. Kendi anlattıklarından coşan Madou, daha da konuşmak istedi. Ama arkadaşının uyuduğunu sandı. Bir ara, Jack acıklı acıklı içini çekti. Madou sordu:

Sen uyumadı, yeni gelen, daha konuşmak ister? Jack hemen atıldı:

Elbette isterim ama ne olur, bana o korkunç davuldan, bir de o kanlı legenden söz etme. Çok korktum.

Zenci oğlan kısı kısı güldü, sonra uysal bir jestle başını eğdi:

Oldu, artık Madou konuşmak bitti, konuş sen Mösyö, ne ad var sende?

Jack. Bir K ile bitiyor, annem buna çok önem verir. “Çok mu zengin, senin anne?” Jack, zenci dostunun gözlerini kamaştırmak istedi: “Zengin de laf mı? Bulvarda güzel bir konağımız, kupa arabamız bir yığın uşak ve hizmetçilerim var... Daha neler, neler, çok güzel eşyalar. Hem de beni görmeye geldiğinde annemin ne kadar tatlı olduğunu göreceksin, o pek güzeldir. Sokakta herkes dönüp dönüp ona bakar. Çok güzel rob-lar giyer, ışıltılı elmaslar takar. “İYİ DOST” ondan hiçbir şey esirgemez... Her istediğini verir. Daha önce, biz taşrada “TOURS” da yaşıyorduk. Orası da çok güzel bir yer. Kraliyet Caddesinde gezmeye çıkardık. Orada nefis pastahane-ler ve üniformaları pırıl pırıl yakışıklı subaylar bulunur. Ah ne güzel eğlenirdim. Bu bayların hepsi, beni çok severler, hep okşarlardı. Kendilerine Baba dememi isterlerdi. Böylece yığınla babam vardı benim, Charles Baba, Leon Baba, Paul Baba... Ama anlarsın ya şakacıktan. Aslında benim kendi babam yok, ben bebekken ölmüş, onu hiç tanımam.

Paris'e ilk geldiğimizde kırları, ağaçları, dereleri özlü-yordum ama bunu da unuttum zamanla, annem beni o kadar sever ki.

Annem modaya uymak için, beni İngiliz çocukları gibi giydirip, saçımı kıvırttı. Birlikte Bulonya Ormanına gittiğimizde öbür çocuklardan daha güzel olmamı ister... Daha sonra “İyi Dost” ona benim büyüdüğümü, bir şeyler öğrenme zamanının geldiğini söyledi.

O zaman, annem beni Vaugirard kolejine götürdü, orada rahipler.”

Jack sözün burasında sustu. Bir açıklamada bulunması gerekirdi. Çocuk, tüm saflığına rağmen okuldan red edilmişinde annesi ve kendisi için bir utanç payı olduğunu anlamıştı. Aslında o günden sonra Jack, ciddi bir kuşkuyla kapılmıştı. Rahipler neden kendisini almamışlardı? Neden annesi o kadar ağlamıştı? Neden Peder O, onun ardından “Zavallı Çocuk” diye mırıldanmıştı?

Birden zenci çocuk, daldan düşercesine sordu:

Söyle Mösyö, kokot ne demek?

Jack şaşırılmıştı:

Bilmem, kokot, tavuk demek.

Ya, değnekli baba, eşine, senin annenin bir kokot olduğunu söylüyordu.

Annem tavuk ha, aman ne gülünç, olur şey değil. Jack bu fikre güldü, nedenini bilmeden Madou da onunla birlikte güldü. Bu neşe az önceki acıklı izlenimleri sildi. Kimsesiz yavrular, birbirleriyle dertleştikten sonra, dudaklarında tatlı bir gülüşle uyuya kaldılar.

(*) Kokot: Fransızcada bu sözün iki anlamı vardır. Hem tavuk, hem de aynı zamanda hafif kadın anlamına gelir.

IV

CIMNAZ MORONVAL'DA EDEBİ BİR OTURUM

çocuklar da yetişkinler gibi, başkalarının deneylerinden 5 kendilerine pay çıkarmazlar. Jack gerçi Madou'nun anlattıklarından dehşete düşmüştü, ama, bu onda silik bir izlenim olarak kalacaktı.

Okulda geçirdiği ilk günlerde öylesine mutlu olmuş, herkesten öyle bir sevgi ve yakınlık görmüştü ki, Madou nün felaketinden önce de aynı şefkatle, sarıldığını, aynı parlak günleri yaşadığını anımsamayı akıl edemedi.

Yemeklerde Jack, müdür yanında oturuyor, şarap içiyor, tatlı yiyordu. Oysa diğer öğrenciler meyva veya tatlı geldiğinde acele sofradan kalkarlardı. O zavallılar, şarap yerine bulanık bir sarı suyla yetinmek zorunda idiler.

Doktor Hirsh'in hazırladığı bu acayip içkinin adı “Yaban gülü şerbeti” idi. Ünlü bilginin mali durumu çok kötü olduğundan, hemen hemen her gün Moronvalların gedildi konuğu idi. Gülünç fıkralarla masa arkadaşlarını oyalamaya çalışırdı. Dünyadaki tüm hastalık adlarını herkesten önce o duyardı. En uzak bir ülkede veba veya kolera patlayacak olsa, bunu gazetelerden öğrenen doktor bozuntusu, havadisi ballandıra ballandıra çevreye yaydıktan sonra, gözlerini kısarak, onlara sanki: “Hani dikkatli olun, buralara bulaşması işten bile değil,” demek ister gibi sinsi sinsi sırırdı.

Aslında hoş konuşurdu, ama gene de masada iki büyük kusuru vardı. Birincisi, gözlerinin zayıflığından etrafını

iyi göremeyen adam, d ke saa yer, bir de devamlı yanındaki veya karşısındakinin kadeh veya tabağına cebindeki < minik şişeden birkaç damla, ya da minik bir kutudan bir tutam toz serperdi.

Zamanla bu ilaçlar değişirdi, çünkü bir hafta geçmezdi ki doktor yeni bir buluşta bulunurdu. Ama aslında yemeklere genelde serptiği ilaçlar karbonat, alkali ve en zararsız dozdan arsenik tozları idi.

Jack da doktorun sevdikleri arasında yer aldığından, bu toz veya damlalardan payını bol bol alırdı. ocuk alkalinin tadını hiç beğenmediğini söylemeye çekiniyordu. Arada da bir masaya, diğer öğretmenler de çağrılır ve hep birden küçük Jack'ın sağlığına kadehler kalkardı.

Hepisi onun nazlı ve cana yakın tavırlarına hayran idiler. Özellikle, Labassindre, ocuğa büyük ilgi gösterirdi. Başını arkaya atar ve onun her söylediğini gök gürültüsünü andıran bir kahkaha ile karşılırdı. Hatta d'Argenton bile arada bir Jack'a gülümserdi. Evet yakışıldı şair o kaytan bıyıklarının titreterek soğuk soğuk gülümserdi.

Jack çok mutlu idi. Bir türlü arılamıyordu. Kolunda peçete kendilerine servis yapan Madou'nun tüm mimiklerini anlamazdan geliyordu. Zira zenci ocuk, bu aşırı yüze g lmelerin geçici olduğunu bilirdi, bu deneyini çok pahalıya ödemişti. İnsan oğluna güvenmenin ne kadar boş olduğunu o öğrenmişti. Eski günlerde, doktor Hirs, yanibaşında oturan zenci çocuğun tabağına tutam tutam toz serper, bardağına ilaç akıttırdı. Hele Jack'ın gururla giydiği şu şeritlerle işlemeli tunik, bir zamanları kendisinden daha boylu olan Madou'nun tuniği idi, onun için biilmişti.

Tepeden inmenin bu canlı örneğinin, eski veliahtın bir uşak gibi kendisine hizmet etmesi, Jack'a bir ders olmalıydı. Ama ne gezer?

Yeni geleni eğlendirmek için, sınıfta ders yapılmıyor, oyunlar oynanıyordu. Hemen hemen hiç ders yapılmıyordu. Devamlı Jack okşanıyor, şımartılıyordu. Gerçi, arada bir Madam Moronval'ın bir diksiyon (şive) dersi verdiği olurdu, ama bu ders de hiç zor değildi. Aslında kambur kadıncağız, öyle özentili, yapmacıklı bir şekilde konuşurdu ki, söylediklerini kimse pek anlayamazdı.

Hele Madam de Barancy'nın oğlunu görmek için okula gelişi ayrı bir cümbüş olurdu. Kadın çok şatafatlı bir şekilde karşılanırdı. Genç kadın sık sık gelirdi okula. Kendisine Kontes diyorlardı. Müdür ve eşi, onun o uyduruk soyluluk hik yelerini dinsel bir titizlikle dinlerlerdi. Namuslu bir çevrede yetişen Madam Moronval, ilkin bu hoppa hanımdan uzak durmak istemiş, ancak kocası ona öyle bir çıkışta bulunmuştu ki, kadıncağız namus kavramını bir yana atarak, güzel Madam Barancy'ye güler yüz göstermek zorunda kalmıştı.

Bahçe kapısı açıldığında Jack'a müjde verilirdi: “Jack, bak annen geliyor.”

İda şahane bir tarzda giyinmiş, elleri kolları yemiş ve şekerleme paketleriyle dolu salona doğru salınarak yürürdü. İşte o zaman, bütün okul bayram

ederdi. Hep birlikte pastalar, ikolatalar yenirdi. Anasının getirdiklerinden Jack bol bol arkadaşlarına dağıtır, bu arada Madou'yu da unutmazdı.

Şu güzel kadın ne kadar açık elli idi. Parayı su gibi harcardı. Şeker ve öreklerden başka da armağanlar getiriyordu. Jack'ın arkadaşlarına dağıtılan ufak tefek oyuncaklar... Onun bu dağıtımları coşkun bir neşe ile karşılanırdı.

Ancak içlerinden Moronval, bu israftan hiç hoşlanmaz, müsrif kadını ayıplardı. Yıllar yılı sefalet çeken adam, paranın değerini öylesine bilirdi ki. Şu budala kadın, parasını çarçur edeceği yerde, daha olumlu bir yatırımda bulunamaz mı idi? Moronval, bu zengin anadan yararlanmayı, bir dergi kurmak için ondan yardım görmeyi aklına koymuştu.

Bu düşünce onda adeta bir saplantı olmuştu. Güzel kadın, geldiği günlerde, ciddi bir dikkatle, onun anlattığı saçmalıkları dinler, beri yandan tırnaklarını kemirerek ondan nasıl yararlanacağını kurardı.

Aklından geçenleri kadının anlamamasından adeta ku-duruyordu. Moronval bu kuracağı yeni dergi ile sesini vatandaşlarına duyuracak, ayrıca öz siyasal tutkularını da doyuracaktı. Kim bilir, bilinmez, belki de birkaç başarılı makaleden sonra, bir bakanlık bile koparabilirdi. Bunun için de, bir derginin sahibi olmak kaçınılmaz bir zorunluluktuktu. İstediklerini elde ettikten sonra dergiye boş verir, bir başka arkadaşına devrederdi.

Bu tasarısını o “Başarısız” arkadaşlara açmış, rate dostlarının hepsi de kendisini desteklemişlerdi. Ah bir seslerini duyurabilseler bu zavallı ratelerin her birinin gönlünde de emeller yatıyordu. Bastıracakları bu saçmalıkların etkili olacağından emindiler.

Evet Moronval, bu parayı şu Jack'ın anasından koparmaya niyetliydi ama nedense böyle birdenbire açıklama cesareti yoktu. Kadının yüzüne gülerek zemini hazırlamalı ve fırsat bulunca açıklamalı idi... Ancak ne aksilik, bu fırsat bir türlü gelmek bilmiyordu.

Hoppa kadın, uzun süre dikkatini aynı konu üzerinde toparlayamazdı bundan ötürü, şu Madam Barancy ile ciddi konuşmak pek kolay olmayacaktı.

Bu arada, Moronval, onu bir başka yoldan kışkırtmayı tasarladı. Üstü kapalı cümlelerle, kadınların edebiyatta ne kadar başarılı olduklarını ıtlatmaya çalıştı. Ancak İda'nın ilgisizliği karşısında, bundan vazgeçmek zorunda kaldı. O aklını soylulukla bozmuştu, onun gözlerini kamaştırarak etkilemek gerekiyordu. Sonunda kurnaz Moronval, bunun da bir yolunu buldu, gene her akşam İda, Moronval çifti ile sohbet ederken, Tours'daki şatosunda verdiği bir balodan henüz söz açmıştı ki, adam, pazar akşamı okulda yapacakları edebi bir oturuma onur vermesini kendisinden rica etti.

Saf kadın oğluna şefkat gösteren bu adamın isteğini sevinçle kabul etti.

Program şöyle düzenlenmişti:

Oturum, yüksek sesle okuma ile başlayacak, ardından seçkin şiirlerden birkaç parça sunulacaktı. Gözde ozanların en başında Moronval ile d'Argenton gelirdi. Sonunda birkaç başarısız yazar da yapıtlarından kimi bölmler okuyacaklardı. Sonunda rate'lerde seslerini duyurmuş oluyorlardı. Bütün bunları zavallı Madam Moronval didinerek sağlayacaktı.

İlkin bu oturumlar her hafta yapılırdı, ancak Madou'-nun felaketinden sonra bunlara uzun aralıklar verildi. Moronval her ne kadar masrafları kısmak istese, gene de bu davetler bir hayli pahalıya mal oluyordu.

Ancak artık zengin bir öğrencileri olduğuna göre, yeni bir gösteriş gerekiyordu. Madam de Barancy bu çağrıdan çok memnun kalmıştı. Evli bir hanımın salonunda, herhangi bir sıfatla bulunmak özellikle böyle bir yazarlar toplantısında onur konuğu olmak, onun gururunu okşamıştı. Böyle bir yerde görünmek, düzensiz yaşamında bir aşama olacaktı.

Bu kere, oturum çok özenli ve gösterişli bir tarzda hazırlanmıştı.

İsraftan çekinilmemişti. Sokak kapısı önündeki akasya ağaçlarına renkli fenerler asılmıştı, girişte bir lamba ve salonda on mumluk bir avize etrafı aydınlatıyordu. Madou, yerleri öylesine oğmuştu ki, ışıklar sanki aynada yansır gibi yerde yansıyor. Küçük Prens, o gün akşama kadar çalışmıştı. Moronval bu gece onu nasıl kullanacağını bilemedi. Acaba, onu zengin bir şekilde giydirip, ona eski prens ihtişamını verse mi iyi olurdu? Ancak birden bu planından vazgeçti. Servisi kim yapacaktı? Madou'yu uşak olarak bırakmayı daha uygun buldu.

Saat akşamın sekizini çaldığında, zenci öğrenciler, sıralanmış yerlerini almışlardı. Tam ortalarında bulunan küçük Fransız'ın altın renkli bukleleri, bu karardık fonda alev gibi ışıldıyordu.

Moronval kimseyi gücendirmemek için, Paris'in en kuytu mahallelerinde oturan tanıdıklarını bile çağırmıştı. Başarısızlar ordusu kol kol geliyordu. Üşümüş, ıslanmışlardı ama gene eski aşınmış giysilerinin içinde, başları dik, şu zavallı rateler, kısa bir an için bile olsa yaşadıkları şu karanlıklardan sıyrılma fırsatını elde ettiklerine inanarak, çılgın umutlar peşinde koşa koşa geliyorlardı.

Aralarında gerçekten yetenekli olanlar da vardı. Büyüklük saplantısı olan ressamalar ancak bunlar bir iskemleyi ayakları altına ve bir ağacı köklerine öyle bir oturturlardı ki, bütün tabloları yer sarsıntısına uğramış ya da fırtınada yan yatmış bir gemi içine benzerdi.

Bunların yanı sıra sanatı çok çetin ve olumsuz bularak ekmek parasını kazanmak için başka mesleklerde çalışanlar vardı. İşçi bürosu işleten bir ozan, şarap satışını yapan bir heykeltıraş, gaz idaresinde çalışan bir kemancı. Defileye iki üç antikacı da ekleyecek olsa tablo tamamlanır.

Salon hemen hemen dolmuştu, konuklar ki aralarında okul hocaları da vardı, iskemlelere oturmuş beklemekteydiler. Labassindre sırtında bir smokin(*) çok

şıktı. Sesinin kıvamını denemek için devamlı boğazını temizliyordu... Hirsh, her zamanki gibi pasaklı ve perişan... D'Argenton iki dirhem bir çekirdek kılığında idi, bıyıklarını ve saçlarını maşada kıvırtmış, sırtında uzun bir ceket, elinde açık gri eldivenler, genç ve yakışıklı bir dahi pozunu almıştı.

Moronval salon girişinde yeni gelenleri karşılıyor, uzanan elleri dalgın bir nezaketle tutuyordu. Zaman ilerledikçe adamın endişesi artıyordu. Çünkü kontes İda henüz görünmemişti.

Topluluk sanki yaşlı bir bulutla kaplanmıştı. Fiskoslar duyuldu. Sonunda Madam Moronval, yüzü al al konuklarını dolaşarak, içten bir gülüşle:

Henüz başlayamıyoruz, kontesi beklemekteyiz, diyerek özür diledi. Kontes unvanını giz ve ihtişam dolu titiresimleri söylemişti, derken bu sözler kulaktan kulağa dolaştı, herkes havadisi öğrenmek istedi. “Kontes bekleniyordu, kontes...”

(*) Smokin: Aslında smoking'dir, geceleri giyilen resmi bir takım.

Armonium'un kapağı açık hazırды, öğrenciler duvara dizili bekliyorlardı. Yeşil bir örtüyle kaplı ve üzerinde bir bar-* dak su bulunan kürsüdeki küçük masa, şafak zamanı kurbanını bekleyen bir giyotin görünümünü almıştı. O da bekliyordu... Kapının dışında gecenin ayazında çene atan küçük Kral Madou da kontesi bekliyordu.

Sonunda kadının hayli gecikmesi üzerine, d'Argenton salonun soğuk havasını dağıtmak için birkaç dizesini okumaya razı oldu.

Dinleyiciler en azından on kere, duydukları bu mısraları adeta ezbere bilirdiler. “Aşka inanıyorum.”

Züppe genç, şömine önünde ayakta durmuş, sanki dizelerini tavanın kabartmalarına okur gibi, gözleri havada şiirine başladı.

Sesi de gözleri kadar yavandı. Uzun aralıklarla okuduğundan, arada dinleyicilerin kendisine yağdırdıkları iltifatları duyuyordu.

Arkadaşlarını alkışlamak “başarısızlar, rateler” arasında pek yaygındır.

Ozan, çevresine aldırış etmez gibi kollan havada, keskin bir sesle devam etti:

İsterlerse beni alaya alsınlar

Tann'ya inanır gibi aşka inanırım, ben.”

Tam o anda İda de Barancy içeri giriyordu. Ozan, onu görmemiş ama ne yazık ki mutsuz kadın onu görmüş ve kaderini damgalamıştı.

Gerçi o güne kadar, o şairi görmüştü, ama sokak kılığında ve ona pek dikkat etmemişti. Avizelerden dökülen ölgün ışık, adamı şiirsel bir hale bürümüştü... Siyah smokin ceketi, açık gri eldivenleri ve romantik yüzüyle bu “Tanrıya inanır gibi aşka inanan adam” onda bir şok etkisi yarattı.

D'Argenton bu tip hafif ve beyinsiz kadınların ruhlarına öz budalaca duygusallığı karşılayacak bir tipti.

İda artık salonda başka kimseyi görmüyordu. Hatta uzaktan eliyle kendisine öpücükler gönderen şirin oğlunu bile ayırmamıştı. Önünde saygıyla eğilen Moronval'yı da gör-memezlikten geldi. Ozan'ın görünümünden öylesine büyülenmişti ki, kapıda görüldüğü zaman, çevrede yarattığı hayranlığa bile ilk olarak boş verdi. D'Argenton'dan edindiği bu izlenim yıllar yılı sürecekti, hatta adam onu aşağıladığında, eziyet ettiğinde, yaşamının en değerli varlığı olan oğlunu bile mahvettiğinde, İda, bu anın büyüsunü unutamayacaktı. Moronval en tatlı gülümseyişiyle, özür diledi: “Sizi beklerken ufak bir başlangıçta bulunduk, bağışlayın... Vikont Amury d'Argenton, bize yaptlarından birini okuyordu.”

Aman Tanrım, Vikont? Üstelik, soylu idi, bu ünlü ozan.

Bütün üstünlüklerini kendisinde toplamıştı. Genç kadın, genç bir kız gibi kıpkırmızı kesildi, titrek bir sesle, şair'e:

Rica ederim, devam edin efendim, diye fısladı.

Ama d'Argenton istemedi, keyfi kaçmıştı, kontesin girişi onun havasını bozmuştu, buz gibi bir sesle karşılık verdi. “Olmaz madam, zaten bitirmiştım...”

Ona aldırış bile etmeden kalabalığa karıştı.

Zavallı kadının kalbine bir ateş düşmüştü. Ancak az sonra, annesini sevinçle karşılayan Jack'ın tatlılığı, Moron-val'ın iltifatları, salondakilerin hayranlığı ile kendisine gelir gibi oldu.

- Kontesi karşılama telaşı sona erdikten sonra, yüksek sesle okuma oturumu için herkes yerine oturdu. Madama eşlik eden heybetli kâhya kadın Matmazel Constant koltuğuna yaslanmıştı. Moronval bir baba şefkati ile, çocuğun altın buklelerini okşuyordu.

Sonunda Madam Moronval masa başına geçti ve eşinin “Moğol ırkları” adındaki etüdünü okudu.

Esasen bu karışık ve ağır yazı, kadının okuduğu o tekdüze sestten daha da bir yavan olmuştu. Hele kadının okurken yaptığı mimikler, göz zevkini tamamen bozuyordu.

Ancak Kontes, hiçbir şey görmüyordu. O, şu anda, salon kapısına dayanmış, elleri göğsünde çapraz, gözlere uzaklara dalgın dalgın bakan yakışıklı ozanını seyrediyordu.

Yakışıldı genç, sanki bir düşü kovalıyordu. Başı dimdik, uzaklardan gelen sesleri dinler gibi dikkat kesilmişti. Arada gözlerini yere indiriyordu sonra hayaline geri dönüyordu.

Sonunda dinleyicilerin rahat bir iç çekilişı duyuldu. Madam Moronval okumasını bitirmişti. İda, öylesine dalmıştı ki alkışlara bile katılmayı ve Moronval'yı kutlamayı akıl edemedi.

Labassindre bir araya okudu, armomium eşliğinde d'Argenton bu kez bir dizesini daha okudu.

Genç kadın kulak kesilmiş dinliyordu. Basma kalıp mısralar müzik eşliğinde onun ta kalbine kadar girdi. Ahenk dalgasında boğulmuş gibi soluğu kesilerek dinledi.

Moronval, İda'nın eserine hiç tepki göstermemesinden adeta gücenmişti. İda bir patavatsızlık daha yaptı: "Ah ne güzel mısralar, adeta nefes kesiyor." Genç kadın parça biter bitmez, müdürden rica etti: "Beni Mösyö d'Argenton'la tanıştırmanızı rica edeceğim..."

Genç adamla tanıştırılınca övgülere başladı: "Ah efendim şiirinize bayıldım. Ne yücelik, ne zerafet... Tek kelime ile şahane. Kimbilir, böyle yetenekli olmaktan ne kadar gurur duyarsınız?"

Genç kadın adeta kekeleyerek konuşuyordu. Uygun sözleri arıyordu adamı sevindirmek için. Her zamanki kuş beyinli geveze kadının yerini bir başkası almıştı sanki. Şair, bu aşırı övgülere aldırılmaz gibi, buz gibi bir jestle başını eğdi. O zaman genç kadın, istemeden bir pot daha kırdı, bu nefis şiirleri hangi kitap evinde bulabileceğini sordu. D'Argenton en ince yerinden yaralanmıştı, ciddi ve acı bir sesle:

Dirildi.

Bunları asla bulamayacaksınız Madam, karşılığını ver-

Moronval hemen fırsattan yararlandı:

Ah Madam, bilseniz, işte günümüzdeki en gözde yazarlarımızın kara yazısı, işte acımasız yazgı. Düşünün, böyle şahane diziler bir yayınevinin yolunu bulamıyor... Ah, bir dergimiz olsaydı...

İda atıldı:

Ne bekliyorsunuz, bir dergi yayınlasanıza...

Haklısınız, ama para, buna gereken fon...

Fon bulunur, böyle şaheserlerin karanlıkta çürümeleri bir cinayet.

Ozan uzaklaşmıştı. İda rahat rahat fikirlerini açıkladı. Birden sanki dili çözölmüştü.

Moronval büyük sevinç içindeydi, içinden şöyle geçirdi:

Tanrı'ya şükürler artık işimiz tamam.

Sinsi adam, kadının zayıf noktasını bulduğundan içi içine sığmıyordu. Hemen İda'nın kulağına eğilerek, ona d'Ar-genton'u övmeye başladı. Ballandıra

ballandıra anlattı. Onu bir masal kahramanı gibi en çekici renklere sardı. Çok üstün yaratılışlı, gururlu biri idi. Kaderin vuruşlarına rağmen çelik gibi dayanıklı ruhu asla zedelenmemişti.

Kimseden yardım istemiyor, ekmek parası için çalışıyordu. Hatta hükümetin yardımını bile geri çevirmişti.

İda anlatılanları çok romantik bularak içini çekiyordu, bir ara dayanamadı, sordu:

Ondan söz ederken Vikont demiştiniz galiba. Herhalde kendisi soylu?

Soylu da söz mü kontes? Fransa'nın en eski ailelerinden birinin oğlu. Kendisi Vikont'tur. Babası, hain kâhyası tarafından aldatılarak iflasa sürüklendiğinde, aile şatolarını satmak zorunda kaldılar.

Kurnaz adam, kadına şairi daha da çekici göstermek amacıyla, onun çok soylu bir genç hanımla olan aşk macerasından da söz etmeyi unutmadı.

İda, bütün bu anlatılanları adeta içiyordu, kendinden geçmişti. Bu arada annesinin kendisini ihmal ettiğini gören Jack, bir köşede sessiz sessiz ağlıyordu.

Oturum süre gidiyordu.

Bir öğrenci, kapkara bir Senegal'li yumurcak, o berbat şivesiyle ünlü Lamartine'in en güzel şiirlerinden birini mahvetmekle meşguldü. Çocuğun okuması Moronval-De-costere metodu hakkında pek olumsuz bir fikir veriyordu. Birçok ricalardan sonra Labassindre de gene birkaç aryamda -ha okudu, salonun camları titredi, mutfakta çayları hazırlayan Madou bu gür sese bir savaş çağrısıyla karşılık verdi. Kara oğlan şamatayı pek severdi.

Konuklara çay ve pastalar sunuldu. Bu arada zavallı “sıcak ülkelere” de birkaç kez o Yaban gülü şurubundan dağıtıldı. Moronval ile kontesin sohbeti devam ediyordu. Kendisinden söz edildiğini sezen d'Argenton, karşılarında durmuş, abartılı bir ses ve aşırı jestlerle bir şeyler anlatıyordu karşısındakine. Çok öfkeli görünüyordu. Acaba gene kime kızmıştı? Kimseye ya da herkese... O doğuştan kötümser yaratılıştaydı, bu tipler daima en karanlık yönleri görür, evrenin hep kötüye gittiğini iddia ederler. D'Argenton, o sırada, belediyede önemsiz bir yazman olan, bir yazar bozuntusuna çatıyordu.

Susun sizi ve benzerlerinizi iyi tanırım. Hepiniz kokuşmuş kişiliklersiniz... Geçen yüzyılın kötü yönlerini edinmiş, onların çekiciliğinden yoksun kişiler.

Zavallı adam şaşa kalmıştı, yenik bir jestle başını öne eğdi, hiçbir karşılıkta bulunmadı. D'Argenton suçlamalarını sürdürüyordu:

“Onur nerede? Onu ne yaptınız? Hele aşk, onu da yitir-diniz. Yapıtlarınız nerede, nerede onlar? Onlarla övünebilirsiniz.”

Sözün burasında iddialı biri olan o sözde şair, itiraz edecek oldu: “Rica ederim izin verin.”

Ne var ki d'Argenton karşısındakine söz hakkı vermiyordu. Aslında başkalarının kendi hakkında düşündükleri kendisine vız gelirdi. O, sadece kendisinin de anlamadığı, idrakim aşan fikirleri ortaya atmakla yetinirdi. Şu anda, Fran-sa'dakilerin herkesin, şu güzel sözlerini duymasını isterdi. Aslında o Fransa'ya bile inanmıyordu. Yanık, yıkık bir ülke, inançlarını, ideallerini yitirmiş bir ulus.

Kendisi de buralardan göçmeye, Amerika'ya geçmeye karar vermişti. Şair, kendisini salondakilerin kimine duyurduğunu duyumsamıştı. Üzerinde çok güzel bir çift gözün hayran bakışlarını ayırımsıyordu. Bu bakışların sayesinde d'Argenton, şu anda gerçekten, yakışıklı bir görünüm almıştı.

Dikkati üzerine çekmek istediğinden öyle yüksek sesle konuşmuştu ki, herkes dikkatle kendisini dinliyordu. Ancak, hiçbir, İda de Barancy kadar etkilenmemişti. Bu sözler kadının kalbine birer ok gibi saplandı.

Aman Tanrım o Amerika'ya gitmekten söz etmişti, nasıl olur? Bir an için genç kadın için her yer karardı, sanki kalbi duracaktı... Şu anda, kendisini söylediklerinin ateşine kaptıran şair daha da coşmuştu. Şimdi de kadınları suçluyordu. Fransız kadınlarının hoppalıklarından, çıkarıcılıklarından söz ediyordu.

O artık konuşmuyordu, sırtı şömineye dayalı, başı havada, adeta güdüyordu. Zavallı kontes, kendisine bu züppeye öylesine kaptırmıştı ki, kadınları suçlamasından kendisine bir pay çıkardı. “Eyvah, bunları benim için söyledi. Benim nasıl biri olduğumu öğrenmiş,” diye hayıflandı.

Bu arada çevrede sesler yükseliyordu:

Ne coşku, hiç böylesine etkili konuşmamıştı.

Moronval konuklarını onayladı:

O bir dahi.

Ama içinden “ne şarlatan” diye mırıldanıyordu.

Artık İda'nın hiçbir kışkırtıya gereği kalmamıştı. Madam Moronval, Jack'la arkadaşlarını yatmaya yollamıştı. Gece ilerliyordu. Nihayet sona erdi.

Rüzgârda parçalanan kâğıt fenerler hâlâ bahçe kapısında sallanıyordu. Geçit zifir gibi karanlıktı.

Hâlâ yüksek sesle tartışmaktan usanmayan bu gürültülü kalabalık gecenin sisini görmüyor, nemini duymuyordu. Büyülenmiş gibi ilerlediler.

Durağa vardıklarında son minibüsü de kaçırdıklarını anladılar. Ama buna güler yüzle katlandılar. Altın yaldızlı kanatları ile hayal perisi yollarını aydınlatıyordu. Kafalarındaki umuttan coşmuşlardı. Koca Paris'in dört bir yanına dağı-, lan bu yoksul sanatçılar, yaşamlarının karardık sefaletine, yürekli adımlarla dönüyorlardı. Sanat öylesine etkin bir sihirbazdır ki, kendisine inananlara bir güneş yaratır. Ne kadar çirkin ve gülünç olsalar da,

bu güneşe el uzatanlar, ısıltıdan kaparlar. Başarısızların kalplerinde yeşeren bu umut onları ferahlatır, bundan öyle bir güç alırlar ki, yoksulluklarının yükünü bile hiç sızlanmadan taşırlar.

BİR EDEBİ OTURUMUN SONUÇLARI

Ertesi gün Moronval'lar pazartesi akşamı için bir çağrı aldılar. Mektubun altına eklenen bir notta, birlikte mösyö d'Argenton'un gelmesi rica ediliyordu.

İlkin nazlanan d'Argenton, Moronval'ın ısrarlarına karşı koyamadı, geleceğini vaad etti.

Ertesi haftanın pazartesi akşamında Moronval, cımna-zı doktor Hirsh'e emanet etti ve eşi ile konağa gitmek için yola çıktılar. Şairle orada buluşacaklardı.

Yemek yedide yenilecekti, ancak d'Argenton gecikmiş ve tam yarım saat sonra gelmişti. Bu süre zarfında, Moronval projesinden pek söz edemedi. İda öylesine kaygılıydı ki, durmadan saatine bakıyor, heyecanını meydana koyuyordu.

Sonunda d'Argenton çıkageldi. Her zamankinden daha gururlu ve melankolik görünüyordu. Özenle giyinmiş, bıyıklarını ve saçlarını briyantınle parlatmıştı. Bir duraksamadan sonra gecikmesi için özür diledi, aşırı çalışmalarını öne sürdü.

Zaman geçtikçe, onda bir değişme göze çarptı. O gururundan sıyrılmıştı. Konak ve salonun ihtişamı onu pek etkilemişti. O günlerde son moda olan şu yepyeni Haussmann Bulvarı, evin içindeki çiçek bolluğu, kristal vazolardan yayılan baygın kokular, cicili bicili biblolar, bütün bunlar yıllardan bu yana kırık dökük yerlerde yaşayan genç adamın gözlerini kamaştırmıştı.

Ya hele, çok zevkli bir şekilde hazırlanan yemek masası, uşağın kusursuz servisi, billur kadehlerde ışıldayan nadide şaraplar, hepsi genç şairin başını döndürecekti.

Ama gene de adam, kendini kolluyor, Moronval gibi, ev sahibesini aşırı iltifatlara boğmuyordu. Ancak arada hafif gülümsemelde yetiniyordu. Bir de dili iyice çözülmüştü. Aslında o tam bir geveze sayılırdı. Devamlı kendisinden söz eder, dinleyicileri etkisi altına almak isterdi.

Ne yazık ki, İda, pek dinlemeyi bilmezdi. D'Argenton piyeslerini ve şiirlerini kabul etmeyen tiyatro müdürlerine söylediği etkileyici sözleri tam tekrarlayacağı anda, Madam de Barancy, ortaya saçma bir laf atarak konuyu saptırıyordu. Şair, boğazını temizledikten sonra iddialı bir tondan:

İşte, ben de o zaman, kendisine şu çok “ZALİM SÖZÜ” söyledim...”

Tam o anda şaşkın İda, şaire yaranmak amacıyla: “Mösyö d'Argenton, şu dondurmadan az daha alın, rica ederim.”

Teşekkür ederim, Madam.

Adam kaşlarını çatarak, daha keskin bir sesle yineliyordu:

İşte o zaman ben de kendisine, o... “Dondurma pek lezzetli değil mi?” diye soruyordu saf kadın. “Ne yoksa beğenmediniz mi?”

Çok güzel Madam. Şu ZALİM SÖZÜ...” Ama artık bu geciken “ZALİM” sözcüğü beklenen etkiyi yapmıyordu. Aslanda d'Argenton bu kasılarak yinelediği ZALİM sözcüğü pek basma kalıp bir deyimdi. Derken cümlesini bitirdi: “Adam, öylesine bozulmuştu ki, tıkanacak sandım.”

İda, adamın kendisine ters ters baktığını ayırımsayarak için için kendini yiyordu. Bu yemek ona zehir olmuştu. Üzüntüsünü maskelemek için konuklarına devamlı ikramlarda bulunuyor, Moronval'a “Hiç içmediniz” diyor, eşine yemesi için ısrar ediyordu. Oysa kadının tabakları temizlemesine, eşi şişeleri boşaltarak karşılık veriyordu. Moron-val'lar bu şahane yemeklerle bol bol midelerini doldurmuşlardı.

Yemekten sonra ılık ve ışıklı salona geçildi. Taze kahvenin kokusu bir içtenlik katmıştı odaya. Avım kollayan ve saatlerdir fırsat bekleyen Melez, sonunda açıldı, kontese doğru eğilerek:

Şu bizim dergi işini bir hayli düşündüm, sandığımdan daha ucuza mal olacak.

Kadın dalgın dalgın, yanıtladı: “Ya öyle mi?”

Evet, işte güzel Müdüremize bunu özetlemek istedim.

Müdüre kelimesi nefis bir buluştu, ne var ki, güzel mü-direnin gözü pek kimseyi görmüyordu. O sadece şairle ilgileniyordu.

Oysa sağlığına çok önem veren d'Argenton, bir aşağı bir yukarı salonda yürüyordu. O sindirimini kolaylaştırmak için daima yemeklerden sonra birkaç dakika yürürdü.

Moronval, kadını dalgın görmekten usanç getirmişti, karısına bakarak sinsî bir anlamda gözünü kırptı. “Kadın kaçırıldı” demek istemişti.

İda gerçekten pek çaresizdi, şairin gözüne girmek için bir yol aradı. Sonunda buldu, genç adamın yanına yaklaşmasından cesaret alarak:

Mösyö d'Argenton sizden bir favor isteyeceğim. Geçen akşamki o şiiri bir kez yineler misiniz? Bütün hafta hep o giz dolu dizeleri düşündüm.

Sonunda şiir tanrısı azıcık yumuşadı:

Sizi memnun etmek isterdim. Bilmem hangisini okuyayım.

Yol göstermesini ister gibi Moronval'e döndü. Oysa onun söylediğinin tam tersini yapmaya kararlı idi.

Melez müdür suratını asmıştı:

Madam'ın senden istediğini oku, dedi. “Aşka inanıyorum.”

D'Argenton poz aldı, gözlerini tavana dikerek, kollarını uzattı:

Bana kötülük etmiş birisine...

Kontes, Moronval'a anlamlı anlamlı baktı. Herhalde bu şiirin kahramanı, gencin hayatında büyük rol oynayan, o soylu kadın olacaktı.

Şair bir salon konuşması gibi bir girişle sikine1 başladı:

“Madam, robunuz pek şahane,

Her zamdan daha güzelsiniz.”

Daha sonra fikir kararıyor, alaydan ıstıraba, acıdan öfkeye geçerek, şiir şu dehşet dolu mısralarla sona eriyordu:

Tanrım kurtar beni bu kadından Kalbimin kanını emen bu kadından kurtar.”

Sanki bu iğrenç sözler kendisinde acı anılar uyandırmış gibi şair bir daha konuşmadı.

Zavallı İda perişan olmuştu. Şaire bu kadar acı veren o zalim kadını düşündü.

Konaktan çıktıklarında Moronval, arkadaşının koluna girdi:

Bak dostum şu dergi bir kurulsun, seni yazı işleri müdürü atayacağım.

Bu arada zavallı bodur Madam Moronval, onlara yetişmek için kısa bacaklarını açarak peşlerinden koşuyordu.

Melez, dergi işinin d'Argenton'a bağlı olduğunu anlamıştı ama ne var ki, şairin dergiye metelik verdiği yoktu.

Kadının güzelliği onu etkilemişti. Ne de olsa şair pozunda birinin durmadan aşktan söz etmesine karşılık, kendisine gösterilen bu aşırı ilgiden duygulanmaması olanaksızdı.

İda, onu hem şair olarak beğeniyor, hem de onu yakışıklı buluyordu. Kadının konağını, onu kuşatan o lüksü gördükten sonra gerçekten gözleri kamaşmıştı. Öyle ki, ahlâk ilkelerine kadar unutmuştu.

D'Argenton aslında çok nasipsiz bir gençti. Yoksul bir çocukluk geçirmiş, parlak bir öğrenci olduğundan kazandığı bir burs sayesinde lise eğitimini tamamlamıştı. Hafta sonlarını ve tatil günlerini bir otel işleten teyzesinin yanında geçiriyordu. Bu altın kalpli kadın, arada bir genç adama, harçlık vererek, giyim kuşamının düzgün olmasını sağlıyordu.

Çocukluk yılları karanlık geçenler yetiştiklerinde de mutsuz kişiler olur. Bu kötü yılların izlenimlerini silmek için sonsuz bolluk gerekir.

İşte bundan ötürü kimi yüksek mevkili zengin kişilerde buruk bir ifade görürüz, bunlar servetlerinden de yararlanmasını bilmezler ve yüzlerinde, sefalet yıllarının o acı izlerini taşırlar.

Evet d'Argenton'un gülüşündeki acılık bu nedendi. Hayat ona gerçekten zalim davranmıştı. Yirmi yedi yaşında olmasına rağmen henüz başarılı olamamıştı. Kendi hesabına bastırıldığı sık kitabından ve aylarca yarı aç yarı tok gezmesine rağmen, kitabından bir tanesini bile satamamıştı. Gerçi inançlı ve iradeliydi, çok da çalışıyordu ama ne yazık ki esen perisi ona kanatlarını dokunduramamıştı. Başarısızlığının nedeni, gerçek dehadan yoksun olmasında idi.

Verdiği derslerle zar zor yaşayabiliyordu. Son yıllarını geçirmek için taşraya çekilen teyzesi, gene arada bir kendisine bir şeyler yollardı.

Soğuk yaradılışlı şair, o güne kadar hiçbir kadına içten bağlanmamıştı. Onun kadınla yitirecek zamanı yoktu. İda kendisini ilk etkileyen kadın oluyordu. Ne yazık ki, bön kadıncağız bunun farkında bile değildi. Hemen her gün gibi, Cımnaza, oğlunu görmeye gittiğinde, d'Argenton'la karşılaştığında onun karşısında ezilip büzülüyordu.

Bu arada kalbinde yeşeren duygulara rağmen, şair bir süre daha ilgisizlik komediyasını sürdürmeyi uygun buldu. Ama, buna karşılık, o artık Jack'la ilgileniyor, onu gizlice şımartıyor, arada bir yanına çağırarak saçlarını okşuyor, annesi hakkında sorular soruyordu.

Kendisine gösterilen bu ilgiden gururlanan çocuk, soruları cevaplandırması bir yana, çok zaman da fazladan bilgi verirdi.

Bundan ötürü, hiç gereği olmadığı halde, konuşmalarına “İYİ DOST'u katmıştı. D'Argenton bu hiç görmediği, bu geçkin adamdan nefret ediyordu. Jack devamlı “İYİ DOST'un iyiliğinden, cömertliğinden söz ediyordu. “İyi Dost” annesini pek severdi, onun bir dediğini iki ettirmez, sık sık kendilerini görmeye gelirdi. Taşradaki şatosundan onlara en güzel şeyler yollardı. Sepet sepet meyvalar, çiçekler, küçük Jack için en güzel oyuncaklar... O da böylesine iyi bir dostu bütün kalbiyle severdi.

D'Argenton önündeki kâğıda bir şeyler yazar gibi yaparak, titrek bir sesle:

Peki ya Annen, annen de onu sever mi? Jack saf bir içtenlikle:

Ah hem de nasıl, annem onu çok sever, yanıtını verirdi.

Ama acaba Jack, bunu saflığından ötürü mü söylüyordu? Bilinmez. Çocuk ruhları derin uçurumlara benzer. Bunlar sanki dipsiz kuyulardır. Onların ne kadar içten olduklarını ölçemeyiz. En beklenmedik bir anda olgunlaşır beyinlerindeki kopuk parçaları birleştirerek, tek bir günde yuların masumiyetini yitirirler.

Herhalde Jack'da bir olgunluk devresi başlamıştı. “İyi Dost” lafını ettiğinde şairin ne kadar sinirlendiğini anlıyor, o da ısrarla bu konuya dönüyordu. Çocuk, d'Argenton'yu sevmiyordu. İlk günlerin korku ve tiksintisine bir de üstelik, kıskançlık karışmıştı. Annesi bu adamla gerektiğinden fazla ilgileniyordu. Kendisini görmeye geldiği ve oğlunu eve çıkardığı zamanlarda

devamlı hocası hakkında sorulara boğuyordu oğlunu... Mösyö d'Argenton kendisine karşı iyi mi davranıyordu? Annesine bir mesaj yollamış mı idi?

Jack bütün bu sorulara tek bir karşılık veriyordu: “Hayır, hiç.”

Oysa şair devamlı Jack'la annesine selam ve mesaj yolluyordu. Hatta bir gün, dayanamamış “Aşka inanıyorum” dizelerinin bir kopyesini annesine vermesi için Jack'a uzatmıştı. Ama Jack bunu günlerce cebinde unuttuktan sonra anasına bunun sözünü bile etmedi.

Çocuk sanki bu iki kişinin birbirleriyle ilgilenmesinden kendisinin zarar göreceğini anlamış gibi, bir kara çalı gibi aralarına dikilmişti.

Jack iki haftada bir Perşembe günleri öğle yemeğine annesine giderdi. Çoğu zaman “İyi Dost” da, bu yemeklerde bulunurdu.

Daha sonra çocuğu ya konsere ya da tiyatroya götürürlerdi. Böyle perşembeler Jack için bir şölen sayılırdı. Bu arada okul arkadaşları o zavallı “sıcak ülkeler” de bundan yararlanıyorlardı, zira, böyle günlerde, Jack okula yemiş ve şeker, paketleriyle dönerdi.

Gene bir perşembe günü, konağa yemeğe gelen Jack, yemek salonunu çok süslü buldu. Çiçeklerle donatılmış, kristallerle süslü masaya üç takım dizilmişti. Çok sevindi, demek “İyi Dost” Paris'te idi...

Çok şık giyinmiş annesi koşarak kendisini kucakladı. Genç kadın saçlarında beyaz çiçekler, bahar perisine ben-zemişti. Oğlunu şefkatle öptükten sonra, onu salona sürükledi:

Bil bakalım kim var, bugün? “Anladım bile “İyi Dost” geldi, değil mi?” Yaşlı adamın her gelişinde, ana oğul bu sahneyi tekrarlardı.

Ama ne yazık ki, bu kez Jack aldanmıştı, salonda ken-* dilerini d'Argenton karşıladı. Üzgün bir gevşeklikle kanape-ye yaslanmıştı.

Çocuk onu görünce, birden öylesine bozuldu ki, ağlamamak için kendisini zor tuttu. Bütün günü mahvolmuştu demek. Onun durgun duruşu annesini üzdü... İsabet tam o anda bir değişiklik oldu, heybetli uşak saldırır gibi kapıyı açarak “Yemek hazır” diye haber verdi.

Küçük oğlana yemek üzüntülü ve sıkıcı göründü. Sofra-dakilerin kendisini istemediklerini anlamış gibi, çekingen ve sessiz durdu.

Gerçekten annesi ve şak ima dolu sözcükler, gizli mimiklerle konuşuyorlardı. Jack bir ara, annesinin güldüğünü, sonra kıpkırmızı kesilerek utancını gizlemek istercesine bol şarap içtiğini fark etti.

Kadın “Yok olmaz, hayır” diyor sonra, “bilinmez, kim bilir, belki” sözcüklerini ekliyordu. Jack için anlam taşımayan bu sözler edebiyat hocasını çok güldürüyordu. Çocuk derin bir özlemle “İyi Dost'un geldiği günleri andı. Sofrada konuşmayı Jack yönetir, herkes onun isteklerini yerine getirirdi. Birden bu anılardan öylesine bunaldı ki bir açıklamada bulunmak istedi. Bu

arada fırsat ayağına gelmişti, tam o anda d'Argenton İda'nın kendisine uzattığı bir armudu soyarken, meyvamın güzelliğini övüyordu. Jack hemen atıldı:

Ya değil mi? Bunlar ne kadar nefis, Tours'dan geliyor bunlar, İyi Dost” yolladı bunları... Değil mi Anne?”

D'Argenton armudu soymadan tabağına bıraktı, sanki birden tıkanmıştı. İda, oğluna sert sert baktı. Jack, annesinin kendisine hiç böyle gözlerle baktığını görmemişti.

Çocuk daha başka bir yorumda bulunmaya cesaret edemedi. Yemek sessiz bir şekilde sona erdi.

İda ve d'Argenton, şömine başındaki kanapede yan yana oturmuş dertleşir gibi alçak sesle konuşuyorlardı. Şair, genç kadına geçmişinden söz ediyor. Dağ başında, ıssız bir şatoda geçen yoksul ve kasvetli çocukluk yıllarını anlatıyordu. Yüzyıllardan bu yana ailelerin şatosundan, odasından, silah koleksiyonundan, uçsuz bucaksız dehlizlerden, rüzgârın inlediği o buz gibi yatak odalarından söz etti. Daha sonra çalışmalarına döndü, dehasının karşılaştığı engelleri uzun uzun anlattı. Kendisine haksızlık eden yayıncılara verişti. Konuşmasını şu alışagelen cümle ile bitirdi:

İşte o zaman kendisine o zalim sözü söyledim. Artık İda sanki dinlemesini öğrenmiş gibi, onun sözünü kesmeden, başı önünde dikkat kesilerek, onun sözlerini adeta içiyordu.

Salonda saatin tiktaklarından ve Jack'ın sinirli bir elle çevirdiği kitap sayfalarının hışırtısından başka ses duyulmuyordu.

Birden İda aniden bir şeyi anımsamış gibi, telaşla yerinden fırladı. “Haydi Jack, zamanın doldu. Constant'yı çağır... Seni götürsün.”

Yapma anne, daha çok erken.

Çocuk diğer perşembe günlerinde çok daha geç gittiğini söyleme cesaretini bulamadı. Annesini üzmekten, daha doğrusu onu kızdırmaktan çekindi. Az önce anasının gözlerindeki o haşın ifadeye dayanmaktansa gitmesini bile yeğledi.

Kadın, onu derin bir şefkatle kucaklayarak, uysallığını ödüllendirdi. D'Argenton, kuru bir sesle:

Haydi çocuk güle güle, dedi.

Sanki onu kucaklamak istercesine kendisine çekmişti. Jack da beyaz alnını onun dudaklarına uzattı. “İyi akşamlar Mösyö.”

Ama şair ani bir içgüdüüne karşı koyamamış gibi, birden onu itti. “Yapamıyorum, yapamayacağım,” diyerek ka-napeye yığıldı.

Jack şaşakalmıştı, hayretten büyüyen gözlerini anasına çevirdi. “Git yavrum. Onu götürün Constant.”

Madam de Barancy, şairi teselli etmek için yanına oturdu. ocuk zgn ve perişan okuluna döndü.

D'Argenton bu arada bir kriz geçiriyordu. Az nce * Jack'ı kendisinden uzaklaştırmasında içten davranmıştı. ocuğu gerçekten kıskanmıştı. Jack, İda'nın karanlık geçmişinin canlı bir örneğiydi. Bunu bir türlü gururuna yediremi-yordu.

Aslında o kontese öyle delicesine şık sayılmazdı, o İda'da kendi yansımasını seviyordu. Kendisine hayranlık besleyen, kendisini üstün gören tkontese bağlanmıştı. Ama, ne var ki, çok iddialı olan d'Argenton yansıtıldığı aynanın lekesiz olmasını isterdi. Bu aynada, İda'nın geçmişinin gölgelerini görmek istemiyordu.

Ama zavallı İda ne yapabilirdi ki? Budala kadın, hiç durmadan hep aynı tekerlemeyi yineliyordu:

Ah sevgilim, neden sanki sana bu kadar geç rastladım?

Ama gene de, geçmişinin canlı bir anısı olan, altın saçlı sevgili Jack'ı ortada bırakamazdı ya? Ama, gene de şairin kötü etkisinde kalan, bu kafasız kadın onu üzmemek amacıyla yavaş yavaş okul ziyaretlerine uzun aralıklar verdi. Üstelik artık Perşembe günleri Jack'ı izinli ıkartmıyordu. Mutsuz ana, kendisini feda edebilirdi aşkı için, ancak şu sırada kendisinden fedakrlıkların en büyüğü isteniyordu.

O muhteşem konak, o lüks, atlar, arabalar, İda bunların hepsinden seve seve vazgeebilirdi. “İyi Dost”tan ayrılmak için şairinden işaret bekliyordu. Onu desteklemek için elinden geleni ardında bırakmıyordu:

Bak, göreceksiniz, seni desteklerim, sana yardım ederim, birlikte çalışırız yazılarını temize ekerim. Üstelik, sana tamamen yk olacak değilim, benim azıcık param var.

Ancak d'Argenton bir türlü kesin bir karar veremiyordu. Ateşli bir ruha sahip olduğunu iddia etmesine rağmen, o aslında soğuk yaradılışlı biri idi. Yıllar yılı, yokluk çektiğinden, pratik olmayı yeğlerdi.

Hayır, hayır daha henüz acele etme... Azıcık daha bekleyelim, nasılsa günün birinde zengin olacağım.

Kendisine devamlı para yollayan yaşlı teyzesinden söz etti, zavallı artık çok yaşayamazdı, hem yaşlı, hem de hasta idi...

Mutlu bir gelecek için tasanlar yapılıyordu. Paris dolaylarındaki köylerden birinde yaşamayı tasarlıyorlardı. Böylelikle, hem başkent in ışıltısından yararlanacak, hem de şamatasından uzaklaşmış olacaklardı.

şair çoktan beri projelerini hazırlamıştı. Küçük bir evleri olacaktı. Sarmaşıklarla süslü, bir kuş yuvasına eş bir yuva... Kapıda latince bir döviz “PARMA DOMUS, MAGNA QUIES” (küçük ev, büyük huzur)

işte orada şak çalışacaktı. Kitabını yazacaktı. Tam on yıldan bu yana tüm ayrıntıları kafasında hazırladığı şu ünlü yapıtını “Faust'un kızını” yazacaktı. Daha sonra tüm şiirlerini bir ciltte toplayacaktı.

Çarkıfelek Çiçekleri günün ünlülerinin rahatını bozmak için bir eleştiri kitabı da düşünüyordu. “Tunçtan İpler” adındaki bu kritik tam bir hiciv yapıtı oluşturunuyordu. D'Ar-genton'un kafasında içleri boş yığınla kitap adları sıralanıyordu. Artık bundan sonra, yayınevleri yapıtlarını kapışırıldardı. Zengin ve ünlü olacaktı. Bilinmez belki Akademiye bile geçerdi? Hoş artık Akademi'de modası geçen köhne bir kuruluştı ya...

Ama İda ısrar ediyordu:

Gene de Akademiye üye olmanı isterim, zarar yok.

Kabul günlerinde enstitünün bir köşesinde, kendisini siyah cüppeli ünlü bir yazarın eşi olarak hayal ediyordu.

Bu arada şakımız hiç çekinmeden “İyi Dosf'un elma ve armutlarını, mideye indiriyordu. Eski alınganlığından sıyrılmıştı. Şu yaşlı adam iyi dostların kreması saydırdı.

Gerçi d'Argenton armutları yemekte devam ediyor ancak onları ısırırken, dişlerini öyle bir gıcırdatırdı ki, zavallı^ İda, onun tüm öfkesini kendisinden aldığını anlardı. Zehirli birkaç sözle, kadına bulanık geçmişini anımsatmaktan geri kalmıyordu. Haftalar ve aylar bu tempo ile geçti. Bu arada yaşamlarında bir değişiklik olmuş, Moronval ile edebiyat hocasının araları açılmıştı. Dergiyi başlatmak için kontesten işaret bekleyen müdür, d'Argenton'un dergi işine karşı çıktığını biliyor ve bundan ötürü ona diş biliyordu.

Bu arada zavallı Jack ihmal ediliyordu. Artık ayda bir eve çıkartılan çocuk, gene bir perşembe sabahı bahçede durmuş özlem dolu gözlerini mavi göklere kaldırmıştı. Ah, böyle güzel bk bahar gününde serbest koşabilmek, kırlarda dolaşmak ne hoş olurdu. Oysa o gene bugünü kasvetle dört duvar arasında geçkecekti kuşkusuz.”

Güneş sıcak ışınlarını saçmıştı, hava ılıktı. Okulun o bakımsız bahçesinde bile yer yer kır çiçekleri nazlı başlarını kaldırmışlardı. Sanki bilinmeyen kaynaklardan toprağın hayat fişkırmasına hazır olduğunu belirtmek ister gibi. Geçitte bağrışlar duyuluyordu. Kış aylarının gölgelerini dağıtmak ister gibi odaların bütün pencerelerini açmışlardı. Jack acı acı içini çekti, ah o bu yosunlu duvarların sınırladığı harap bahçeden başka ufukları görmeyi, bu kasvetli çevreden uzaklaşmak için neler vermezdi? Ah ne olur bir mucize olsa annesi fikk değiştikerek kendisini aldırsa, ne kadar mutlu olurdu.

Tanrı duasını karşılayacaktı, çocuk, en bunaldığı bir anda bkden kapının çan sesini duydu ve Jack hayran hayran annesinin her zamanki gibi çok güzel ve neşe içinde kendisine ilerlediğini gördü.

Genç kadın, oğlunu Bulonya Ormanına yemeğe götürecekti.

Akşam geç döneceklerdi, tıpkı eski günlerdeki gibi, aman Tanrım, ne mutluluk. Jack birden sanki kanatlanmıştı.

Ancak Moronval'dan izin almak gerekiyordu. Ne var ki, Madam de Barancy, Jack'ın taksit parasını getirdiğinden, Müdür yumuşamıştı, hemen istenilen izni verdi.

Jack sevinçle giyinmek için yatakhaneye koştu. Bu arada, İda, müdüre havadisleri veriyordu. D'Argenton, taşraya, ölmek üzere bulunan teyzesinin yanına gitmişti.

Aşağı inerken Jack avluda Madou ile karşılaştı, zenci oğlan elinde süpürge oradan oraya koşuyordu. Birden Jack bir mutlu çocuk hevesine kapıldı, Tanrı'nın kendisine verdiği bu mutluluktan başkalarını da yararlandırmak istedi. Hemen annesinin eteklerine yapıştı:

Oh anneciğim, ne olur Madou'yu da beraber götürelim.

Bu sefer izni koparmak pek kolay olmamıştı. Madou giderse işleri kim görürdü, ancak Jack öylesine içten yalva-rıyordu ki, şu iyi kalpli Madam Moronval dayanamadı ve o gün için, sadece bir sefere mahsus olarak Madou'ya izin vereceğini bildirdi.

Jack heyecanla koştu:

Madou, Madou, hemen giyin, seni de götürüyoruz. Yemeği ormanda yiyeceğiz.

Kısa süren bir telaş, Madou duyduklarına inanamıyor-du. Madam Moronval bu büyük gün onuruna ona temiz bir tunik ayarladı.

Küçük kara oğlan, sevinçten yerinde zıplıyordu. Sonunda yola çıkıldı.

Jack, annesinin yanına oturmuştu. Madou arabacının yanına tırmandı. Gidiş çok eğlenceli oldu. Bulvar bu bahar

sabahında bir operet alanına benziyordu. Yaya yürüyenlere rastladılar, beyaz önlüklü dadılar bebek arabaları sürüyorlar, saçları bonelerden fışkıran bebek yüzlü küçük kızlar, çember çeviriyorlardı. Arada bir safkan atlarına binmiş bay ve bayanlara da rastlıyorlardı. Yeşillikler arasında kırmızı damlı sayfiye villaları da aynı yaşama sevincini, ay nı gevşek, huzuru yansıtıyorlardı.

Hayran .gözlerini çevrede dolaştıran Jack, annesine sarılarak ellerinden öpüyor, durmadan ceketinden çekiştirerek, Madou'ya soruyordu:

Memnun musun Madou? “Ya, çok memnun ben, Mösyö Jack.” Yemyeşil ve çiçekli ormana vardılar. Ağaçlar kadife gibi yeşil yapraklarına kavuşmuşlardı. Bu değişik ağaçlarda, yeşilin tüm tonlarını bulmak mümkündü.

Araba Restoranın tam önünde durmuştu. Yemek hazırlanırken, İda, çocuklarla birlikte inerek gölün kıyısına yürümeyi istedi. Henüz erken sayılan bu saatte, kalabalık bastırmamıştı. Issız görünen gölün üzerinden hafif bir buhar yükseliyordu.

Kuğular nazlı nazlı yüzüyorlar, uzun saplı bitkiler, kamış ve nilüferler bu durgun aynada yansıyorlardı. Sessizlik ve ıssızlık buraya giz dolu bir nitelik katıyordu. Rüzgârın kırıştırdığı suyun yüzeyinde minicik dalgalar yarışıyorlardı... Oysa, çok zaman bu durgun göl, dümdüz bir ayna gibi hareketsizdir. Oysa bu sabah sanki gerçekten bir göle dönüşmüştü, suları püskürterek uçuştukları, balıkların arada bir kırıştırdığı ve söğüt dallarının içine battığı gerçekten bir göl...

Ah ne güzel gezmişlerdi!

Hele o öğle yemeği... Güneşli salonda, açık camlar önünde yenilen o çok lezzetli yemek. Çocuklar tabakların-dakileri bir çırpıda yalayıp yutuyorlardı. Her şey onlar için bir eğlence, bir gülme konusu yaratıyordu. Yere düşen bir dilim ekmek, garsonun güleç yüzü.

Çocukların bu saf neşesine dallarda tüneyen kuşlar tatlı cıvıltılarla karşılık veriyorlardı.

Yemekten sonra İda:

Çocuklar isterseniz sizi Hayvanat Bahçesine götüreyim, dedi.

Aman ne parlak fikir anne. Madou orasını çok sevecek.

Yeniden arabaya atladılar, bahçeye doğru yollandılar Bu saatte orası da ıssızdı. Çeşitli hayvanlarla dolu bir bahçe, çocuklar için bir cennet olabilir. Jack ve küçük zenci, lokantada ceplerine doldurdukları ekmekleri, o şirin geyiklerin, tavşanların minik burunlarına uzattılar.

Madou bu bahçede gerçekten eğlenmeye başlamıştı. Ülkesinin hayvanlarını tanımak için kafeslerin etiketlerine bakmasına ne gerek vardı. Arka ayakları üzerine dikili kangurulara hayranlıkla baktı. Bu çevik hayvanların kafeslerinde kapalı kalmaları Madou'ya acı gelmişti.

Antilopların kafeslerinin tam önünde, oynamaları için ufak bir yeşil alan bırakılmıştı. Bu görüntü karşısında küçük zenci, bu zavallıların özgür koşuştukları o ucsuz bucaksız düzlükleri düşünerek içi sızladı.

Çocuk, özellikle kapalı kafeslerde tutulan o kuşlara acıdı. Hiç değilse deve kuşları, kafeslerinin hemen arkasındaki minik bir bahçede güneşlenebilirlerdi. Ama diğer kuşlar... Ne kadar da üzgün görünüyorlardı. Ağaçsız ve çiçeksiz bu karanlık kafeste. Bu kasvetli kafeslere bakan Madou, aniden okulu andı. Kendisi de güneşli enginlerden koparak, bu cezaevine kapatılmış saydırdı.

Bu kafeslerde kuşların o renk renk tüyleri bile sönük görünüyordu. Nil kıyılarını süsleyen o pembe telli turnalar, piramitlerin gölgesinde dinlenen uzun gagalı kara leylekler, ak tavus kuşları ve minicik cin ördekleri, hepsi de mutsuz, hepsi de köhne görünüyorlardı.

Bahçe yavaş yavaş seçkin bir kalabalıkla dolmaya başladı. Arabalardan inen şık bir kalabalığın gürültüsü, kuşla-

rın kanat çırpımlarına karışıyordu. Derken geniş bir yol ağzında, Madou, olduğu yerde kalakaldı. Sanki, çocuğa yıldırım çarpmıştı.

Ağaçların oluşturduğu bir korunun demir parmaklıkları önünden çıkagelen iki fili görmüştü. Kocaman başlı ve, kalın hortumlu filler geniş sırtlarına oturtulmuş sepetlerde şemsiyeli genç hanımları, hasır şapkalı çocukları taşıyorlardı. Fillerden sonra bir zürafa görüldü, o da başını dik tutuyordu. Onun da sırtına binenler vardı. Kervandakiler ağaçlar altından, dallardan başlarını korumak için eğmişlerdi, kahkahalarla geçtiler.

Jack birden Madou'ya şaşkın şaşkın baktı, çocuk titriyordu.

Ne oldu Madou, neden titriyorsun? Yoksa, hastalandın mı?

Madou neredeyse heyecandan bayılacaktı. Filler ona yitirdiği ülkesini çok canlı bir şekilde anımsatmışlardı.

Madam de Barancy, ona isterse bu fillerden birine binebileceğini söyledi. Küçük zencinin yüzüne vakur ve dinsel bir ifade geldi.

Jack binmek istememiş, annesiyle kalmayı yeğ tutmuştu. Nedense, bu çok mutlu günde annesini pek neşeli bulmamıştı. Çocuk onun güzelliğini seyretmek, eteklerinin ipekli hışırtısını dinleyerek yanında yürümek istemişti. Ana oğul, Madou'nun fil sırtında uzaklaşmasını izlediler.

Madou sanki yerini bulmuştu. O artık gülünç konuşmalarıyla herkesin alay ettiği o cılız uşak değildi. Kapkara yüzünü sanki bir pembelik bürümüştü, kıvrıcık saçları diken diken küçük başını bir taç gibi süslüyordu. Sürgünden o sö-nükleşen gözlerinde yepyeni bir canlılık, bir otorite okunuyordu.

Mutlu küçük Kral.

Çocuk, parkı iki üç kere çevreledi. İnme sırası geldiğinde, o Jack'ın annesine “bir kere, bir kere daha” diye yalvarıyor, şefkatli kadın onu kırmıyordu. Madou, gölün köprü-

sünden, kanguruların, antilopların önünden hızla geçti. “Ke-rika hala, av partileri, savaşlar, Dahomey'in o engin ormanları, bütün bunlar gözlerinde canlanmış birkaç dakika içinde o gene o mutlu prens olmuştu.

Fil bile sanki sırtında bir kral taşıdığını bilir gibi daha başka bir azamete bürünmüştü.

Ancak ne var ki, saatler uçup gitmiş zaman bir hayli gecikmişti, artık geri dönmek gerekiyordu. Güneş ufuklarda bir hayli alçalmış, rüzgâr ağaç* yapraklarını hışırdatmaya başlamıştı. Parlak bahar sabahlarıyla karşıt oluşturan dondurucu akşamlar...

Bu kış izlenimi, çocuklarında umulmadık bir etki yarattı, birden içleri kararmıştı. Araba, son süratle Cımnaz yolunu tuttu.

Batan güneşten kızıla boyanan “Zafer Tak”ının önünden geçtiler. Tak tan uzaklaştıkça geceye doğru ilerliyorlardı.

Arabacının yanında oturan Madou'yu derin bir düşünce almıştı. Jack da nedenini bilmeden sustu. Kalbinin üzerine bir ağırlık çökmüştü, güzel bir günün bitiminde, kişiyi kaplayan bir hüzn.

Madam de Barancy'de konuşmuyordu. Oysa onun oğluna söyleyecekleri vardı. Ama herhalde bunlar söylenmesi zor şeyler olacaktı ki, bir türlü söze başlayamıyordu. Sonunda, kısa bir duraksamadan sonra konuşmaya karar verdi.

Dinle yavrum sana kötü bir haberim var.

Çocuk bir felaketle karşılaşacağını anlamış gibi sarsıldı, yalvaran gözlerle annesine bakarak: “Söyleme anne, kötü havadisi verme.”

Ancak kadın onun bu ricasına aldırmış etmeden, alçak sesle ve kesik cümlelerle:

“Uzun bir geziye çıkmam gerekiyor... Bende aslında gitmek istemiyorum, ama buna zorlandım... Senden ayrılmak beni de çok üzüyor. Sana yazarım. Ağlama evladım, beni daha da üzüyorsun. Gittiğim yerde çok fazla kalacak değilim ki... Çok yakında gene görüşeceğiz. Çok yakında Jack, sana söz veriyorum.”

Kadın konuştuğu bocalıyor, uydurduklarının bir türlü içinden çıkamıyordu. Bir sürü ıpsız sapsız şeylerden söz etti. Taşraya gitmesi gerekiyordu, bir miras meselesi, bk sürü giz, esrarlı şeyler... Kim bilir, belki de, anlattıklarında ufak bir gerçek payı vardı. Kadın daha uzun konuşup, oğlunu avutmaya çalıştı ama artık Jack, onu dinlemiyordu. Çocuk, bk köşeye sinmiş, sessizce ağlıyordu. Onun için, her şey bkden değişmişti. Sabahleyin o ışıltılı, neşeli Paris bile kararmıştı. İlkbahar büyüsünden yoksun, kasvetli, soğuk bir 'kent.

Jack yakında annesinden ayrılacak bk çocuğun gözyaşlarının arasından görüyordu artık çevresini.

VI KÜÇÜK KRAL

Moronval bir süre sonra d'Argenton'dan bir mektup aldı. Taşradan yazıyordu şair. Sevgili müdürüne durumunu açıklıyordu. Yakın bir akrabasının ölümü artık mali vaziyetini değiştirmişti. Oldukça kabarık bir mirasa konan genç yazar, hocalıktan istifasının kabulünü rica ediyor. Bu arada, Madam de Barancy'nin de aniden Paris'ten ayrılmak zorunda kaldığını ve oğlunu Müdürün şefkatli bakımına güvenle bıraktıklarını ekliyordu. Çocuk, hastalandığı takdirde, d'Argenton'un Paris'teki adresine yazabilirlerdi.

Moronval'ın şefkatli bakımı Şair bu cümleyi yazarken iyice gülmüş olacaktı. Sanki melezi tanımıyordu... Taksiti gecikecek olursa, Cımnaz'da çocuğu nasıl bir muamele beklediğini bilmez miydi?

Moronval'ın kan beynine sıçramıştı. Ya, demek kadın gitmişti. Hem de kiminle? Şu tabanı yarık ukala beyinsiz herifle. Ah çok eğlenecekti doğrusu... Onun yaşında bir kadın, ne de olsa, güzel İda artık pek de genç sayılmazdı. Müdür doğduğu o tropik ülkelerinin o ünlü kasırgalarına eş bir şiddetle coşmuştu... Bütün okul, onun bu hayal kırıldığının acısını çekecekti.

Yabancıların elinde kalan çocuğun acı kaderine acımakla beraber, kötü melez, hain bir şekilde dişlerini göstererek gülüyordu. Evet bakacaktı o çocuğa? Hem de derin bir şefkatle. Sinirden kısılan bir sesle, kendi kendine söyleniyordu: “Bekle, bekle bak çocuğuna ne kadar iyi bakacağız, senin Jack'ını sevecen bir baba gibi okşayacağım.”

Moronval neye üzüleceğini bilemedi. Aylardan bu yana beslediği hayallerin yıkılmasının yanı sıra, kendi tanıştırdığı bu iki kişinin arkasından böyle sinsi bir düzen kurmalarını bir türlü bağışlayamıyordu.

Mektup eline geçer geçmez, Moronval, soluğu Hauss-mann Bulvarındaki konakta aldı. Ama orada da pek fazla bir şey öğrenemedi. Kâhya kadın Constant da, madamdan haber bekliyordu. Moronval kadından sadece İda'nın dostu ile (İYİ DOST) ilişkisini kestiğini ve çok yakında eşyaları satılarak konağın kapanacağını öğrendi. Constant da perişan olmuştu. Kadın yakınıp duruyordu, Jack'ı o kırık dökük oku^ la yazdırdığı için bin pişman, kendine lanetler yağıdırıyordu. Moronval bu görüşmeden şöyle bir sonuç çıkardı. Herhalde çocuğu pansiyondan alacaklar, ya da belki pansiyonu ödemedikleri için kendisi onu kovmak zorunda kalacaktı. Artık Jack de Barancy altın yumurtlayan tavuk olmaktan çıkmıştı. Bir yıldan beri kendisine gösterilen özen ve şefka-, tin artık sonu gelmişti.

Çocuğa yapılan eziyet masada başladı. Artık hocalarla birlikte pasta yeyip şarap içmiyordu. “Küçük sıcak ülkeler” gibi o yaban gülü şerbetinden içiyordu. Üstelik masa arkadaşlarının alay konusu olmuştu.

Onun önünde d'Argenton'dan söz ediyorlardı. Kötü bir ozan, kafası boş bir budala, kendini beğenmiş bir ukalanın teki. Soyluluğuna gelince, buna da diyecek yoktu doğrusu. Şair'in devamlı söz ettiği o çocukluğunda dolaştığı şatonun karanlık dehlizleri, aslında Paris'in kuytu bir mahallesindeki, ikinci sınıf bir otelin müşamba kaplı koridorlarıydı. Otelci teyzenin, kaç kereler, yeğenine: “Amaury oğlum, bana yedi numaranın anahtarlarını getirsene” diye seslendiğini anımsıyorlardı.

Gerçi Jack nefret ettiği bu şaire yaptıkları bu saldırıdan şikâyetçi değildi, ama gene de masada kahkahalarla

gülenlerin neşelerine pek katılamıyordu. Zira çok iyi biliyordu ki, bu alayların sonunda, kendisine çok yakın ve çok sevdiği birinin adını da katacaklardı.

Şu hain hocalar, durmadan çocuğun anasının hakkında galiz şakalar yaparlardı. Onun karışık bir yaşam sürdüğünü yinelemekten adeta zevk alıyorlardı. Labassindre ve Hirsh kaba gülüşlerle müdürü alkışlıyorlardı.

Jack başı önünde ekmeğini ufalıyor, ağlamaya bile cesaret edemiyordu. Çok zaman imalarda çok çirkin bir anlam sezer gibi olurdu. Böyle anlarda insafli bir kadın olan Mackm Moronval:

“Haydi Jack yavrum, mutfağa kadar uzan, bak bakalım, tatlı neden gecikti?” derdi.

Kadın daha sonra kısık sesle masadakileri azarlardı. Çocuğu yaralamak boştu. Zavallı yavrucağı üzmemekten ne kazanacaklardı, sanki?

Labassindre kadını yatıştırmaya çalışırdı:

Amma yaptınız Madam, çocuk budalanın biri, nereden anlayacak?

Evet, belki çocuk her şeyi arılamıyordu, ama gene, bu duyduklarında kirletici anlamlar olduğunu sezmişti.

Çocuk uzun zamandan beri, kendisine ait olmayan bir ad taşıdığını ve anasının evli olmadığını anlamıştı. Günün birinde Mısırlı Sait ona Kokot çocuk dediğinde eskisi gibi buna gülmemiş ama yumruklarını sıkarak oğlanın gırtlığına sarılmıştı. O kadar heyecanla döğüşüyordu ki, neredeyse Mısırlıyı boğacaktı. Tam o anda, Moronval yetişmiş ve araya girerek onları ayırmıştı. Jack okula girdiğinden bu yana ilk olarak Moronval'ın sopasını tatmıştı.

Artık o günden sonra sanki büyü bozulmuştu. Müdür çocuğu dövmek için fırsatlar icat ediyordu. Jack'ın yazgısı da Madou'nunkine eşti. Üstelik, Moronval bir beyazı hırpalamaktan çok daha büyük bir zevk duyuyordu.

Ya Madou? Bu arada o ne oluyordu? O zavallı da daha beter horlanıyordu. Ona karşı daha kötü davranıyorlardı. Okul hocalarının hemen hepsi, kırılan hayallerinin acısını ondan çıkarmaya bakıyorlardı. Labassindre durmadan çocuğu tekmeliyor, doktor bozuntusu Hirsh, her yanından geçtiğinde kulaklarını koparırcasına çekiyordu. Değnekli Baba'ya gelince, dergisinin suya düşmesine sanki Madou sebep olmuş gibi tüm öfkesini çocuktan alıyordu.

Hocaların sonu gelmez emirlerine boyun eğmek için, oradan oraya koşan kara prens, Jack'la dertleştğinde acı acı:

Yok memnun, hiçbir zaman yok memnun, diye yakınıyordu. Çocuk, ilkbaharın verdiği heyecanla vatanını daha da özlemişti. Hayvanat Bahçesinde filleri gördükten sonra, bu özlem onda dayanılmaz bir acıya dönüşmüştü.

Gurbetin kederi ilkin inatçı bir sessizlik ve ilgisizlikle baş gösterdi. Daha sonra, bir değişim oluştu. Madou sanki bir karar almış gibi, gözlerinde bir ışıltı, yüzünde bir gülümseme günlük işlerine daha bir hevesle koyuldu. Evde ve bahçedeki sayısız görevlerini yerine getirirken, sanki belirli bir hedefe yaklaşanların sevincine kapılmıştı. Bir bekleyiş süresi.

Bir gece zenci çocuk yatmaya hazırlanıyordu, Jack onun kendi kendisine bir şeyler söylendiğini duydu, sordu: “Ne var Madou, yoksa şarkı mı

söylüyorsun?” “Yok Mösyö Jack, ben var zencice konuşmak.” Madou, Jack'ın yatağının ayak ucuna oturdu ve ona içini döktü. Gitmeye kararlıydı. Çoktan beri planını tasarlıyor, uygulamak için uygun bir zaman bekliyordu. Havanın ısınmasını, sıcak günlerin gelmesini bekliyordu.

Ilıman bir havada kaçmak daha kolay olurdu. Ama artık havalar iyice ısınmış, yaz gelmiş sayılırdı. Madou, Dahomey'e dönecek, Kerika halaya kavuşacaktı... Eğer, Jack da kendisiyle birlikte kaçmak isterse Marsilya'ya kadar yaya giderler, orada bir geminin sintinesine saklanarak deniz aşırı ülkeye varırlardı. Başlarına hiçbir kötülük gelmezdi. Ma-dou'nun muskası onları korurdu.

Jack, Fransa'dan ayrılmayacağını bildirdi. Mutsuz olmasına rağmen gene de Madou'nun vatanı onu ürkütüyordu. Çocuk o kesik başlarla dolu bakır leğenleri düşündükçe dehşete kapılıyordu... Hem de üstelik, giderse annesinden t daha da uzaklaşmış olur. Bir daha onu görme şansını yitirirdi.

Küçük zenci, arkadaşının kararını olumlu karşıladı, sakın sakın:

Tamam, dedi. “Sen kalmak okul, ben var gitmek...”

Ne zaman gideceksin?

Küçük Prens kesin bir sesle yanıtladı:

Yarın.

Sanki tüm gücünü toplamak ister gibi, uyumaya hazırlandı.

Ertesi sabah, diksiyon metod dersi yapılacaktı. Böyle günlerde bütün öğrenciler kabul salonunda toplanırlardı, bu dersler armonium eşliğinde yapılırdı. Jack içeri girerken yerleri silen Madou'yu gördü ve çocuğun kaçmaktan vazgeçtiğini sandı.

İki saatten bu yana kara terdi çocuklar, çenelerini yerinden oynatırcasına derslerini yineliyorlardı. Birden kapıda Müdür'ün asık suratı görüldü.

Madou orada değil mi? Madam Moronval:

Hayır dostum, karşılığını verdi. “Onu erzak alması için çarşıya yollamıştım.”

Bu erzak kelimesi çocukların gözlerini ışıldattı. Zavallılar öylesine yetersiz bir şekilde besleniyorlardı ki. Jack, Madou ile bir gece önceki konuşmasını anımsadı.

Birkaç dakika sonra Moronval yeniden görüldü: “Madou hâlâ dönmedi mi?” Eşi de meraklanmıştı:

Bilmem ben de meraklandım, diye kekeledi. “Başına bir şey gelmiş olmasın.”

Saat onu, daha sonra on biri vurdu. Madou'dan ses yoktu. Ders çoktan sona ermişti. Genellikle bu saatlerde, mutfaktan yemek kokuları yükselirdi. Ancak bu sabah hiçbir koku duyulmadı. Hiçbir şey alınmamıştı ki, ne et, ne de sebze... Sanki yer yarılmış ve Madou'yu yutmuştu.

Huysuz eşinden çok daha anlayışlı olan iyi kalpli Ma-* dam Moronval, bahçe kapısında bekliyor ve çocuğun bir kazaya uğramış olmasından korkuyordu.

Derken saat on ikiyi çaldı ve yakınlardaki kilisenin çanları günün ortasına geldiklerini haber verdi. Bu şen çınlamalar, aç öğrencilerin boş midelerinde kederli yankılar yapmıştı. Çevredeki fabrikaların işçileri bile öğle yemeği için dışarı çıkmışlardı. Bitişiklerdeki kulübe ve gecekondulardan yükselen dumanlar ve yiyecek kokuları yükselmmişti. Bu arada hocalar ve öğrenciler, giderek artan açlıklarını gidermek yollarını bulmak ister gibi koşturup duruyorlardı.

Küçük Sıcak Ülkelerin yüzleri çökmüş, gözleri parlamıştı. Üzerlerine çöken bu açlık onların atavik yamyamlıklarını sanki uyandırmıştı.

Sonunda saat iki sularında Madam Moronval, koluna, sepeti takarak, çarşıya çıkmak zorunda bulundu. Gerçi, böyle bir alış veriş onun soyluluğuna yaraşmazdı ancak öğrencilerden birini gönderecek olsa, çocuğun aldıklarının yarısını yolda yiyip yutacağından emindi. Kadın az sonra peşinde bakkal çırağı kocaman ekmekler ve yağlı kesekâğıtla-rıyla çıkageldi. Ekmekle sucuk almıştı. Açlıklarını giderdikten sonra, okul personelinden her biri Madou hakkındaki fikrini açıkladı. Kimileri onun başına bir kaza geldiğine inanmıştı. Ancak kötü kalpli Moronval böyle bir olasılığı düşünmüyordu. Aslında çocuğu çok hırpaladığının bilincinde olan ve vicdanı pek rahat olmayan Müdür onun kaçmak için pek çok haklı nedenlerinin olduğunu bilirdi. Eşine sordu:

Ona alış veriş için kaç para vermiştin?

On beş frank.

Demek bu parayla sınıftı.

Doktor daha pratik düşünüyordu:

Bu parayla da Dahomey'ye gidilmez ki.

Moronval hemen karakola giderek, polise çocuğun kaçtığını bildirdi. Zira birden telaşlanmıştı. Her ne pahasına olursa olsun, zenci çocuğun Marsilya'ya gitmesine engel olmalı idi. Onun Bonfils'le görüşmesi kendisi için hiç de iyi ol-* mazdı. Aslında melez müdür, şu fabrikatör Bonfils'den çekinirdi. Çocuk kendisine yapılan o kötü muameleden şikâyet edecek olursa, Moronval'ın işi bayağı çıkmaza girerdi.

İşte bu nedenden ötürü, polise yalan söylemekten hiç çekinmedi. Polise çocuğun oldukça kabarık bir para meblağını kaçırdığını bildirdi. Daha sonra aslında paraya aldırma-dığını, amacının çocuğu korumak olduğunu da ekleyecekti. Aslında Müdür şu tahtını yitirmiş zavallı varis Prense derin bir şefkat beslerdi. Sinsi müdür bir yandan konuşurken, beri yandan da yüzünün terlerini kirli bir mendille kuruluyordu.

Polis memurları onu gerçekten üzgün sanarak teselli ettiler.

Hiç tasalanmayın Mösyö Moronval, onu buluruz.

Oysa Moronval gerçekten endişeli idi. İşi polise bırakmıyor kendisi bizzat ilgileniyordu. Hain adam, foyasının açığa çıkmasından öylesine korkuyordu ki. Bu arada, tüm okul öğrencilerini peşine takarak, Paris'i köşe bucak arıyordu. Kentin bütün çıkış kapılarına kadar uzandı.

Gümrükçüleri sorguya çekerek, onlara Madou'nun tipini tanımladı. Daha sonra bütün okul, karakola dönüyordu. Paris'in en alt tabakasının hırsızlar ve canilerin toplandıkları bu iğrenç yere çocukları sürüklemekten bile çekinmiyordu, hain Müdür.

Gerçi, zekâları pek gelişmiş olmayan “Küçük sıcak ülkeler” gördüklerinin tam anlamını kavrayamıyorlardı ama onlarla birlikte olan Jack, bu görüntülerden çok etkilenmişti. Gördüğü insanlık dışı yüzler onun düşlerine kadar giriyordu. Moronval, sözüm ona öğrencilerini yaşamın gerçeklerine alıştırmak amacıyla, peşinden sürdüğünü söylüyor.

Jack devamlı Madou'yu düşünüyordu, o karakol ziyaretlerinden sonra küçük arkadaşını, bu korkunç haydutlarla birlikte olacağını düşünerek, dehşetle ürpermişti, ama birkaç gün geçtikten sonra, onun Marsilya yolunda ilerlediğini düşünerek içi ferahlıyordu. Dümdüz ve beyaz bir yolda koşar görüyordu. Yolun sonunda, güneşli kent, kalabalık li- man ve hazır bekleyen gemiler.

Her geçen akşam, arkadaşının boş yatağına umut dolu gözlerle bakan Jack, içinde derin bir sevinç, şöyle düşünüyordu: “Koşuyor, küçük kral koşuyor.” Jack, onun kaçıp kurtulacağına öyle inanmıştı ki, bu umut ona kendi derdini unutturmuş, annesinin bıraktığı boşluğa aşırı üzülmelerini engellemişti.

Ancak hava birden bozmuştu. Sanki kış geri gelmişti, devamlı yağmur yağıyor, hatta kara yel estiğinde kar bile serpiyordu. İlkbahar bu beklenmedik soğuk saldırıya tüm gücüyle karşılık vermeye çalışıyor, arada birçok kısa bir zaman için güneşin bulutlan delerek görüldüğü oluyordu. Ama ne yazık ki, Paris'ten bir türlü ayrılmak istemeyen kış gene bir soğuk dalgası yolluyordu.

Jack geceleri, yatağında örtüler altında titreyerek Madou'yu gözünün önünde canlandırmaya çalışıyordu. Onu bir orman kıyısında, bir hendeğe sığınmış, kırmızı ceketini çamurlarla lekelenmiş olarak görür gibi oluyordu. Çok merak ediyordu acaba küçük zenci Marsilya yolunu yaralamış mıydı? Oysa acı gerçek pek yakında tüm fecaati ile kendisini gösterecekti.

Öğrencilerin sabah kahvaltısı için masadaki yerlerine oturmaya hazırlandıkları bir sabah, Moronval, sevinçle hay-kırarak içeri daldı. “Bulundu, bulundu, komiserden haber aldım. Hemen şapkamı ve bastonumu verin gidip o piç kurusunu getireyim.”

Müdür öfkeli bir sevince kapılmıştı. Ona yaranmak isteyen bütün o sıcak ülkeler “Hurrah, hurrah” diye bağırdılar. Jack bu zafer naralarına katılmadı, içi burkularak şöyle düşündü: “Vah zavallı Madou, uzun zaman koşamadı.”

Madou akşam bulunmuştu, geceleyin onu karakolda bekletmişlerdi. Onu serseri ve katillerin ortasında gören Müdür, sahte bir şefkatle: “Vah mutsuz çocuk, ah seni bu-ralarda mı bulacaktım?” diye hayıflandı.

Moronval başka bir şey demedi, heyecan ve sevinçten neredeyse boğulacaktı. Sırık gibi kollarını zenci çocuğun boynuna dolayarak onu, sözüm ona şefkatle bağrına bastı. Tam bir aile babası olan iyi kalpli komiser, bu sahte şefka-, te aldanmıştı. “İşte öğrencilerini seven bir müdür” diye düşündü.

Oysa Madou taş gibi kımiltısız duruyordu. Ne sevinç belirtti, ne de keder. Aslında o Moronval'dan nefret ederdi ama şu anda, bunu bile duyumsamıyordu sanki. Çocuğun yüzü sanki taştan bir maske idi, gözleri sönmüş görmez gibi çevresine bakıyordu. Tenindeki karalık bile sanki solmuştu. Zaten aşınmış giysileri, lime lime olmuş üzerinden sarkıyordu. Tepeden tırnağa çamurlara bulanmış, o yün gibi kıvrır kıvrır saçlarının arasında yer yer kurumuş çamur topakları görölüyordu. Ayakları çıplak ve başı açıktı, herhalde kasketini yitirmiş olacaktı, pek perişandı. Başına neler gelmişti acaba?

Belki konuşsa felaketini anlatırdı. Bir polis enspektörü, gece bekçilerinden birinin onu taş ocaklarında yarı baygın bir halde bulduğunu anlatmıştı. Neden hâlâ Paris'te idi? Daha uzaklara .gitmesine kim engel olmuştu?

Moronval bunu kendisine sormadı. Okula götüren arabada da tek laf etmedi. Madou bir paket gibi atıldığı bir köşede sinmişti. Kendisine öfke dolu gözlerle bakan müdüre o sönük bakışlarla karşılık verdi.

Jack bu kirli ve çamurla paçavra yığını içindeki çocuğu görünce onu zor tanıdı. Madou onun önünden geçerken ilk olarak konuştu: “Merhaba mösyö Jack,” dedi. Gün boyu ka-

çaktan söz edilmedi. Ancak, arada bir Müdür odasından tokat ve tekme gürültüleri duyuluyordu. Jack çok üzgündü, Madam Moronval da heyecan içinde arada bir titrek ellerindeki kitabı düşürüyordu.

Moronval sofraya neşe içinde oturdu, ağzı kulaklarına varıyordu, yanındakilere:

Küçük sefil beni bir hayli yordu, dedi.

Gerçekten de çok yorgun görünüyordu.

Jack akşam yatakhane yanındaki yatağın artık boş olmadığını gördü. Zavallı Madou efendisini öyle yormuştu ki, kendisi de yatağa serilmek zorunda kalmıştı.

Jack onunla konuşmak, kimi şeyler öğrenmek istiyordu. Ama şu sıra Madam Moronval ile doktor Hirsh sanki nefesini dinler gibi onun yatağına eğilmişlerdi.

Mösyö Hirsh ne dersiniz? Sakın çocuk hasta olmasın?

“Daha neler Madam? Şu küçük siyahlar, aslında çok

dayanıklı olurlar.”

Onlar gittikten sonra Jack arkadaşının elini tuttu. Bu el ateş gibi yanıyordu.

Madou gözlerini araladı ve dostuna sonsuz bir yeisle bakarak:

Bitti artık, dedi. “Bitti mösyö Jack, yok artık dönmek Dahomey'ye, mahvoldu Madou. Muskamı gri-gri'yi yitirdim. Her şey bitti.”

İşte bu sebepten dolayı Paris'ten ayrılamamıştı. Paris kapılarını arayan Madou kaçtıktan tam iki saat sonra bir serserinin saldırısına uğramıştı. Herif onun koynundaki parayı ve muskasını çalmıştı.

İşte bundan sonra Madou artık gitmeyi düşünmemişti. Gri-gri olmadan o vatanına nasıl dönerdi? Çocuk muskasını aramak için tam bir hafta Paris'in kuytu, en karardık mahallelerini karışlamıştı. Yakalanmaktan korktuğu için, gündüzleri gizleniyor, geceleri ortaya çıkıyordu. Madou, Paris gecelerini tatmıştı, Paris'in o kanlı bıçaklı gecelerini..

İnşaat şantiyelerinde taş ocaklarında saklanmıştı. Rüzgârdan ve yağmurdan korunmak için köprü altlarına sığınmıştı. Ufak yapılı ve kara tenli olduğundan kolay gizlenebiliyordu. Hırsızların ekmeğini yemişti, çünkü haydutlar arasında bile, arada bir iyi yürekli çıkar.

Kerika halası ile safarilere katılan çocuk, ormanlarda . gece avlanmaya alıştı. Böyle gecelerde fil homurtuları ve su aygırlarının böğürmeleriyle uyanan çocuk, yanan ateşe yaklaşmak için sürünen boa yılanlarını görürdü. Ama Paris r geceleri, Afrika ormanlarından bile daha dehşet verici idi.

Ancak sadece muskasını düşünen çocuk, çevrenin kötülük derecesini pek idrak edememiş ve gereğince korkmamıştı.

Madou artık mahvoldu.

Küçük Kral o akşam daha fazla konuşamamıştı. Jack ' bir “şeycikler öğrenemedi uyudu. Gece yarısı, Jack sığırarak uyandı, Madou bilinmedik bir dilden şarkılar söylüyor, kendi kendine konuşuyordu. Sayıklamaya başlamıştı.

Ertesi sabah acele çağrılan Doktor Hirsh, çocuğun çok ağır hasta olduğunu bildirdi. Sıska herif, ellerini birbirine sürüp kemiklerini çıtırdatarak, adeta sevinçli bir sesle:

Tam tipik bir menenjit, diyordu. “Nefis bir menenjit.”

Gözlük camlarının ardından gözleri ışıltıyor ve kendisi pek memnun görünüyordu.

Şu doktor Hirsh, korkunç bir adamdı doğrusu... Gelişigüzel okuduklarından kafası dolu, devamlı bir çalışma yapmayacak kadar gevşek olmasına karşın, tıp konusundaki bilmediklerini örtmek amacıyla Hind, Çin ve Kaldani eserlerini okuyarak, üstünkörü bir şeyler öğrenmişti. Yaman adamdı doğrusu,

hatta büyüye bile burnunu soktuğu olurdu. Birinin yaşamı tesadüfen eline düşerse, hemen herif büyücü yöntemlerini uygulamaya kalkardı... Böylelikle, kendisine kudret sağlayacağını düşünürdü.

Madam Moronval gerçek bir doktor çağırtmak istemiş, ancak canavar eşi, onun bu insancıl duygularına karşı gelmişti. Beş parası olmayan şu zavallı Madou için, doktor Hirsh yeterdi...

Hastasının üzerinde istediği gibi deneyler yapmak isteyen şarlatan Hirsh, bulaşıcı tehlikesini öne sürerek küçük hastayı revire taşıttı. Bahçenin en kuytu bir yerinde yükselen revirin tavanı da camdan yapılmıştı. Eski kiracılar, fotoğrafçılardan bir yadigar. Burada bir de şömine bulunuyordu. Amansız doktor, tam bir hafta hastasının üzerinde aklı-na gelen tüm deneyleri uyguladı. Çocuğu tam bir kobay olarak kullandı. Halsiz ve baygın Madou hiçbir şeyin farkında değildi. Doktor Hirsh eli kolu kî ufak şişelerle dolu, revirde bulunduğunda kimse onun ne yapacağını bum ezdi... oBüyücülerin hastalarını iyileştirdiği bir ülkeden gelen diğer küçük vahşi öğrenciler, gözlerini dört açarak, doktoru izliyorlardı.

Ne var ki bulaşıcı tehlikesinden dolayı çocukların revire girmeleri yasaklanmıştı. Bahçenin gölge ve giz dolu bir köşesinde doktorun tüm ilaçlarından daha etkili bir şey hazırlanıyordu.

Jack çok sevdiği küçük arkadaşını görmek için sabırsızlanıyordu. Doktorun özenle koruduğu bu kapıyı aşmak niyetindeydi. Sonunda Hirsh'in oradan uzaklaştığı bir andan yararlanarak, Sait'le birlikte o derme çatma revire girdi.

Bu bina bahçıvanlık aletlerinin ve aşılınmış bitkilerin korunduğu harap bir sera idi. Madou'nun karyolası toprak üzerine kurulmuştu.

Zemini bile toprak olan bu kış bahçesinde her boyda toprak saksılar, kırık camlar göze çarpıyordu. Rengi solmuş sarmaşıklar, kurumuş kökler buranın yoksul ve ıssız görüntüsünü daha da üstünleştirmişti. Şöminede yanan ateş tüm serayı bunaltıcı bir ısıya boğmuştu.

Madou uyanıktı. Avuç içi kadar ufalan minik yüzünde kırıksıklar oluşmuştu. İlgisiz ve boş gözlerle tavana bakıyordu. Titreyen elleri örtülere yapışmıştı. Onun bu gevşekliğinde çevresinden sıyrılışında, hayvansal bir nitelik seziliyordu. Çocuk tavana bakıyor ve sanki kimsenin görmediği sade kendisine açılan yolları görüyordu... Duvar çatlakları bile yalnız kendisinin bildiği o güneşli ülkeye pencereler açmıştı sanki.

Jack yatağa yaklaştı.

Madou ben geldim, ben Jack...

Çocuk ona görmeyen, anlamayan gözlerle baktı. O artık fransızca bilmiyordu. Küçük vahşi, kendisini doğaya bırakmıştı. Sayıklamaları ana dilinden o zenci lehçesinden idi. Madou başka hiçbir dilden konuşamazdı artık. Jack ona bir şeyler daha söyledi. Daha olgun ve yaşı büyük olan Sait, ürkerek kapıya

yürüdü. Mısırlı delikanlı ölümün kara kanatlarının hıştısını duymuş gibi, korkmuş ve uzaklaşmak istemişti.

Birden Madou hafif hafif içini çekti. Çocuklar birbirlerine baktılar. Sait sarardı:

Galiba uyuyor, diye fışladı.

Jack da heyecanlanmıştı:

Evet haklısın uyuyor, gel gidelim.

Her ikisi de arkadaşlarını gün batımında gölgelere ter-kederek çıkıp gittiler.

Gece geldi, şömineden fırlayan alev uzanarak her köşede bulamadığı birini aramakta. Alev şimşek gibi kırık camlan, çatlak saksıları, duvar dibinde sıralı bahçe aletlerini aydınlatıyor ama gene de aradığını bulamıyor, hiçbir şey bulamıyordu. Küçük demir karyolaya uzandı, kımıltısız yatan kırmızı ceket üzerinde durdu, burda da aradığını bulamadı, daha sonra alev kapıdan tavana, tavandan pencereye koştu, burda da aradığını bulamamıştı ve sonunda yorgun ve üzgün gereksiz olduğunu anlayarak, kendisini o kadar sevmiş olan küçük Kralı da ısıtamayacağını anlayarak, onun gibi küller arasında sönüp gitti.

Zavallı Madou acımasız yazgısı ölümünde bile onu izleyecekti. Müdür, onun konusunda bir süre kararsız bekledi. Hep düşünüyordu onun bir uşak gibi mi, yoksa bir Kral gibi mi gömmek gerekirdi? Bir yandan para canlısı adam mas-

rafa girmek istemiyor, ancak beri yandan bunun okul için reklam sağlayacağını düşünüyordu. Sonunda büyüklük aşkına yenildi, şahane bir cenaze alayı düzenledi.

Gazetelerde küçük Kral'ın yaşam öyküsü yayınlandı. Bu arada Cımnaz ve şefkatli Müdür övüldü. Düzgün Fransızca'yı yepyeni bir metotla öğreten Madam Moronval'dân söz edildi. Kral çocuğunu otayan bilgili doktor Hirsh'in adı geçti.

Sonunda mayıs ayının güneşli bir sabahı, yeniliklere düşkün Parisliler bulvarlardan garip ama gösterişli bir konvoyun geçtiğini gördüler.

Kara tenli dört küçük zenci öğrenci, birinci sınıf bir cenaze arabasından sarkan simli şeritleri tutarak ağır adımlarla ilerliyorlardı.

Arkalarından uzun boylu, san benizli, kırmızı fesli bir öğrenci - dostumuz Mısırlı Sait - bir kadife yastık üzerinde nişanları, krallık armalarını taşıyarak arkadan geliyordu. Peşinde beyaz kravatını takmış Melez Müdür, Jack ve diğer "Sıcak Ülkelerle" geliyordu. Hocalar, Moronval'ın dostları ve Başarısızlardan bir katile korteji izlemekteydi.

Düşük omuzlar, kötü kaderin soldurduğu, buruşturduğu yorgun yüzler, sönük gözler, dazlak kafalar, yamalı paltolar, aşınmış pabuçlar, yıkık hayaller,

asla gerçekleşmeyecek düşler... Bütün bu kalabalık küçük Kral'a son bir gösterisinde bulunmak ister gibi kederli ve ağır adımlarla ilerliyorlardı.

Böyle bir görüntü, Paris kentine özdür. Bohem başarısızları tarafından, mezara götürülen tahtsız bir küçük Kral.

Üzgün korteji sanki daha da kasvetlendirmek istercesine hava da bir anda bozmuş, gökler kararmış ve sicim gibi bir yağmur basık bulutları delerek yağmaya başlamıştı.

Soğuktan nefret eden küçük Madou'yu son gezisinde bile gene soğuk izlemişti... Tabut toprağa verilirken Moron-val'ın okuduğu uzun ve anlamsız bir nutuk, eğer duyabilse küçük Kral, ta iliklerine kadar dondururdu. Melez, küçük ölünün niteliklerini sayıp döküyor, onun zekasından söz ederek, günün birinde eğer ömrü izin verse parlak bir hükümdar olabileceğini ekliyordu. Mersiyeyle şöyle noktalandı: “O tam bir erkekti.”

Madou'nun arkasından atılan tüm bu martavallara, bu sahte kederlere karşın, ona cam gönülden acıyan ve ölümüne bütün kalbiyle üzülen biri vardı, Jack. Onu revirde komada gördüğünden bu yana, çok etkilenmişti. Bir türlü onun o donuk yüzünü, görmeyen gözlerini unutamıyordu. Bu saplantıya üstelik kendi kederi de eklenmişti. Küçük zenci öldüğüne göre, o zalim müdür, tüm hıncım Jack'dan çıkaracaktı.

Öbür öğrenciler tam anlamıyla sahipsiz sayılmazlardı, arada bir kendilerini ziyaret eden bir veli olurdu. Şu anda okulda tek kimsesiz Jack idi. Küçük Fransız artık okula daha fazla dayanamayacağını düşündü.

Aylardan beri annesi kendisine yazmamıştı. Onun nerede olduğunu bilen yoktu. Jack anasını özlemle andı, ah bir onun adresini bilse, koşarak onun şefkatli kollarına sığınırdı.

Tören sona ermiş artık dönüyorlardı. Küçük Jack bu kasvetli düşüncelerle bunalmıştı. Labassindre ve doktor önden yürüyorlardı. Yüksek sesle konuşuyorlardı, Jack dediklerini duydu. Labassindre o gök gürlemesini andıran sesiyle, şöyle diyordu:

Kadının da Paris'te olduğundan eminim. Jack kulak kabarttı: “Dün onu Bulvardan geçerken gördüm.” “Peki, ya o büyük şairimiz.”

Amma yaptın dostum, birlikte olduklarını bilmez misin? Herhalde, birlikte dönmüş olacaklar.

Bu sözler Jack için çok aydınlatıcı idi. Kimden konuştuklarını hemen anlamıştı. Derken daha alçak sesle onların adlarının söylendiğini de duyunca artık hiç kuşkusu kalmadı.

Ya demek annesi Paris'te idi? Oğlu ile aynı kentte olmasına karşın gene de onu görmeye gelmemişti!

Çocuk birden bir karara vardı. “Ben gitsem,” diye dü- ' şündü.

Yol boyu çocuk hep bunu tasarladı. Sokakların kalabalığından yararlanarak azıcık arkada kalacak, sonra izini kaybettirerek sıvışacaktı.

Moronval en önden yürüyor ve arada bir arkasına bakarak, “yürüyelim,” diye komut veriyordu. Öğrencileri yöneten Sait, katile başı yürüyordu o da tıpkı Müdür gibi arada bir arkaya bakarak, çocuklara emir veriyordu.

O zaman geride kalanlar bacaklarını açarak Sait'e yetişmeye çalışıyorlardı. -

Jack sanki çok yorulmuş gibi bacağına sürüyerek giderek daha da arkada kalıyordu.

Moronval seslendi:

Haydi marş.

Mısırlı Sait yineledi:

Yürüyelim, yürüyelim.

Champs Elysee yakınlarında Sait, uzun kollarını sallayarak, arkasına baktığında, hayretten kolları iki yanına düştü.

Küçük Jack yok olmuştu.

VII KIRLARDA GECE

İlkin koşmadı, kaçtığı anlaşılсын istemiyordu. Tam tersi-Jne, ağır ağır sanki gezintiye çıkmış biri gibi ilerledi. Ama çevreyi kolluyor ve her an koşmaya hazır bekliyordu. Konaklarının bulunduğu Haussman Bulvarına yaklaştığında, koşma isteğini frenledi zorla. Birden içinde bir kuşku uyanmıştı.

Konağı nasıl bulacaktı? Belki de ev boşaltılmıştı? Belki de Labassindre ve Hirsh aldanmış olabilirdi. Belki de annesi geri dönmemişti. O zaman Jack ne yapacaktı? Cım-naz'a geri dönme olasılığı çocuğun aklından bile geçmedi. Madou'nun başına gelenler onun için yeterli bir ders olmuştu.

Konağın karşısına vardığı zaman pancurları ve giriş kapısını açık görünce çok sevindi. “Hele şükür, Annem dönmüş,” diye düşündü. Annesi arabayla çıkarken kapı kanatlarını hep böyle açarlardı.

Ama birden şaşakaldı, ev bir hayli değişmişti. Konakta yığınla yabancılar vardı, yoğun bir kalabalık. Eşyalar, koltuk ve kanapeler avluya indirilmişti. Pastel renkli kaplı salon mobilyaları, gün aydınlığında soluk görünüyordu. Minicik aşk tanrılarıyla bezenmiş yaldızlı bir ayna, taşlık duvarına yaslanmıştı. Billur bir avize ve kristal vazolar bir köşeye atılmıştı.

Çok şık ve güzel bayanlar merdivenlerden iniyorlardı. Bu arada, eşyaları taşıyan hamallar çamurlu kunduralarıyla, cilalı parkeleri lekelemişlerdi.

Şaşkına dönen Jack, bu yabancı kalabalık arasında, kendisine yol açarak yukarı kata çıktı. Konağın içini az kal-, sın tanıyamayacaktı. Eşyaların yokluğu her yanı değiştirmişti. Ziyaretçiler dolapları inceliyor, çekmeceleri

açarak, kaplamaların sağlamlığını denemek için elleriyle vuruyorlardı. Arada bir piyanonun önünden geçen şık bir hanım, eldivenli parmaklarını tuşlarda dolaştırıyordu.

Çocuk, kimseyi tanımadığı bu karışıklık arasında, görünmeden odalara girip çıktı, kendisini bir karabasanda sanıyordu. Annesi neredeydi acaba? Onu hiçbir yerde görememişti. Salona girmek istedi, ama orası çok kalabalıktı. Bir sürü insan, kapıda durmuş salonun öbür ucunda yüksek sesle konuşan hatta adeta bağırان bir adama bakıyorlardı. Boyu yetmeyen Jack adamı göremedi. Sonunda bir sesin bir rakkam haykırdığını ve çekiçle masaya vurulduğunu duydu.

Bir çocuk karyolası, yaldızlı dört direkli! Jack, hamalların taşıdığı bir karyolaya şaşkın gözlerini dikti. Bu iyi dostun kendisine armağan ettiği o süslü karyola idi. Çocuk:

Bu benim yatağım nereye götürüyorsunuz? diye^ haykırmak istedi ama cesaret edemedi, üzgün ve şaşkın bekledi. Herkesin bulunduğu bu kalabalık evde, çocuk boş yere anasını aradı. Birden, birinin kolundan tutması ile olduğu yerde durdu.

Mösyö Jack, burada ne işiniz var? Ya okulunuz, neden okulda değilsiniz?

Annesinin özel hizmetçisi Constant idi. Kadın süslenmiş, pazarlık elbiselerini giymiş, başına pembe kurdeleli bir bone takmıştı, çok heyecanlı görünüyordu. Çocuk öylesine titretek bir sesle:

Annem nerede? diye sordu ki, katı kalpli kadın bile, ona acıdı.

Anneniz burada değil zavallı yavrum!

Peki ama nerede? Burada neler oluyor? Bu kalabalık neden?

Bunlar satın için geldiler, anneniz eşyasını müzayede yolu ile sattırıyor. Ama burada beklemeyin Mösyö Jack, gelin mutfağa geçelim, orada çok daha rahat konuşuruz.

Aşağı katta tipik bir toplantı vardı. Arabacı Augustin, aşçı kadın ve mahalleden birkaç uşak ve hizmetçi kız, hep birden Jack'ın kara yazgısının imzalandığı o aynı masada şarap içiyorlardı... Çocuk sevinç çığlıkları ile karşılandı. Her biri onu okşamak, şımartmak istiyordu. Aslında, bu eski yardımcılarının hepsi de Jack'ın anasını özlüyorlardı. Onun hizmetinde çok rahat etmişlerdi. Onun gibi sorumsuz ve bol para harcayan bir hanım bir daha bulunmazdı. Doğrusu, hepsi burada pek rahat etmişlerdi. Jack'ı bir soru yağmuruna tuttular. Kendisini okula götürmelerinden korkan çocuk, kaçtığını sakladı, izin aldığını söyledi.

Constant ağzını büzerek:

Anneniz burada değil Mösyö Jack, dedi. "Bilmem yerini söylemem doğru olur mu?"

Daha sonra çocuğun üzgün bakışlarına dayanamadı, kalbinin sesini dinledi:

Aman uf, bu çocuktan saklamaya hakkım yok. Annesini görmek onun hakkı.

Çocuğa, annesinin Paris dolaylarında “Etiolles” adında bir köyde kaldığını anlattı. Çocuğa birkaç kere bu adı tekrarlattı. “Etiolles, Etiolles” Ta ki iyice ezberletinceye kadar.

Çocuk sanki önemsiz gibi sordu: “Buraya çok mu uzak?” Augustin, bilgiç bir tavırla:

Eh pek de yakın sayılmaz,” dedi. “Yedi kilometre çeker.”

Aşçı kadın o çevredeki bir şatoda çalışmıştı, yolun daha yakın olduğunu söyledi. Uzun bir tartışma başladı. Oraya nasıl gidileceği tarif edildi. Jack tüm dikkatini kulakların” da toplamıştı.

O bu uzun yolu tek başına üstelik yaya olarak yapacaktı. İlk Bercy oradan Charenton'a geçiliyordu, derken Wil-leneuve, Saint Georges ve oradan da sağa dönerek Seine*ırmağı kıyısı izlenecekti.

Constant anlatanları onayladı:

İyi tarif ettiniz, Madam bir ormana bitişik oturuyor. Küçük bir ev, minicik bir köşk. Kapısında latince yazılar var.

Jack büyük bir dikkatle dinliyor, köy ve kasaba adlarını aklında tutmaya çalışıyordu. Örneğin Paris kapılarından çıkarken ilk uğrayacağı Bercy köyü ile annesinin yaşadığı Etiolles adlarını kafasına adeta mıhlamıştı. Bu iki aydınlık nokta arasında, bilinmeyen yol, giz dolu bir kurdele gibi uzayıp gidiyordu...

Mesafe çocuğu korkutmuyordu. Bütün gece yürüyerek yedi kilometreyi aşacağını düşünüyordu, derken hemen karar vermiş gibi çevresindekilere veda etti, sanki okula dö-necekmiş gibi:

Geciktim bile, hemen gideyim. Zil çalmadan yetişmem gerek, dedi.

Personel bu anasız yavruya pek acımışlardı, hep birden onu kucakladılar, arabacı içten bir davranışla, onunla tokalaştı. Jack avluda biriken eşyaların arasından zorlukla geçti. Mezatçı adam, işini bitirmiş yardımcısı yanında kapıdan çıkıyordu. Hamallar, eşyaları yüklendiler. Barınmak için geldiği yuvanın dağıldığını görmek kimsesiz çocuğu daha da kederlendirmişti. Macerasever bir ananın, kendi haline bıraktığı bu çocuk da güçsüzlüğüne rağmen, koruyucusu sandığı anasına kavuşmak için kendisini yorucu ve tehlikeli bir yolculuğa atıyordu.

Bercy? Birkaç gün önce Madou'yu aramak için oradan Moronval'ın peşinden geçtiklerini Jack anımsadı. Yol kolaydı. Irmak kıyısına indikten sonra hep sağ yönü izleyerek, ilerlemek gerekiyordu.

Gerçi uzak sayılırdı ama yeniden o acımasız melez müdürün eline düşmek korkusu çocuğu adeta kanatlandır-mıştı. Giderek yürüyüşünü

hızlandırıyordu, heyecandan neredeyse boğulacaktı. Bir ara geniş şapkalı birini Moron-val'a benzeterek, bayılacak gibi oldu. Arkasından koşan bir çocuğu, kendisini izleyen bir jandarma sanarak ürpermişti. Kendisine bakanların sanki yüzünden onun kaçtığını anlayacaklar sanıyordu.

Bu saplantıdan kurtulmak için, su kıyısına indi ve dar kaldırım üzerinde tüm gücüyle koştu, koştu.

Yağmur dinmiş gün sona eriyordu. Yağmurdan daha da kabaran ırmak sarı dalgalarını köprü altına sürüyordu. Gün batımının son ışıklarını dağıtan serin bir rüzgâr çıkmıştı. Günün bitiminin son canlılıkları dolaylarda seziliyordu. Çamaşırhane kapısında önlüklü kadınlar göründü. Balıkçılar tuttukları balıkları sepetlerine yerleştiriyorlar, sulanmaya götürülen atlar, ahırlarına döndürülüyordu. Kum taşıyıcıları, gündeliklerini almak için küçük barakalar önünde kuyruk olmuşlardı. Gemiciler, sırtlarında renk renk yün kazaklarla dolaşan tayfalar, kalabalık arasına karışmış dolaşıyorlardı. Bu tayfalar enkaz avcıları denen, on beş frank karşılığında boğulan birisini kurtardıkları gibi, yüz frank paraya birini suya atacak yaradılıştta ırmak korsanları sayılırlardı.

İrmağın görüntüsü her adımda değişiyordu. Burası kapkara idi. Kocaman kömür yüklü şilepler, uzun kalaslarla sahile bağlanmışlardı. Daha ilerideki taşlar mayva kabukları ile kaplı idi. Çamur kokusuna mayva ve çiçeklerin taze kokuları karışıyordu. Sahile demirlenmiş mavnaların içini dolduran sandıklardaki istiflenmiş elmalar, henüz daldan kopmuş gibi, kırmızı kırmızı ışıldıyordu.

Burasını gören bir Uman sanırdı. Her türlü malın biriktiği, yelkenli mavna ve motorların doldurdukları bir liman. Burası katran ve uzun gezilerin özlemlili kokusuna bürünmüştü. Daha sonra, alan daralıyor, çürümüş köklerini suya daldırmış dev ağaçların görüntüsü üç yüz yıl öncesine ve Paris'in çok uzaklarına dönüşüyordu. Sanki apayrı bir kent.' Yeni doldurulmuş yol kasabaya özel bir görünüm veriyordu. Suda yansıyan evler olduklarından daha yüksek, yayalar olduklarından daha kalabalık duruyorlardı. Köprü parmaklıklarına dayanmış kişiler, Paris'in aylak takımı, bir düş gibi devamlı değişen bu ırmağı seyretmek için buraya gelmişlerdi.

Jack arada bir soluk almak için kısa bir mola verdiğinde, kendisine baktıklarını ayırımsayarak, yemden koşmasını sürdürüyordu.

Gece bastırıyordu. Köprü altları karanlık gölgelere bürünüyor, kıyı ıssızlaşıyordu. Damlardan yükselen soluk duman, ırmaktan yükselen siste yok oluyor, yeni yakılan sokak fenerleri ve araba ışıkları karanlıkta kıvılcım gibi yanıp sönüyordu.

Birden çocuk, aniden yokuşun sonuna vardığını, geniş bir yolda yürüdüğünü ayırımsadı. Rıhtım genişlemişti, burada kamyonlar gürültü ile kocaman sundurmalar altına giriyor, şarap fiçileri yuvarlanıyor ve bu sundurmalarından akşamın serin havası, mahzende bekletilen ve kaldırımlarda dizili binlerce fiçilerden yayılan şarap kokusu çevreyi sarıyordu.

Evet, artık Bercy'ye gelmişti. Ancak karanlık da iyice bastırmıştı. Daha da genişleyen ırmaktan yansıyan ışıklar, karanlığı azıcık engellediklerinden, Jack ilkin gece olduğunu pek anlayamadı.

Üstelik onun bir başka tasası vardı. Kent kapısından nasıl çıkacaktı? Ya Müdür Moronval, gümrükçülere onun kaçtığını bildirdiyse?

Ama nedense şansı yardım etti ve kapıyı kolayca açtı. Kimse o küçük öğrencinin bu geç saatte kent dışına çıktığı-

nı görmemişti. Çocuk ırmağı solda bırakarak, giderek seyrekleşen sokak fenerlerinin bulunan geniş yolda ilerlemeye başladığında, gecenin karanlığını ve soğuşunu ta içinde duy-du. Taş rıhtımda koştuğu süre kendisini güvencede bilmişti. Gerçi yakalanmaktan korkmuştu ancak ıssız ve karanlık kır yolundaki duyduğu korku, bambaşka bir nitelik taşıyordu.

Aslında tam manasıyla ıssız sayılmazdı. Yolun her iki tarafında evler yükseliyordu. Ama çocuk ilerledikçe bu evler giderek seyrekleşiyordu. Arada bir yeni binalar, hangarlar, şantiyeler göze çarpıyordu. Birkaç fabrika, kararmış göklere bacalarını yükseltmişlerdi.

Saat henüz sekiz olmasına karşın, karanlıklarda kaybolan yol sessiz ve ıssız görünüyordu. Tek tük yayalar, ıslak toprak üzerinde gürültüsüz yürüyorlardı. Sanki sessizliğin ürkütücü niteliğini daha da üstünlemek ister gibi, uzaktan uzağa köpek havlamaları yankılanıyordu.

Jack korkuyordu, attığı her adımla, Paris'ten, kentin kalabalık ve ışıklarından uzaklaştığını biliyordu. Giderek gölgelere dalıyordu. Artık evlerin de sonu gelmişti. Bir şarap satıcısının az aydınlanmış bir meyhanenin önünden geçiyordu. Daha sonra bilinmeyen enginler uzuyordu.

Çocuk o karanlık yola girmeden önce, bir süre kararsız durdu. Meyhane kapısında “Buraya yolumu sormaya gir-sem mi?” diye düşündü, “hiç değilse azıcık dinlenmiş olurum.” Ne yazık ki, cebinde metelik bile yoktu. Patron tezgâha dayanmış horluyordu. Kırık bir masa başında iki müşteri önlerinde şarap dolu maşrapalar, konuşmaya dalmışlardı.

Ancak bunlardan birinin kırmızı fistanlı kadının öyle korkunç gözleri vardı ki, Jack, birden titremeye başladı. Çatlak bir ses duyuldu:

Bu piç kurusunun burada ne işi var?

Adam yerinden kalktı, Jack birden geriye sıçrayarak, oradan olanca hızıyla ayrıldı. Ardından kapının hırsla çarpıldığını duydu. Çatlak sesin sıraladığı küfürler, karanlıkta yankılanıyordu. Çocuk kanatlanmış gibi koştu, koştu, ancak kırlara vardığı zaman durdu.

Sağ ve sol yönlerde ta ufuklara kadar uzanan sürülü tarlalar seçiliyordu. Bostanlar ortasında bembeyaz benekler gibi yükselen birkaç evcik görüntünün tekdüzeliğini boz- “ maktaydı. Oysa, ta uzaklarda, büyük kent, gece yaşamına başlayan Paris gökleri kıpkızıl ışıklara boyamıştı.

Ta uzaklardan bu kırmızılık seçiliyordu.

Çocuk korkmuş, ne yapacağını bilmez gibi yol ortasında durmuştu. Şimdiye kadar tek başına hiç sokağa çıkmamıştı ki, üstelik geceleyin... Sabahtan beri hiçbir şey yememişti. Susuzluktan boğazının kuruduğunu duyumsadı. Sonunda, korkunç bir serüvene atıldığını anlayabilmişti.

Belki de, yanlış yönden gidiyor, attığı her adımla anasından daha da uzaklaşıyordu. Belki bu sürdüğü yol Etiol-les istikametinde değildi?..

Doğru yolda oldu diyelim, oraya varmak için daha ne kadar uzun bir süre yürüyecekti?

Yol hendeklerinin birine büzülerek, geceyi geçirmeyi düşündü. Azıcık uyur ve dinlendikten sonra gün ağardığın-da yeniden yola koyulurdu.

Tam yandaki hendeğe yaklaşmıştı ki, önünde yerde bir adam serilmiş yatıyordu. Jack taş kesilmiş gibi kalakaldı. Dizleri titriyordu, adım atacak hah' kalmamıştı. Sanki onu daha da korkutmak ister gibi yerde uyuyan adam, sayıklamaya, elini kolunu oynatmaya başladı. Jack az önce meyhanede gördüğü' o uğursuz suratlı ve c., di bakışlı kadını anımsadı. Bu yerde horlayan adam da ürkütücü bir yaratıktı, birden uyanıp uzun kollarıyla kendisini kavrayabileceğini düşünen Jack dehşete düştü.

Birden yolda yansıyan ayak sesleri ve neşeli kahkahalar, onu bu panikten kurtardı. Kışlasına dönen bir subay ve yanibaşında elindeki fenerle ilerleyen onun emireri, gülüşerek konuşuyorlardı.

Çocuk cesaretini toplayarak, titrek bir sesle sordu:

İyi akşamlar baylar, uzağa mı gidiyorsunuz?

Feneri tutan er, elini kaldırıncı çevreyi ışığa boğdu. Subay:

Bu saatte yollarda ne işin var evlat? Yolun uzak mı?

Jack kaçtığını anlamalarından korktuğu için, hemen bir yalan attı:

Yoo hayır efendim, yalanlara gidiyordum. “Tamam oldu o zaman birlikte yürürüz biz de kışlaya, Charenton'a gidiyoruz.”

Bir saat kadar bu mert askerlerle yürümek, çocuk için beklenmedik bir şans oldu. Küçük bacaklarını açarak onlara yetismeye çalışıyordu. Yolunu aydınlatan fenerin ışığında yürümek ne mutluluktu.

Üstelik doğru yolda olduğunu anlamıştı. Charenton, Wille neuve ve de sonra Etiolles. Jack iskiketini şaşırma-mış olduğuna ayrıca sevindi. Ama ne yazık ki, mutluluğu kısa sürdü. Bir kışla önüne varmışlardı. Subay:

Biz geldik, dedi, “iyi geceler yavrum, bir daha tek başına bu geç saatte çıkma, Paris dolayları pek güvenilir değildir.”

Jack bir kere daha karardıklarda tek başına kaldı. Burası da Bercy'ye benziyordu. Tek tuk fenerlerin aydınlattığı kaldırımlar, kapıları açık meyhaneler. Kilise çanı gecenin dokuzunu çaldı. Bir set üzerinde evler, bahçeler sıralanıyordu.

Daha sonra Jack bir köprüden geçti. Bir ara durup köprü korkuluğuna dayanarak dinlenmeyi düşündü. Ama tam o anda meyhaneden çıkan sarhoş naralarını duyunca, daha da hızlanmayı, kırlara açılmayı yeğ tuttu.

Burada çiftliklerin önünden geçti, ahırlardan saman hışırtıları duyuluyor, yün ve gübre kokusu yayılıyordu. Daha sonra, yol genişliyor, hendeklerle kesilerek göz alabildiğine uzayıp gidiyordu.

Bu ıssız yolda yürümek çocuğu çok korkutuyordu. Ta uzaklardan ufukları kızıla boyayan Paris'in ışıkları belirsiz bir şekilde seçiliyordu. Bir ara, bir tekerlek sesi duyar gibi oldu, bir çingirak gürültüsü. Çocuk durup bekledi ama kimse görünmedi. Görünmeyen araba ufuklarda uzak bir noktaya ulaşmak için hızlanıyor, ama nedense bir türlü Jack'ın karşısından geçmiyordu. Jack yürüyüşünü sürdürdü. Onu dönemeçte bu adam da kim? Bir değil, tam üç kişi? Oh,* şükürler olsun, bunlar insan değil, ağaçmış. Dallarını eğmeden rüzgârda yapraklarını hışırdatan söğütler... Daha sonra kara ağaçlar görüldü. İlkbahar gecelerinin büyüüne kendisini kaptıran çocuk, bitkilerin soluklarını, goncaların açılmasını, toprağın kokusunu duydu... Bütün bu alışa gelmeyen gürültüler onun aklını başından aldı. Yüreklenmek için bir türkü okumaya karar verdi. Aklına gelen ilk ezgi, annesinin kendisine küçükken söylediği eski bir ninni oldu.

“Pabuçlarım kırmızı

Sevgilim güzelim.”

Karanlıklarda yürüyebilme gücünü kazanabilmek için 'tek başına türkü okuyan bu çocuk sesi titriyor, serin gecede hazin titreşimler oluşturuyordu. Birden şarkı kesildi. Müthiş bir şey yaklaşıyordu. Enginlerden bile daha yoğun bir karaltı. Sanki evrenin tüm gölgeleri çocuğu yutmak için birleşmişlerdi.

Jack görmeden önce duydu. İlk haykırışlar, hıçkırık ya da iniltilere benzeyen insan sesleri, daha sonra bir kasırganın yaklaşan gürültüsü. Korkunç böğürmeler. Bunlar öküz, manda ve ineklerdi. Hendekler arasına sıkışmış bütün bir sürü. Çocuk, hayvanların nemli soluklarını yüzünde duyuyor, güçlü kuyrukların orasına burasına birer kamçı gibi değdiklerini duyumsuyordu. Ezilmemek için hemen hendeğe sığındı, iki kocaman çoban köpeğinin yardımıyla, çobanların güttüğü o sürü peşinden bir ağıl kokusu bırakarak, fırtına gibi geçip gitti.

Jack korkudan taş kesilmiş, ilerlemeye gücü kalmamıştı. Gerçi sürü geçmişti, ama arkadan ne gelecekti? Bir ara tarlalara sapmayı tasarladı ama sonra yolunu yitirmekten korktu. Hem de öylesine zifiri karanlıktı ki, ağlayarak yere yığıldı. Bir ara ölmek istedi şuracıkta. Ama dur bakalım bu da ne? Bir

arabanın tekerleklerinin gümbürtüsü ve yolun ucunda, iki dost bakışını andıran iki fener. Çocuk aniden canlandı. “Beyim, beyim,” diye seslendi.

Araba durdu, büyük bir baş, kulaklıklı bir kasket giymiş, iyi bir yüz uzandı. Yerden biten bu sesi duymak istercesine başı yere eğildi.

Jack'ın titrek sesi yükseldi:

Çok yorulduğum beyim, beni arabanıza alır mısınız?

Kocaman kasket karşılık vermeye çekindi ama arabanın arkasındaki bir kadın sesi yükseldi:

Oh zavallı yavru, hemen alalım, gel çocuğum.

Kasketli adam sordu:

Yolun neresi, Evlat?

Yakalanmaktan korkan tüm kaçaklar gibi, çocuk, bir an düşündü ve sonra gideceğİ yerin adını söylememeyi daha uygun buldu.

Villeneuve - Saint - Georges.

Oldu, atla yarama.

Oh bu arabanın içi ne rahat, ne güzel. Çocuk şişman bir çiftin ortasına yerleşti, dizlerinde kalın bir örtü, huzurla soluk aldı. Arabayı süren o tıknaz beyle, şişman eşİ, gecede yollarına çıkan bu küçük öğrenciye meraklı gözlerle bakıyorlar. Böyle gece yanlan onun ıssız yollarda ne işİ var? Ah Jack, gerçeğİ bildirmeye can atıyor.

Böyle iyi kişİlerin yanı insana güven veriyor... Ama, yoo hayır okuldan kaçtığİnı anlayacak olup da kendisini yeniden o lanetli Cımnaza götürmelerinden öylesine korkuyor ki... İşte o zaman bir masal uyduruyor... Sayfıyede akrabalarında kalan annesinin aniden hastalandığİnı duyduğİnı... Geç vakit bunu duyduğunda çocuk treni beklemeden yola çıkmıştı.

İyi yürekli bir kadına benzeyen o tombiş hanım:

Ah anlıyorum, diyor, “ana sevgisi, her şeyden üstündür.”

Kulaklı kaskette babacan bir adam, o da bu sevgiyi anlıyor ama gene de çocuğaya uzun bir nutuk çekiyor ve böyle gecenin geç saatlerinde yola düşmenin ne kadar tehlikeli olduğİnı anlatıyor. Üstelik onun yaşındaki bir çocuk için. Daha sonra anasının kasabanın hangi mahallesinde oturduğİnı soruyor.

Jack hemen bir yalan daha kısıyor. “Kasabanın bilimindeki soldaki ev.” İyi ki gece ve her yer karanlık hiç değılse kimse onun yüzünün kızardığİnı görmedi. Ne yazık ki soruların ardı arkası kesilmedi. Bu orta yaşı çift gerçi iyi kimseler ama gene de ağızlan çok laf yapıyor.

Beş dakika içinde Jack onların tüm yaşamlarını öğrendi. Paris'te bir kumaş mağazası işleyen bu iyi kalpli kişİler haftada bir gün, kırların temiz havasını

almak, ciğerlerinde biriken tozlardan arınmak için yakın bir banliyödeki sayfiye evlerine giderek, hafta sonlarını orada geçirirlermiş. Eti-olles köyünden bir durak önce ineceklerdi. Ne aksilik, ah Jack, yalan söylediği için öylesine pişman ki. Ah neden sanki, İlkin Etiolles'e gideceğini söylemedi. Hiç değilse yolun en büyük kısmını onlarla yapardı. Bu rahat arabanın tıngır-dısı ona ninni gibi geliyor. Donmuş bacaklarını yün örtü altında ısıtmak, sevimli eşlerin anlattıklarını dinleyerek, onlarla birlikte gitmek varken sonra inmek zorunda kalacak... Ama ne yazık ki, oldu artık çaresi yok.

Bir ara, arabayı süren adamcağız cebinden çıkardığı ufak bir şişeden çocuğa birkaç damla konyak içirtti. Jack kendisinde yeni bir canlılık duydu.

Jack bir ara gerçeği itiraf etmeyi düşünmedi değil, ancak böyle mert kişilerin kendisini ayıplamalarından korkarak hemen vazgeçti. Artık sonuna kadar yalanını sürdürmek zorunda.

Ne var ki, Villeneuve'e geldiklerini kendisine söylediklerinde o buna bir hıçkırıkla karşılık verdi. Şefkatli hanım onun saçlarını okşayarak: “Ağlamayın dostum,” diyor, “annenizi iyi bulacağınızdan eminim. Üstelik sizi görmek ona iyi gelecek.” ler, villalar, çiçeklenmiş bahçelerini hayran gözlere seriyorlardı.

Yemyeşil yamaçlar arasından, bu beyaz boyalı evlerin, çiçek bahçelerinin ve bağlar ortasından, geceden fırlamış gibi koyu mavi sularını fişkırtan bir küçük ırmak görünüyordu.

Güneş iyice yükseldi. Ey şefkatli güneş bu zavallı yavruya ısı ve sevgi sun, anasına kavuşmak için koşan bu yavruya gücünden ver.

Jack, işe giden yol amelelerine soruyor:

Etiolles'a yaklaştım mı?

Ah tabii, orman kıyısındaki yolu izleyin, birkaç dakikaya kalmaz orada olursunuz.

Şu anda orman da uyandı. Yolun kenarını kaplayan yeşil perde yer yer ürpermekte. Yaban günleri fidanlarında, meşe dallarında cıvıltılar duyuluyor, kuşlar birbirlerine yeni günü müjdeliyorlar.

Kanatlarını germiş bir tarla kuşu, en tatlı ezgileri yükselterek ağaçların ardından o sonsuz maviliğe uçuyor.

Jack artık bitkindi. Yürüyemiyor adeta sürükleniyordu.

Paçavralar içinde, kötü suratlı bir ihtiyar cadı, iki büklüm yoluna çıkıyor. Jack bir kere daha ona soruyor:

Etiolles nerede?

İhtiyar cadı ona kötü kötü bakarak sopasıyla orman kenarındaki yolu işaretliyordu.

Jack yaklaştığını anladı, ayaklarını sürterek devam ediyor, her an tökezliyor, ha düştü, ha düşecek.

Sonunda bir tepeyi süsleyen çan kule görünüyor, ha gayret, şu karşı evlere yaklaşmak gerek. Ancak artık ço-cukta kıpırdayacak hal kalmadı.

Düştü, kalktı, bir ara kararan gözleri mol salkımların süslediği bir duvarı, şirin bir bina gördü. Minik kulesi, al kiremitlerden yapılmış damı ve yaban güllerin süslediği şu demir bahçe kapısı ne kadar sevimli. Evin bahçesinde leylaklar açmış kapıda bir yazı göze çarpıyor.

PARVA DOMUS MAGNA QUIES(*)

Güneşin altına boyadığı bu ev ne kadar da güzel. Pek sessiz her yer kapalı, herhalde henüz herkes uykuda. Ama dur bakalım, galiba uyumayanlar da var, zira neşeli bir ses, taze bir kadın sesi çınlıyor.

Pabuçlarım kırmızı, Sevgilim, güzelim.

Bu ses, bu ninni, Jack kendisini gene bir düşte sandı. Ancak birden pancurlardan birinin kanatları gürültüyle açıldı.

Beyaz gecelikli bir genç kadın görüldü. Saçları omuzlarına dökülü bu hanım henüz tam uyanmamış gibi, şaşkın gözlerle çevresine bakıyordu.

Pabuçlarım kırmızı Selam sana sevgili.

Jack hırıltılı bir sesle:

Anne, anne, diye seslendi.

Kadın bir an kararsız, yere baktı, kamaşan, gözlerini elleriyle siperleyerek gene baktı. Sonra, birden çamurlu, perişan, yorgun yavruyu gördü.

Aniden bir çığlık duyuldu.

Jack, Jack yavrum benim.

Bir dakika geçmeden oğlumun yanında, ana kalbinin tüm sevgisiyle onu bağrına bastı, yarı baygın çocuğu ısıttı. Daha sonra onu kucaklayarak gecenin korkularını unutturmak için onu eve taşıdı.

(*) Parva domus magna quies: Küçük ev, büyük sükun.

tulmak ister gibi kalktı ve henüz kavuştuğu annesinin yanına indi.

Genç kadın dirseklerine kadar uzanan eldivenli ellerle tavuklara yem serpiyordu. Zarif ve beceriksiz bir jestle. Eteği yere sürünmesin diye belindeki kemere takmıştı, fistolarla süslü juponu, yüksek ökçeli botinleri görüyordu.

Tavşan kulübelerini temizleyen Archambauld Nine, hanımının beceriksizliğini gülerek izliyordu. Aşçı kadın orman koruyucusunun eşi idi, her sabah köşke gelerek akşama kadar ev işlerine yardım ediyordu. Jack'ı eşikte görünce heyecanla seslendi:

Hey Aziz Meryem Anamız, oğlunuz, ne kadar da güzel, Madam.

Değil mi, Archambauld Nine, ben size hep onun çok tatlı ve sevimli olduğunu anlatmadım mı?

Ama çocuk babasına benzemiyor hiç. Tıpatıp sizin modeliniz... Merhaba yavrum, sizi kucaklamama izin var mı?

Güneşten çatlamış yüzünü, çocuğun saten gibi yumuşacık yanaklarına sürttü. Baba sözcüğünden rahatsızlanan Jack, başını arkaya attı.

Uzun süre aynı işi yapmaktan usanan annesi, onun gelmesini nimet bildi:

Uyumadığına göre, gel de sana evi gezdireyim.

Ev, şair ve sanatçıların, hayallerini karşılayacak bir yerde bulunuyordu. On beşinci Louis devrinden kalma, bir av köşkü idi. Parselenme yasası çıktıktan sonra, köşk, şato sınırlarının dışında kalmıştı. Binaya bir kule, bir güvercinlik ve bir de yel yönünü belirleyen bir fırıldak eklendikten sonra, köşk, soylu bir görünüm kazanmıştı. İda, oğluna ahır ve hangarı gezdirdi. En son kuleye çıkıldı. Renkli camlarla aydınlanan dönemeçli bir merdivenle, yuvarlak bir odaya çıkıldı. Bir köşedeki divan Cezair kumaşlarıyla kaplanmıştı, kemerli pencerelerden dolayı oda bir Orta Çağ görünümü almıştı. Burada birkaç antika eşya toplanmıştı.

Eski meşeden antika sandıklar, bir Venedik aynası, kadife perdeler ve II. Henri devrinden kalma şahane kabartmalarla süslü bir koltuk, oymalı bir çalışma masası.

Her pencereden ayrı bir görüntü vardı. Vadi, orman ve ırmak görünüyordu. Seyrine doyumaz ve devamlı değişen bir görüntü. Irmağa bakan o yemyeşil yamaçta kişiye * huzur veren güleç bir nitelik seziliyordu.

Annesinin eli, Jack'ın elinde, huşuu dolu bir sesle fışladı:

O burada çalışıyor.

Jack “O” kimliğini sorma gereğini duymadı, yekten anlamıştı.

Kadın, sanki kutsal bir tapınakta gibi, hep o kısık sesle anlatmasını sürdürdü:

Şu sıra kendisi bir geziye çıktı, işleri dolayısıyla... Birkaç güne kadar geri dönecek. Senin geldiğini yazıp ona bildireceğim. İnan bana yavrum, o sert görünüşüne karşın, gene de dünyanın en iyi insanı, altın gibi bir kalbi vardır. Üstelik beni çok sever, beni kırmayacağından eminim... Sen de onu sevmelisin Jack yavrum, zira onu sevmezsen ikiniz arasında ben ezilir, çok mutsuz olurum.

Kadın oğluyla konuşuyor ama gözleri sevdiğinin resminde. Bu da Jack'ın odasındaki portrenin bir kopyesi, bir fotoğraf. Şairin resimleri evin her odasında, hatta bahçenin ortasına bir de büstü dikili.

Zaten evde onun resimlerinden başka portre ve tablo yok ki... “Söz ver bana Jack'cığım, onu seveceksin değil mi?”

Çılgın kadın adeta titreyerek bu soruyu soruyordu, ona acıyan çocuk başını öne eğdi ve zorla: “Evet anne,” dedi, “söz veriyorum.” Annesi kapıyı kapattı ve sessizce aşağı indiler. Bu eşsiz günün tek gölgesi.

Ah annesiyle baş başa kalmak ne mutluluk. Duvarları fayans tabaklarla süslü o yemek odasında içtikleri lahana

çorbasında bile soylu bir fantezi seziliyordu. Bitişikteki mutfakta, Archambauld Nine acele acele bulaşıkları yıkıyordu.

Evi, kırların huzur verici sessizliği sarmıştı, Jack hayran hayran annesine bakıyordu. İda da oğlunu büyümüş ve daha da güzelleşmiş buldu. Onbir yaşından daha büyük gösteriyordu. Her lokma arasında, aşıklar gibi öpüşüyorlardı.

Akşama doğru eve konuklar geldi. İlkin, her akşam olduğu gibi eşini almaya gelen orman koruyucusunu yemek odasına aldılar. “Haydi Archambauld Baba, bir kadeh şarabımızdan alın... Oğlumun sağlığına. Şirin çocuk değil mi? Ara sıra onu da ormana gezmeye götürün.”

Elbette madam d'Argenton.

Kızıl saçlı, dev yapılı adam, kadehini küçük oğlana doğru kaldırdı. Bütün kasaba ondan çekinirdi. Özellikle kaçak avlanan köylüler.

Jack anasını Madam d'Argenton adıyla çağırmalarından pek hoşlanmamış hatta buna sinirlenmişti bile. Ancak, hayat gerçekleri hakkında henüz fikri olmayan çocuk az sonra, aklını başka şeye taktı. Koruyucunun annesine verdiği sözü düşündü, adam onu ormana ava götürmeyi vaad etmişti. Dev cüsseli adam bir ıslıkla masa altındaki köpeklerini çağırdı, daha sonra kasketini kıvrıkcık kızıl saçlarının üzerine yerleştirerek sevgi dolu gözlerini Jack'a çevirdi.

Archambauld çifti de gittikten sonra, gene yokuşlu yolun çakıllarında bir araba tıngırtısı duyuldu.

Bu gelen hastalarını dolaştıktan sonra evine dönmeden, Jack'ı görmeye gelen köy doktoru Rivals idi.

Nasılsınız Madam? Ben size bunun basit bir soğuk algınlığı, bunu aşırı büyütmemenizin gerektiğini söylemedim mi?

Jack bu tıknaz kırmızı yüzlü doktora gözlerini çevirdi. Yirmi bir yıl kadar gemilerde cerrahlık etmiş olan Dr. Rivals hâlâ kalçalarını gemiciler gibi sallayarak yürüyordu. İhtiyar doktor, çok tonton bir adamdı, açık yürekli, şefkat dolu biri.

Jack bu köyde yaşayanların ne denli mutlu olduklarını düşündü, o lanetli cımnaz'dan ve o melun Moronval'dan kurtulduğu için Tannya şükürler yağdırdı.

Azıcık çene çaldıktan sonra, doktor da çekip gitti. Ana oğul, kapıyı sürgülediler. Karanlık huzur dolu bir kuşa; tunla evi ve bahçeyi sarmıştı. Akşam yemeklerini yedikten sonra ana oğul yatmak için odalarına çekildiler.

Jack başını yastığa koyar koymaz derin bir uykuya daldı. Annesi o uyurken, şaire uzun bir mektupla oğlunun -dönüşünü anlattı. Canından fazla sevdiği evladı için en dokunaklı sözleri aradı. Şairi ona acındırmaya çalıştı.

İki gün sonra aldığı mektup onu bir hayli ferahlattı. Gerçi d'Argenton, Jack'ın disipsizliğini kınayan birkaç sözle mektubuna başlıyor, bu arada annesinin de aşırı düşkünlüğünü hoş görmediğini ekliyordu, ancak daha sonra azıcık yumuşamıştı. Kadın umduğundan çok daha iyi bu mektuba pek sevindi. Aslında d'Argenton, Moronval cımnazına para dökmenin çok anlamsız olacağını açıkladıktan sonra, bozgundaki bir okuldan kaçmanın büyük bir suç olmadığına da değinmişti. Çocuğun geleceği ve öğrenimiyle kendisi ilgilenecekti. Tam sekiz gün sonra dönüyordu o zaman Jack konusundaki kararını bildirirdi.

Jack için bu anasıyla başbaşa geçirdiği hafta kadar güzel ve mutlu günleri bir daha asla göremeyecekti... Ne çocukluk yıllarında ne de daha sonra. Anasının kendisiyle devamlı ilgilenmesi, orman, bahçe, hayvanlar. Kümesteki tavuklara yem serpmek, keçi ile oynamak, tavşanlarla koşmak, merdiven trabzanına binerek aşağı kaymak, annesiyle gülüp şakalaşmak ona büyük zevk veriyordu. .Tek kelimeyle mutlu idi. Ufak şeylerden oluşan bir mutluluk. Annesine kavuşmak başlı başına bir mutluluk sayılırdı.

Derken bir akşam bir mektup daha aldılar. D'Argenton ertesi günü dönüyordu.

Genç adam bu kez, çocuğun onlara sığındığına sevindiğini ve onu hoşgörülle karşılayacağını yazıyordu. İda çok sevinmekle beraber gene de azıcık çekiniyordu, bundan

ötürü şairi karşılamaya giderken istasyona Jack'ı götürmedi. Daha önceden oğluna yığınla öğütlerde bulunmuş. Aslında oğluyla böyle konuşmak kendisine de zor geliyordu, sanki her ikisi de bağışlanmayacak bir suça ortak olmuşlar gibi:

Sen bahçede beklersin oldu mu? Onu karşılamaya hemen koşma, benim seni çağırmamı bekle.

Jack da heyecanlanmıştı, kalbi küt küt atıyordu. Bu bekleyiş saatini çocuk meyva bahçesinde geçirdi. Birkaç kere çit kenarına koşmuş, uzaktan gelecek arabayı görmek için boynunu uzatmıştı.

Sonunda yokuştan yankılanan seslerden geldiklerini anladı. Hemen koştı ve böğürtlenler arasına saklandı. Eve girdiklerini duydu. Konuşuyorlardı, d'Argenton'un o her zamanki buz gibi sesine, annesi yumuşak bir sesle: “Evet dostum, haklısın dostum, hayır dostum,” gibi karşılıklar veriyordu.

Sonunda kulenin penceresi açıldı. “Jack, hemen çık... Gelebilirsin.”

Jack basamakları bir hamlede çıktı, soluğu kesilmişti ve kendisini çok ciddi bir karşılamaya hazırladı. Şair onu ayakta bekliyordu, odanın koyu renk lambrilerinin fonunda solgun yüzü daha da sert bir anlam almıştı.

Annesi ürkek ve çekingen oğluna bakmaya cesaret edemiyordu.

Jack, “Hoş geldiniz, efendim,” dedikten sonra sustu ve bekledi. D'Argenton'un vaazı kısa sürdü hatta, arkadaşça konuştu bile diyebiliriz.

Çocuğun bir suçlu gibi başı önünde durması, otoriter şair bozuntusunun hoşuna gitmişti.

Aynı zamanda, sevgili Müdür Moronval'a oynanan o zalim oyun, genç adamı pek keyiflendirmişti. Sözlerini şöyle bitirdi:

“Jack, ciddi olman ve çalışman gerekiyor. Hayat bir roman değildir. Senin pişmanlığına inanmaya hazırım. Makul davranır, söz dinlersen ben de seni severim ve üçümüz hep birlikte mutlu bir aile oluştururuz. İşte sana önerilerim. Çalışmalarından artan saatleri sana harcayacağım. Günde bir ya da iki saat seninle uğraşacağım. Beni harfi harfine dinlersen disiplinsiz bir çocuktan seni arındırır, yaşam savaşlarına hazırlayarak, seni güçlü bir erkeğe dönüştürür-^{*} rüm. Tıpkı kendim gibi, bugünkü duruma gelmek için, inan bana, ben de çok çabaladım.”

Jack susuyor, önüne bakıyordu, annesi endişelenerek atıldı:

Duyuyor musun Jack? Dostumuz senin için ne büyük bir fedakârlığa hazırlanıyor, onun bu yüceliğini takdir ediyor musun?

Jack fısıldadı: “Evet Anne.” D'Argenton lafa karıştı:

Durun Charlotte, durun bakalım. Jack benim önerimi beğendi mi? Benimle çalışmak isteyecek mi? Ben kimseyi zorlamak istemem.

Annesinin “Charlotte” diye çağrılmasından serseme dönen çocuk, bir süre ne diyeceğini bilemedi. Kendisine gösterilen bu yüce davranış karşısında, söylemesinin gerektiği o güzel sözleri öylesine aradı ki sonunda minnetini derin bir suskuya gömmek zorunda kaldı.

Annesi durumu ayırımsamıştı, hemen oğlunu şairin kollarına itti. D'Argenton ilkin kendisini zorlar gibi hafif geri çekildi ama sonra tiyatroya bir jestle çocuğu alından öptü. Gösterişli ve soğuk bir öpüş.

Jack, annesinin kaşlarını kaldırmasıyla hemen dışarı fırlayıp rahat bir nefes aldı. Merdivenleri ikişer üçer inerken, annesinin “Ah sevgili, ne kadar iyisin...” diye söylendiğini duydu.

Aslında Jack'ın aralarına katılması şak için bir değişiklik, bir eğlence olmuştu. Yerleşmenin ilk hızından sonra adam, “Charlotte” adını verdiği eşiyle baş başa kalmaktan sıkılmaya başlamıştı.

Ünlü Alman Şairi- Goethe'in bir kadın kahramanından esinlenerek, ona bu yeni adı takmıştı. Üstelik o eski “İda de Barancy”yi tamamıyla ortadan kaldırmak istemişti.

Aslında boş kafalı ve hoppa bir kadın olan İda, şu ukala ve despot şairin karşısında, daha da sersemleşmişti. Onun kendisiyle yaşamını birleştirmesini büyük bir onur, bir mutluluk olarak görüyordu.

Gerçi d'Argenton, dehadan yoksundu ama az çok okumuş olduğundan, bu beyinsiz kadında ruhunu dolduracak nitelikler bulamıyor ve ilk hevesi geçtikten sonra, sevgisi sıkıntıya dönüşmüştü. İda, şairin her dediğim onaylıyor, ona hep boyun eğiyordu.

Birçok ortamlarda bu konum zevkli olabilirdi, ancak bizim ozana azap veriyordu. O tartışmaktan, fikirlerini karşısındakilere zorla kabul ettirmekten hoşlanırdı.

Hiç değilse artık bir öğrencisi oluyordu. Yöneteceği, azarlayacağı biri. Aslında o şair değil, bir edebiyat hocası sayılırdı. Her işe verdiği önem ve ciddi bir titizlikle, Jack'ın eğitimine başladı.

Ertesi sabah, Jack daha gözlerini açar açmaz, yatağının karşısına tutuşturulmuş bir yafta gördü. Şair, biçimli ve güzel yazısıyla şu satırları çizmişti.

YÖNETMELİK

Bu adeta bir yaşam özetiydi. Gün birkaç bölüme ayrılıyordu. Bu bölümler her biri dolu dolu idiler.

Sabah altıda uyanıp, kalkmak.

Altı yedi arası: giyinme ve sabah kahvaltısı.

Yediden sekize kadar imla dersi.

Sekiz dokuz arası tarih... ve böylece süre gidiyordu.

Ciddi bir tarzda düzenlenmiş saatler, günler, kapalı pancurlar ardından, ancak nefes alacak hava sızdıran pencerelere benziyordu.

Aslında bu tip programlar, hemen bozulmak, değiştirilmek için yapılır. Ne var ki, d'Argenton hiçbir kaçamağı bağışlayamayacak kadar eğilmez bir otoriteye sahipti. D'Argenton, Jack'ı bir denek olarak kullanmaya karar vermişti. O yepyeni bir sistemle çocuğun kafasını çeşitli bilgilerle doldurmayı

amaçlıyordu. Latince, Yunanca, Almanca, cebir, geometri, anatomi, gramer... Tüm bunları bir hamlede alan öğrenci, zamanla sindirecekti.

Belki bu sistem, olumlu sonuçlar verebilirdi, ancak çocuğa ağır geldiğinden, Jack bundan ne yazık ki, hiç yararlanamadı.

Hocasının kafasına doldurmak istediği bu bilgi yığınının adeta serseme dönmüştü. Bu da yetmez gibi, d'Argenton onu ürkütüyordu. Üstelik şu günlerde, yeniden kavuştuğu kırların, ilkbaharın, doğanın güzelliklerine kendisini kaptıran çocuk, aklını pek derslere veremiyordu. Aslında Jack, boş çocuk değildi, yaşıtları arasında bilgili sayılırdı. Annesinin evde ona aldattığı derslerden bir hayli yararlanmıştı, okumayı da sevdiğinden kimi konularda kendi kendisini yetiştirmiş sayılırdı. Akıllı bir öğrenciydi. Ancak şu kasvetli Moronval okulundan, bu iç açıcı kırlara geçmek, onda bambaşka bir tepki yaratmıştı. Çocuk sanki doğaya aşıktı. Çevresini kuşatan güzellikleri seyretmeye doyamıyordu.

Günün en güzel saatlerinde kule odasına kitap ve defterlerle kapanmak ona ağır geliyordu. Kitaptaki harflerin gözleri önünde danssettiklerini görüyor, kaçıp dağ bayır dolaşmak için, derin bir istek duyuyordu.

Mayıs ayı, en güzel çiçeklerini sererken, giz dolu orman yeşil perdesini ufuklara geriyordu. Ceviz ağacındaki kuşların cıvıltılarını duymak ve onların yanına gidememek, çocuk için büyük bir işkenceydi. Latince cümleleri sıralayıp “LA ROSA: GÜL” kerimesini fransızcaya çevirirken, orman

Jack bu iyimser koruyucunun yardımıyla, başka bir ormanı, diğerlerinin görmedikleri, bilmedikleri bir orman tanıdı, canlı bir orman.

Jack ve koruyucuya alışkın hayvanlar, onlardan asla korkmaz, hiç çekinmeden kendi işlerini sürdürür oyunlarına devam ederlerdi. Çok zaman peşindeki yavrularına yem aramaya çıkan bir ana sülüne rastladıkları gibi, arada bir yaban keçileri sürü halinde ormandan geçerlerken karşılırlarına çıkardı. Tavşanlar, bildircınlar sürü halinde ormanda kendilerine yiyecek ararlardı. Körpe fidanlar ve çiçek-lenmiş akdikenlerin beyaz ve kokulu perdelerinin ardında bir sürü canlı soluk alır, kıpırdar ve koşardı. Koruyucu yer altı yuvalarını, kuluçka folluklarını bir bir bilir, bunları arada bir yoklardı. Zararlı hayvanları, yılan, sincap ve kösler bekleri öldürürdü. Öldürdüğü her hayvan başına para alırdı. Her gün çuvallarına doldurduğu bu leşleri ayda bir Cor-beil Belediyesine götürdüğünde karşılığında bol para alırdı... Archambauld Baba, aslında bu çuvallarına yasak avlananların kafalarını da koymak isterdi, hele izinsiz ağaç kesenler!.. İşte bunlar koruyucunun en büyük düşmanları sayılırdı. Archambauld Baba, hayvanlardan ziyade, ağaçlarını severdi.

Bir keçi yavrusu ölür yerine bir başkası doğardı, ölen bir sülün yerine baharda yüzlercesi dünyaya gelirdi. Ama bir ağaç, onu yetiştirmeye bir ömür yetmezdi.

Koruyucu ormanına büyük bir özenle bakar, ağaçlara dadanan hastalıkla tüm gücüyle savaşırdı. Çamlara dadanan bastrikler onu çok üzüyordu. Bu bastrikler, minicik kurtlardı, kimse onların nasıl oluştuklarını bilmezdi. Bunlardan binlercesi ormana saldırır ve seçtikleri en dayanıklı bir ağaca binlercesi aynı anda yapışırdı. Şu var ki bu korkunç saldırıyı yenmek için, doğa ağaçlara bir silah vermişti:

REÇİNE.

Çamlar yaşam sıvıları olan reçineden bol bol akıtarak düşmanı yenmeye çalışırlardı, ancak ne yazık ki, çok zaman bu çabaları boşa giderdi.

Jack da bu zavallı ağaçların kaderleriyle ilgilenmeye başlamıştı. Arada bir çam ağacı, kendisini bu beladan kurtarırdı, ama genel de şu acımasız düşmanların kemirmelerine karşı koyamaz ve gövdesinde yarıklar açılırdı, daha sonra da ağaç kururdu... Birkaç gün sonra, dallarında kuşları barındıran, arıları yaşıtan zavallı çam ağacı, sanki yıldırım çarpmış gibi, bir görünüm alır, ormanda yeri asla dolmayacak bir boşluk bırakarak yere serilirdi.

Gürgenlere gelince, onların da bir başka düşmanları vardı. Yapraklarına dadanan, kırmızı renkli mini mini kurtlar. Uzaktan bakan biri, bu kızıl dalları güz mevsiminin renklendirdiğini sanırlardı. Tıpkı, genç veremlilerin yüzlerini boyayan o yalancı kırmızılık gibi. Archambauld baba, hastasından umut kesen bir doktorun üzüntüsüyle bakardı onlara.

Bu orman gezintilerinde koruyucu ve çocuk pek konuşmazlardı. Ormanların senfonisi onları öylesine büyüledi ki, söze gerek duymazlardı. Ağaç dallarının sallanışından, rüzgârın soluğunu ve sızlanmasını ayarlardı. Fıstık ağaçlarında denizlerden esen bir yel gibi, uzun bir iç çekiş olurdu. Kayın ağaçlarının yapraklarında madensel yankılar sezi-lirdi. Ormanın bu bölümünde, birçok küçük göl ve göletlerin kıyılarındaki sazların hışırtıları yankılı titreşimler oluştururdu, Sanki bütün bunlar da yetmez gibi, değişik türde kuşların cıvıltıları da eklendiğinde, nefis bir müzik meydana gelirdi.

Ancak şu var ki, koruyucu ile ormanı karışlayan çocuk bu arada kimi düşmanlarda edinmişti. Bunların çoğu yasak avlanan köylülerdi. Archambauld Baba bu serserilere yaşamı zindan ettiğinden, onlarda kendisine derin bir kin beslerlerdi. Aslında bu sinsî küçük avcılar, ormanda koruyucuyu gördüklerinde, şapkalarını çıkartarak onu sahte bir saygıyla selamlardı. Jack da bu selamlardan payını alırdı ancak çocuğu yalnız gören bu kaçak serseriler ona yumruk sallamaktan çekinmezlerdi.

Hele içlerinde Sale Nine adındaki korkunç yüzlü bir kocakarı vardı ki, o Jack'ın düşlerine girerdi. Koruyucudan ayrılan Jack, akşamleyin evine dönerken, yol kenarında bu ihtiyar cadıya rastlardı.

Çaldığı odunları yüklenmiş kadın, çocuğa kötü kötü bakarak, yumruk sallayarak onu tehdit ederdi.

Çok zaman Jack'ın yolunu kesen bu umacı kılıklı cadı, o yerel şivesiyle ona şöyle haykırırdı:

Hey lan, ne yapıyor orda? Neden öyle yığık sıvışıyor? Seni gördüm, lan... Bekle dur, budama bıçağım yanımda seni bir güzel budayayım.

Derken çocuğu korkutmaktan zevk duyarcasına onu kovalardı. Jack ondan kaçmak için öyle hızlı koşardı ki, soluğu kesilirdi. Ancak çocuk bu korkularda bile bir tat buluyordu sanki. Ormanın gizine eklenen, burasını daha büyülü, daha tehlikeli gösteren bir nitelik.

Bu gezmelerden dönen Jack, çok zaman anasını mutfakta korucunun eşi olan Archambauld Nine ile, kısık sesle sohbet ederken bulurdu. Jack anasını kucaklamak için atıldığında, onu öpen annesi bir el işaretiyle, yukarıyı göstererek fısır gibi, şöyle derdi: “Sus... Aman gürültü etme yavrum... O yukarıda çalışıyor.”

O zaman Jack, köşedeki bir iskemleye oturur ve güneşte sırtını kabartan kediyi seyre daldardı. Her çocuk gibi, yasaklananı yapma dürtüsüyle bir şeyi devirir, masayı yerinden oynatırdı. Charlotte:

Aman Tanrım Jack, neler yapıyorsun? Rahat dursa-na, diye onu azarlardı.

Sofrayı kuran Archambauld nine, ses etmemek için ayaklarının ucuna basarak, sırtını kamburlaştırır, çıt çıkarmazdı. “Mösyö yukarıda çalışıyordu” Evin efendisini rahatsız etmek olmazdı.

Evet o, yani d'Argenton “özüm ona çalışıyordu. Kule odasını arşınladığı duyulurdu. Bir aşağı bir yukarı dolaşan şair, düşlerini ya da hayal kırıklıklarını düzenli adımlarla ölçerdi. Arada bir koltuğunun yerini değiştirir, masayı daha öne çekerdi. Yıllardır hayal ettiği o önemli yapıta “Fa-ust'un Kızı”na başlamıştı. Sabahtan akşama kadar defterine çizdiği başlığa, gözlerini dikmekten, daha ileri gidememişti.

Sabahın erken saatlerinde odasına kapanmasına rağmen, tek bir satırdan başka bir şey yazamamıştı. Oysa, yıl-lardan bu yana, özlemini çektiği, her şeye sahipti bugün. Artık ekmek parası için çalışmak zorunda değildi, özgürdü, kırlarda istediği gibi bir evi, şahane bir yazı odası vardı. Ormana bakmaktan bu canlı yeşilliği görmekten bıktığı zaman, azıcık koltuğunu yana döndürür ve bu kez de gökyüzünün ve suyun ve de ufukların sınırsız maviliklerine daldırırdı gözlerini. Ormandan en güzel kokular çam ağaçlarının şifalı solukları odayı doldururdu. Dallarda oynayan rüzgârın uğultusu, dalgaların ninnisi, doğanın bu yoğun sükunetini daha da üstünlerdi. Şairi rahatsız edecek hiçbir dış etken yoktu. Damlarda oynayan kumruların ötüşlerinden başka çıt duyulmuyordu.

Şair:

Aman Tanrım, çalışmak için ne ideal yer, diye söylenirdi.

İşte o zaman kalemını kapar, hokkanın kapağını açardı ancak boşuna tek bir kelime bile yazamıyordu. Kâğıt o bembeyaz boşluğunu koruyordu. Boş sayfaların başlarında daha önceden tasarlanmış başlıklar, işte hepsi bu kadar. D'Argenton fazlasıyla mutlu ve rahattı, işte bu da onu boğuyordu. Rahat ona yaramamıştı.

On Beşinci Louis devrinden kalan bir av köşkünde yaşamak. Üstelik orman kıyısında ve de Etioles köyünde. Şu Etioles köyü ki, On Beşinci Louis'nin gözdesi Madam de Pompadour'un anılarına hâlâ pembe kurdeleler ve elmastan agraflarla bağlıdır. Her şeye sahip olan bir şak, bu dile kolay. Hem de şöyle sıradan bir şair değil, büyük bir ozan. Üstelik Charlotte adını çok güzel taşıyan, çok hoş ve genç bir kadınla birlikte yaşayan, konularını tasarlamak için antika bir koltukta, bir II. Henri koltuğunda dinlenen, yürüyüşü kıyısındaki bir tablo gibi serili yaban güllerini düşünen çocuk, onları yakından seyretmeye can atıyordu. Kafası güneş, çiçek ve kırlarla dolu Jack, kendisine sorulanlara geliş güzel yanıtlar veriyordu.

D'Argenton hırsla haykırıyordu: “Bu çocuk budalanın teki.”

Son günlerde bir hayli boy atan Jack, tam bir büyüme bunalımına girmişti, işte bundan ötürü aşırı dalgındı. Üstelik, hocasının sertliği karşısında, bildiklerini unutup, gerçekten sersem görünüyordu.

Bu çalışmalar bir ay kadar süre gitti. Sonunda şair, bir çocuğu, özellikle budala bir çocuğu eğitmekten vazgeçtiğini, zamanını kendi ciddi çalışmalarına vereceğini açıklayarak, derslere son verdi. Aslında kendisi de, böyle her gün sıkı bir disiplin altına girmekten usanmıştı.

İda, yani yeni adıyla Charlotte (artık bundan böyle kendisini hep Charlotte diye çağıracağız) oğlunun kalın kafalı, budala olduğunu hiç sızlanmadan kabullendi. O zaten şairin her yorumunu körükörüne kabullenirdi. Üstelik gürültülü sahnelere tanık olup, azarlamaları dinlemektense, böyle kolaylıkla kurtulmak, kadına daha elverişli gelmişti.

Jack'ın annesi ilkin kendisinin rahatını severdi. Bundan ötürü de çevresindekilerin hepsinin mutlu olmalarını isterdi. Uzağı göremeyen kadın, gününü gün etmeye bakar, geleceği düşünerek, tatlı canını üzme gereksiz bulurdu.

Ancak d'Argenton'un bu kararı Jack'ı sonsuz mutlu edecekti. Dünyalar çocuğun oldu. Artık, bundan sonra, her sabah kalktığında karşısında o acımasız yaftayı görmekten kurtulmuştu.

Saat altıda yataktan kalkma, Altıdan yediye kadar.

Bu sözlerden artık kesin kurtulmuştu. Evdekileri rahatsız ettiğini anlayan duygulu çocuk, tüm zamanını ormanda, kırlarda geçiriyordu.

Onun iki büyük dostu vardı. Birinci gelen orman Koruyucusu Archambauld Baba, ikinci dostu ise, giz dolu o muhteşem orman.

Jack sabah erken kalkar, acele bir kahvaltıdan sonra, soluğu Archambauld'ların evinde alırdı. Bu saatte henüz işe gitmemiş eşi, erkeğinin çorbasını pişirirdi. Kadının tertemiz tuttuğu odasının duvarları, açık yeşil bir kâğıtla kaplıydı. Tavşan peşinden koşan bir avcının resmi duvarı süslüyordu.

Bu odadan hemencecik, köpeklerin kulübelerine geçilirdi. Koruyucunun eğittiği birkaç cinsten köpekler vardı. Sarı benekli danimarka türünden olanlar kendilerine öğretileni hemen kaparlardı. Kısa, eğri bacaklı “Basset”ler ufak olmalarına karşın, şimşek hızıyla koşarlar, uzun ve kıvrıkcık tüylü “Griffon”lar sahiplerinin ta omuzlarına kadar sıçrayarak, kendilerini okşatmak isterlerdi. Afrika ve Afgan tazılarına gelince, bunlar soyluluklarına yaraşan, vakur bir ciddiyetle kımıldarlardı.

Archambauld Baba, köpeklerinin eğitime ciddi bir titizlik gösterirdi. Duygusal hayvanlar, onu elinde kamçıyla görünce onurlarını incitecek bir hakaretten kaçınmak ve cezaya çarpmamak için, verilen emirleri hemen yerine getirirlerdi.

Arada bir dersten yararlanmayan bir köpek karşısında, Jack dehşete düşer, onu kendisine benzetir: “Bu da benim gibi sistemden bir şey anlamıyor,” derdi. Onu da ormana götürmek hevesine kapılırdı, hayvanın da kendisi gibi açık hava küründen yararlanacağını umardı.

Jack yeni dostu “Koruyucu” ile ormana gitmekten büyük gurur duyuyordu. Çevresini korkuya boğan şu Archambauld Baba aslında insanların en iyisi sayılırdı.

Ama şu var ki, yasak avlanan ve ormanda kaçak ağaç kesenler, serseriler koruyucuyu hiç sevmez, hatta ondan nefret ederlerdi.

şe çıktığında peşinden koşan Daltı adında süt beyazı minik bir keçinin sahibi olan, bütün bunlar yabana atılır mutluluklar değildir. Bu mutlu günlerin, renkli saatlerin mine kad-ranlı bir Antika duvar saatindeki, geçmişin hazin anılarına dalmak...

Evet işte bütün bunlar aşırı sayılırdı. Mutluluğun bu kadarı da mutsuzluk olurdu. Zavallı şair, kendisini öylesine boş buluyordu ki... Okulda saatlerce ders verip de akşamleyin bitik bir halde karardık odasına döndüğü o eski günleri arıyordu. O günlerde, hiç değilse bu kadar verimsiz değildi.

Saatler saati, piposunun dumanında, yeni buluşlar arardı boşuna.

Merdivende Charlotte'ın ayak seslerini duyduğu zaman hemen uzandığı sedirden kalkarak, yazı masasına döner ve gözlerini ta uzaklara dikerek, sanki esin perisinin sesini dinler gibi dalgın pozlar alırdı.

Kapının hafif ve çekingen tıkırdısına, gürler gibi yanıt verirdi:

Giriniz.

Charlotte, gözleri gülerek, içeri dalar ve dirseklerine kadar çıplak o beyaz kollarını uzatarak, genç adama sorardı:

Nasıl gidiyor? Şairimiz bugün neler yazdı? Memnun musun?

Memnun olmak mı? Sen neler diyorsun Charlotte? Fikrin devamlı savaştığı bu yazarlık mesleğinde bir sanatçı nasıl memnun olabilir ki?

Adam öfkeli bir sestten konuşmuştu, sesinde acı alay titreşimleri duyuluyordu.

Zavallı Charlotte böyle durumlara alışkındı, hemen alttan aldı:

Haklısın dostum, ben senin şu son yapıtını merak etmiştim şu Faust'un Kızı"? Bir ilerleme var mı?"

Faust'un Kızı ha? Aman Tanrım. Ünlü Alman ozanı GOETHE, o bile kendi Fausfunu kaç yılda tamamladı, biliyor musun? On yıl, evet Hanımefendi, büyük şair bu yapıtım tam on yılda meydana getirdi. Evet Madam, tam on yılda. Üstelik, o, sanatçılar çevresinde, entelektüel kişilerin arasında yaşıyor, devamlı eleştirilir ve tartışmalar arasında. Benim gibi değildi. Ah zavallı ben, yalnızlıkların en kötüsü olan fikir ıssızlığı içinde bocalıyorum."

Zavallı kadın, hiçbir karşılık vermeden ta sonuna kadar bu saçmalıkları dinlerdi. Aslında Charlotte onun hep aynı yakınmalarından, sızlanmalarından kendisine üstü kapalı bir şekilde sitem ettiğini sezmeye başlamıştı. D'Argenton sanki ona şöyle demek istiyordu. "Senin gibi budala bir kadının yanında sanatımı doyuracak ruh coşkusu ve sınırsız fikirleri nasıl bulurum."

Aslında d'Argenton kadını güzelliği için beğenmişti, onu sersem buluyor ve onun yakınlığı kendisini sıkıyordu.

O Jack'ın anasını yaşadığı çevre yüzünden sevmişti. Haussmann Bulvarındaki o muhteşem konak, o lüks, o kupa arabası güzel arabalar... İşte ünlü şairimiz, böyle bir kadın tarafından seilmekten gururlanmış ve etrafını saran zavallı "Başarısızların" öylece gözlerini kamaştırmak istemişti. Ancak şu birlikte yaşadıkları süre zarfında Charlot-te'un tüm benliğiyle kendisine düşkün olması, her emrini yerine getirmek için can atan bir cariye gibi davranması, kadın için hiç de iyi olmamıştı.

Üstelik Charlotte, şiirden anlamıyor, dedikoduyu yeğliyordu. Bundan böyle, ünlü şairimiz tembellik ve yalnızlığın yarattığı bir sıkıntı uçuğunun ta dibine yuvarlanmıştı.

Sabahları, postacının gelişini sabırsızlıkla bekler, Paris'ten gelen gazete ve dergilerin, ambalaj kâğıtlarını adeta parçalayarak açar ve onları son harfine kadar okurdu. Ne bir satır atlardı, ne de bir kelime... Kimi zaman, bu gazete ya da dergi bir hiddete yol açardı.

Ah başkaları ne kadar şanslıydılar, doğrusu. Onların yazdıkları piyesler sahneye konuyordu, hem de ne değersiz piyesler. Onların beş para etmeyen kitapları da yayınlanı-

yordu. Oysa kendisi henüz bir şey yayınlamamıştı. Hiçbir zamanda ondan bir şey yayınlamayacaklardı.

Üstelik hemen her hafta gibi, onun bir fikrini çalışıyorlardı.

Charlotte, ah ne felaket... Ah başıma gelenler, dün Fransız Tiyatrosunda, Emile Augier'den yeni bir güldürü oynatmışlar. Benim Altın Elmaların” tıpkısı.

Ne dedin, ama bu korkunç... Senin Altın Elmalarını” nasıl çalarlar? Ama bu görülmemiş şey, yerinde olsam, onlara yazardım.”

D'Argenton acı bir sesle yakınırdı:

İşte Paris'ten uzak olmanın sakıncaları... Başkaları sizin fikirlerinizi çalışıyorlar.

Aslında d'Argenton “Altın Elmalardan” tek satır yazmış değildi. Şair bu başlığı süslü harflerle, yaldızlı bir defterin baş sayfasına çizmekle yetinmişti.

Şair başkentten uzak olmasını Charlotte'a bir sitem gibi haykırıyordu. Oysa kırlarda yaşamayı, köyde, herkesten uzak bir köşede bir ev satın almayı kendisi istemişti. Kır havasından yararlanmak, doğa ile kucak kucağa yaşamak, onun yıllardan bu yana kurduğu bir hayaldi. Ama ne var ki, bütün rate yazarların yaptıkları gibi, başarısızlığından birini sorumlu tutması gerekiyordu ve şansına lanetler yağdırıyordu. Gene kabak, zavallı Charlotte'un başında patlıyordu.

D'Argenton'un böyle somurtuk olduğu günlerde, yemek sofrasında çıt çıkmazdı. Jack silik bir gölge gibi sessizcesine yemeğini yedi. Ancak, şair hayal kırıklıklarının acısını çocuktan çıkarmaya kararlı görünüyordu. Onun bardağına şarap, ya da tabağına yemek koyduğu zaman, ellerinin titremesini önleyemiyordu. Kısacası, adam kızmak için bahane arıyordu. Küçük oğlana bir zamanları beslediği kin yeniden uyanmıştı.

FIRTINALI BİR GÜN

D'Argenton bir yer değişme hevesine tutulmuştu. Gene çok bunaldığı bir gün, Charlottela birlikte en yakın bir kasaba olan Corbeü'ye gitti.

Evde, Archambauld Nine'yle bırakılan Jack, ormana gitmeyi tasarlıyordu. Ancak hava birden kararmış, gökyüzü yoğun bulutlarla kaplanmıştı. Bir fırtına hazırlanıyordu, her an patlayabilirdi...

Vadi, değişen havanın getireceğini bekler gibi, loş ve sessiz bir görünüm almıştı.

Köylü kadın, çocuğun boş durmaktan sıkıldığını fark etti, ona şöyle bir öneride bulundu:

Mösyö Jack, ne olur bana bir iyilik yapın. Daha yağmur henüz başlamadı. Fırtına kopmadan önce, şu orman kıyısındaki yeşil otlardan birkaç demet toplarsanız, tavşanlar aç kalmaz.

Yararlı olmak isteyen, üstelik tavşanları da çok seven çocuk, sepeti koluna taktı ve yokuş aşağı koşarak, kasabaya giden yolu tuttu. Orman kısmında biten bu lezzetli otları, tavşanlar zevkle yerlerdi.

Jack bir hendeğe girmiş, otları yoluyordu ki, birden yakınında bir ses duydu: Şapkalar... Şapkalar... Şapkalar... Daha sonra pes bir tondan:

Panama hasırları... Panama hasırları...

Mevsime bakmadan dağ bayır dolaşan yoksul bir gezgin satıcıydı.

Omuzlarına yerleştirdiği geniş bir sepeti şapkalarla doldurmuştu. Ağır ağır zorlukla yürüyor, çarpık, halsiz vücudunu zor taşıyordu. Kocaman sarı pabuçlu ayaklarını sanki yaralı gibi acılı acılı oynatıyordu.

İssız bir yolda, tek başına bir yayayı görmek ne kadar hazindir. Bu serseri yaşam acaba nereye gider, şans ona güler yüz gösterecek mi? Uyumak için bir barınak, bir samanlık bulabilecek mi?

Bu zavallı yayalar, sanki omuzlarında gidilecek yolun bilmemezliğini taşırlar. Kaç yaya, böyle amacına varmadan, bir köşede ölüp gitmiştir. Köylü için, bu gezgin satıcı, bir maceracı, bir serseridir. Onu kuşkulu gözlerle izler, köyden çıkıp uzaklaşan gezgin satıcının ardından rahat bir nefes alır. Ona göre bu yabancı, güvenilir biri değildir.

Şapkalar... Şapkalar... Şapkalar...

Şu zavallı acaba kim için sesleniyordu? Görünürde ne bir ev vardı, ne de bir canlı. Yoksa hareketsiz kilometre taşlarına mı sesleniyordu?

Bilinmez, belki de rüzgârdan ürkererek, ağaç dallarına sığınan kuşlara satardı mallarını.

Herhalde çok yorulmuş olacaktı ki, bir taş yığını üzerine çökmüş koluyla yüzünden akan terleri siliyordu.

Hendekte ot toplayan Jack, bu yaşı belirsiz, toprak rengi çirkin yüze bakakaldı. Yabancı adam, ışıktan rahatsız olan kızarmış gözlerini durmadan açıp kapıyor, sarı bir sakalla kaplı çirkin dudaklarının arasından görünen kurt dişleri gibi sivri ve seyrek dişleriyle sırtıyordu. Sönük gözlerindeki sessiz yakınma, sanki tarih öncesinden kalan, bu şekilsiz yüzün acık anlamı, çocuğu çok etkiledi. Zavallı adanı, herhalde korkunç çirkinliğinin bilincinde idi ki, çocuğu görünce, ona sevimli görünmek için gülümsemeyi denedi.

Gülümsemek onu daha da çirkinleştirmişti. Yoksulların gülüşleri de böyle hazin olur. Onları güzelleştirecek yerde, yüzlerini daha da buruşturur. Ama ne var ki, adam gülümserken yüzünde çok iyi, çok tatlı bir anlam belirmişti. Jack güven dolu bir duyguyla otlarını yolmakta devam etti.

Aniden bir gümbürtü, bir gök gürültüsü vadiyi sarstı. Tozlan havalandıran, ağaçları sarsan bir ürperti yükseldi yoldan. Adam yerinden kalktı, kaygılı

gözlerle kapkaranlık bulutlara baktı sonra eve dönmek için yola çıkan Jack'a köyün ne kadar uzaklıkta olduğunu sordu.

Çocuk:

Aşağı yukarı bir on beş dakika çeker, yanıtını verdi. Zavallı adamcağız:

Vah, vah, diye hayıflandı. “Ne aksilik, yağmura tutulacağım gün gibi açık. Şapkalarımın hepsi de ıslanacak. Çok da fazla mal almışım, muşamba örtüm onları korumaya yetmez.”

Jack, adamın bu üzüntüsüne acıdı. Annesini bulmak için aylar öncesi yaptığı o yürüyüşten, o mayıs gecesinin yürüyüşünden sonra, yersiz yurtsuz zavallıları daha iyi anlar, onlara acır olmuştı.

Çarpık bacaklarıyla koşmaya çalışan adamın ardından seslendi:

Hey şapkacı... Eğer isterseniz, bizim evde dinlenebilirsiniz. Evimiz buraya iki adımlık yerde, orada bir mola verir, hem de şapkalarınızı yağmurdan korumuş olursunuz.

Satıcı bunu minnetle kabul etti. Yazlık hasır şapkalar çok çabuk bozulurdu.

Her ikisi de çakıllı yolda koşarak kendilerini kovalayan fırtınadan kaçtılar. Adam koşarken çok acı çekiyor olmalıydı ki, her adımda sanki bastığı taşlar ateşmiş gibi ayaklarını havalara kaldırıyordu. Jack sordu: “Galiba ayaklarınız rahat değil? Canınız mı acıyor?”

Ah hem de nasıl? Şu kunduralar ayaklarımı mahvetti. Ayaklarım çok büyük, kendime göre pabuç bulamıyorum... Yürürken çok zor oluyor. Ah günün birinde, zengin olsam, ısmarlama kundura yaptıracağım.

Zavallı adamcağız, kan ter içinde, çakıl taşlarının üzerinden sekerek ilerliyordu. Arada bir de, titrek bir sesle: “Şapkalar. Şapkalar,” diye bağırmaktan vazgeçmemişti.

Köşke varmışlardı. Satıcı, mallarını taşlığa bıraktı ve orada başı önünde bekledi. Ama Jack onu ille yemek odasına sürüklemek istedi.

Haydi masaya geç, bir bardak şarap içer, azıcık bir şeyler yersin.

Adam ilkin gülerek başını salladı, buna cesaret edemezdi. Gene de daha sonra çocuğun ısrarlarına karşı koyamadı. Yüzünü aydınlatan candan bir gülüşle:

Hay Tanrı sizden razı olsun küçük beyimiz, dedi, “bu kadar ısrar ettiğinize göre, ben de sizi reddedecek değilim. Aslında yol üzerinde, gerçi, bir şeyler alıştırmıştım ama gene de, midemde yer var.”

Koruyucunun eşi bütün köylüler gibi, tanımadığı yabancı serserilerden nefret ederdi. Ama evin çocuğunu mahcup düşürmek istemedi ve masaya bir somun ekmekle, bir testi şarap getirdi.

Jack itiraz götürmeyen bir sestten:

Tamam ancak şimdi de azıcık jambon getirin Arc-hambauld Nine, dedi.

Kadın buna itiraz etti:

Ama buna cesaret edemem. Beyefendi jambonuna dokunulmasını istemez.

Aslında bu gerçeğin ta kendisi idi, boğazına düşkün adam, yemek dolabında saklardı bu özel aldırtdığı jambonu.

Jack şairden nefret ederdi, ona bir oyun etmek istedi:

Zarar yok, gene de siz getirin jambonu.

Kadıncağz istemeye istemeye, çocuğun dediğini yaptı ama bayağı bozulmuştu. Homurdana homurdana mutfığa döndü. D'Argenton öğrenirse kıyameti koparırdı.

Adamcağz, Jack'a teşekkür ederek yemeye” koyuldu. Büyük bir zevkle yiyordu. Jack, onun boşalan bardağını şarapla dolduruyor, ona ekmekten kocaman dilimler kesiyordu.

Jambonu beğendin mi? Çok lezzetli değil mi? “Oh hem de nasıl? Çoktanberi böylesini yememiştim...”

Dışarıda camlan döven bir yağmur şiddetini sürdürüyor, rüzgâr fırtına şeklinde esiyordu. Rahat bir odanın sunduğu güvende, adam ve çocuk, tatlı bir sohbet başlattılar. İşportacı kalabalık bir ailenin en büyük oğlu olduğunu anlattı. Adı “Belisaire” olup, Paris'te yaşıyorlardı. Babası, üç erkek ve dört kız kardeşiyle birlikte... Bu ailenin her birinin mesleği şapka yapmaktı, yaz için hasır şapkalar, kış mevsiminde kasketler iyi satardı. Bunları kimi zaman Paris mahallelerinde, kimi zaman da az uzaktaki kasabalara götürürlerdi.

Jack sordu:

Çok uzaklara gider misiniz?

Kız kardeşlerimden biri NANTES'da evli, kimi zaman onu geçerken görmek için Brötanya'ya geçerim.

Siz ki, ayaklarınızdan rahatsızsınız, kim bük, bu ne kadar zor olur?

Haklısınız ancak geceleyin pabuçları çıkarıp fırlattığımda azıcık nefes almış oluyorum. Ama, ertesi sabah gene ayaklarımı o cendereye sokacağımı düşünerek, keyfim de zehir oluyor.

“Peki ama, neden öteki kardeşleriniz sizin gibi yola

düşmüyorlar?”

Onlar daha henüz çok genç, hem ihtiyar Babam onları çok sever, onlardan ayrılmak istemez. Ben en büyük olduğumdan, durum başka...

Çirkin işportacı bunu normal buluyor, babasının diğer kardeşlerini kendisinden fazla sevmesini hiç kıskanmıyordu. Kemikli ayaklarını örten o şekilsiz sarı kunduralara üzgün üzgün bakarak:

Ah bir çift ısmarlama pabuç yaptırabilsem, diye hayıflandı.

Bu arada fırtına hızını sürdürüyor, yağmur ve rüzgâr gürültüsünden odadaki adamla çocuk birbirlerini zor duyuyorlardı. Birden kapının çalındığını duyan Jack'ın yüzü sapsarı kesildi:

Eyvah geldiler, diye haykırdı... “Ne de çabuk döndüler.”

Gerçekten annesiyle şair geri dönmüşlerdi. Aslında kasabada geç saatlere kadar kalacaklardı, ancak yarı yolda fırtınaya yakalandıklarından daha fazla ilerleyememişlerdi. Yağmurdan sırlıklam olmuşlardı, sağlığını koruyan şair:

Çabuk Lolotte. Hemen yatak odasının şöminesini yaktır.

Olur dostum, hemen gidiyorum.

Bu arada üzerlerindeki sulardan arınmak için silkine-rek ıslak ceketlerini çıkartıp, şemsiyelerini kuruması için taşlıkta bıraktılar.

Birden taşlıkta, kapı önünde hasır şapkalarla dolu sepeti gören şair, hayretle haykırdı:

Allah, Allah, bu da ne?

Şu anda Jack, yerin dibine geçmeyi yeğlerdi. Ah ne olur masallardaki gibi bir sihirbaz onun yardımına koşa, şu acayip konukla, o şapka dolu sepeti, sihirli değneğin bir dokunuşuyla ortadan yok etseydi.

Çocuk, birden karşısında d'Argenton'u gördü, Jack kendisini savunmak için, bir şeyler kekelemek istedi, ancak üvey babası buna fırsat vermedi, onu dinlemedi bile:

Charlotte gel gör, bana bugün, küçük Beyimizin konuklarının olacağını söylememiştin. Kendileri konuk ağırılıyorlar.

Annesi sitem dolu bir sesle, sızlandı: “Jack, bunu nasıl yaptın?” Belisaire, küçük oğlanı savunmak istedi: “Çocuğun hiçbir suçu yok Madam, ben kendim...” Ev sahibi onun daha fazla konuşmasına meydan ver; medi, kapıyı ta ardına kadar açarak, eliyle dışarısını işaret etti:

Sana gelince, defol bakalım. Haydi hızlan serseri, daha fazla oyalanacak olursan, jandarmayı çağırıp, namuslu kişilerin evlerine girmenin cezasını görürsün.

Zavallı Belisaire, işportacılık mesleğinde bütün hakaretlere alışmıştı, hiçbir itirazda bulunmadan, hemen sepetini omuzladı, ıslak camlara üzgün üzgün bir göz attı, minnet ve sevgi dolu bir gülüşle Jack'ı selamladı ve sel gibi yağın yağmur altında gene yollara düştü. Gene o acıklı sesiyle mallarını sesleniyordu:

Şapkalar, yazlık Panama şapkaları. Yemek odasında bir saniye yoğun bir sessizlik oldu. Bu arada Archambauld Nine şöminedeki odunları tutuşturmuştu. Charlotte telaşla oradan oraya koşuyor, dostuna kuru giysiler getiriyordu.

D'Argenton sırtında kuru bir yelek, sessiz bir öfkeyle bir aşağı bir yukarı dolaşıyordu.

Birden masa önünden geçerken, jambon dolu tabağı gördü. İşportacının iştihası, jambonda derin yarıklar oluşturmuştu. Adam aniden sapsarı kesildi. Bu onun jambonu idi. Kutsal bir jambon.

Bunu özel olarak ısmarlamıştı. Aslında o kendisine en iyi yiyecekleri seçer ve bunların kendisi için korunmasını ister, başkalarına el sürdürmezdi.

Oh, oh bunu da görmemiştim. Gerçekten bir şölen, jambona kadar.

Kadın oğlunun bu küstahlığına inanamadı, yerinden sıçrayarak: “Olamaz,” diye haykırdı... “Senin jambonuna el sürmeye kim cesaret edebilir?”

Dışarıda fırtına daha da şiddetlenmişti. Şömineye odun atan koruyucunun eşi:

Beyefendinin bana darılacağını biliyordum. Böyle serserilere bu kadar değerli bir yiyecek verilmez... Ancak, ne var ki, bir türlü dinletemedim... Çocuk henüz çok genç, çok da yufka yürekli, adama acımış olacak.

Artık işportacının o acıklı etkilenmesinden uzak kalan Jack, şu anda yaptıklarından pişmandı. Titrek bir sesle mırıldandı:

Özür dilerim, yapmamalıydım.

Özür dilemenin ne yararı vardı ki? Gururu ve oburluğu yaralanan şair, artık kendisini tutamadı. Azıcık sevdiği, ancak hiç saymadığı kadının karanlık geçmişinin bir anısı olan çocuktan hıncını aldı. Müthiş bir öfkeye tutulmuştu. Jack'ı yakasından yakalayarak sarstı:

Bu jambona nasıl el sürersin? Bu izni sana kim verdi? Senin olmadığını biliyordun, değil mi? Aslında, bu evde senin hiçbir hakkın yok, sırf ananın hatırı için sana katlanıyorum, içinde uyuduğun yatak, yediğin ekmek, hepsi benim. Seni ben yaşıyorum, benim paramı yiyorsun... Sana bu kadar iyi davranmakla, hiç de iyi etmemiş olduğumu, bükere daha anladım. Senin kim olduğunu, nasıl bir adamın oğlu olduğunu biliyor muyum? Bu kötü huyların beni zaman zaman korkutuyor.

Charlotte'un yalvarış dolu bir işaretiyle sustu. Fazla ileri gitmişti. Koruyucunun eşi hâlâ odadaydı, onun meraklı bakışlarını gördü. Köylü kadın Jack'ı Charlotte'un ilk eşinden doğan bir çocuk olarak biliyordu.

Ozan adeta tıkanıyordu, küfürler sıralamaktan ağzı, boğazı kurumuştu. Hâlâ öfkesini alamamış, yağmurdan ıslanan saçları ve hırstan moraran yüzüyle şu anda çok gülünç duruyordu.

Kapıyı ardından çarparak, odasına çekildi. Jack annesini üzdüğü için pişmandı. Genç kadın o beyaz güzel kollarını havalara kaldırmış, “bu kadar mutsuz olmak için ne günah işlediğini Tanrı'ya soruyordu”... Yaşam zorlukları karşısındaki onun tek tepkisi... Her zaman olduğu gibi bu kere de sorusu yanıtsız kaldı. Ancak şu var ki, böylesine kötü ve soğuk yaradılışlı ve acımasız birini sevmek ve de onunla birlikte yaşamak, günahların en büyüğü, değil miydi?

O günün fırtınası, ardında derin izler bırakacaktı. Ozan, yağmurdan üşüttüğü için rahatsızlanmıştı. Üstelik, yıllar yılı para sıkıntısı çekerek, doyasıya yiyemeyenler, birden bolluğa kavuşunca, kıtlık günlerinin acısını çıkarmak isterler.

Bundan böyle midelerinin rahatsızlanması çok doğal sayılır. Kendisini dinlemekten başka uğraşısı olmayan şak, devamlı sızlanıyordu. Aslında bu deha yoksunluğunu, düşünce kısırlığını maskeleyerek için bir mazeret idi.

Artık köşkte yepyeni bir düzen başlamıştı. Beyefendi çalışıyor yerine “Beyefendi dinleniyor ya da beyefendinin krizi tuttu.” Hafif bir mide ağrısına d'Argenton, bu KRİZ adını takmıştı. Ancak şu var ki, bu rahatsızlık onun iştihası-m daha da açmıştı. Günde birkaç kere yemek istiyor, mutfaktan gelen taze ekmeklerden kalın dilimler keserek bol tereyağı ve peynirle yiyordu. Bıyıklarına bulaştırarak bunları yemesi çok ilginçti. O tipik bir hasta sayılan, bütün arazlara sahipti. Azıcık yürüdükten sonra, hemen yoruluyor, sinir buhranlarından kan ter içinde kalıyor ve devamlı bitmeyen isteklere kapılıyordu.

Burnunun ucunu görmekten aciz, budala Charlotte, ona acıyor, onu iyileştirmek için ne yapacağını bilemiyordu. Her kadın kalbindeki şefkate, aşırı sevgisi de ekleniyordu. Şairini hasta sandığından bu yana, onu daha da fazla seviyor, onu oyalamak, eğlendirmek için neler yapacağını bilemiyordu. Koltuğunu yastıklarla besliyor, masadaki tabak gürültüsünü hafifletmek için yemek örtüsünün altına bir de yün atkı seriyordu.

Aslında enerjiyi yitirten ıhlamurdan, yarım saatte bir içirtiyor ve bardak bardak süt almasını da ihmal etmiyordu.

Kimi zaman, yaradılışının temeli olan neşesine gem vu-ramayan genç kadın, azıcık bir coşku gösterdiğinde, şair gözlerini kapatarak, iniltili bir sesle onu şöyle karşılıyordu:

Yanma Charlotte, sus, beni yoruyorsun.

D'Argenton'un hastalığı eve yeni bir ziyaretçiyi dadan-dırmıştı. Doktor RİVALS, köşe başlarında kısıtılıyor ve günün her saatinde zorla eve getiriliyordu. Aslında dolaylardaki köyleri dolaşan doktorun işi başından aşkın sayılırdı.

Ancak çok babacan adamdı bu doktor. O kimseyi geri çevirmezdi, güler yüzle, canlı gözlü, yaşlı doktor, ensesine kadar inen o bembeyaz ipekten yelesini silkeleyerek, neşe ile köşke girdiği zaman evdekilerin içi ferahlıyordu.

Charlotte, onu görür görmez, üzümlere ona:

Ah doktor geciktiniz, çabuk gelin, zavallı şairimiz bugün gene bilseniz, ne kadar rahatsız.

Yok canım Madam abartmayın. Şairimiz burada sıkılıyor, onun azıcık eğlenmeye gereksinmesi var.

Doktor görüşünde aldanmıyordu. Kendisini ağlamış gibi bir yüzle karşılayan d'Argenton, yeni bir yüz karşısında kendini öyle mutlu bulurdu ki, hiçbir şeyi kalmazdı. Dertlerini unuttur, yeni dostuyla politika ve edebiyat tartışmaları başlatarak doktorun gözlerini kamaştırmaya çalışırdı. Hep Paris'ten anlatır, günün ileri gelenleriyle yakın dost olmasından söz ederek, onlara söylediği kırıcı "O ZALİM SÖZLERİ" de laf arasına sokmaktan geri kalmazdı. Doktor içi dışı bir, saf, temiz ruhlu biriydi, onun bu sözlerinin gerçekliğinden kuşkulananmayı aklına getirmezdi. İhtiyar Rivals, pek gözlemci sayılmazdı. Üstelik d'Argenton, en övündüğü anlarda bile sözcüklerin değerini bildiğinden ölçülü konuşurdu.

Doktor bu evde bulunmaktan hoşlanıyor, şairi çok zeki, çok orijinal, karısını da çok güzel buluyordu. Ama aslında o içlerinde en fazla Jack'ı seviyordu.

Çok zaman, doktor, atını kapıdaki çite bağlayarak, bir süre köşkte kalırdı. Charlotte'un hazırladığı içkiyi yudum-

larken, onlara, gençliğinde yaptığı o ÇİN seferlerini anlatırdı. Rivals, bir geminin askeri doktoru idi. Jack, bir köşeye büzülerek, her çocuk gibi serüvenin çekiciliğine kapılarak sessiz sessiz dinlerdi. Ancak, onu fark eden d'Argenton kapıyı işaretleyerek, sert bir sesle uyarırdı:

Jack.

Ama doktor araya girer:

Bırakın dostum, çocuklara bayılırım. Bu yumurcaklarda öyle güçlü bir sezi bulunur ki, kendilerini seveni hemen anlarlar. Sizin ki de beni görür görmez, çocukların âşığı olduğumu hemen anlamış olacak.

Yaşlı doktor, kimi zaman Jack'tan iki yaş kadar küçük olan kız torunundan söz ederdi. Cecile'yi öve öve bitiremezdi. Charlotte tatlı bir konukseverlikle:

Neden onu da getirmediğiniz? diye sorduğu zaman, yaşlı adam şu karşılığı verirdi:

Yok olmaz Madam, ninesi, onu dizinin dibinden ayırmaz. Çocuğu kimseye hatta bana bile emanet etmiyor, kendisi de felaketimizden bu yana, evden çıkmaz oldu.

Rivals'ın durmadan anımsadığı bu felaket evlendikleri yıl, bir yol kazasında yaşamlarını yitiren damadı ve kızının ölümleriydi. D'Argenton'ların yanında doktor sadece “felaketimizden bu yana” demekle yetinirdi. Hikâyeyi bilen Archambauld Nine bile, pek ayrıntılara girmez, esefle baş sallayarak: “Yazık pek yazık. Böyle iyi insanlar, bu felaketi hiç hak etmemişlerdi,” diyerek içini çekerti.

Oysa doktorun neşesini ve canlılığını gören biri, onun böyle bir felaket görmüş olmasına inanmazdı.

Şu var ki, Charlotte'un hazırladığı keskin içki, doktoru daha da neşelendiriyordu. Kendi evinde eşi, ona bu konyağa bol su katarak ona verirdi. Evet, bu babacan doktor, Parisli yeni dostlarının yanında hiç sıkılmıyordu. Arada bir evine dönmek için ayağa kalkar, ancak ev sahiplerinin ısrarı üzerine yeniden yerine otururdu. Ancak, kapı dışında bağlı atının kişnemesini duyunca doktor bu sinyala karşı koyamaz, dostlarına veda ederek dışarı koşardı. Ayrılmazdan önce, genç kadına şöyle fışlardı:

Eşiniz sıkılıyor, onu eğlendirme yolları bulun. Oyalansın.

Eğlendirmek iyi güzel ama Charlotte bunu nasıl yapacağım bilemiyordu ki. Saatlerce değişik yemek listeleri hazırlıyor, bir sepete kuru yiyecekler doldurarak, arabalarına atlayıp ormanda pikniğe gidiyorlardı. Yanlarına bir kelebek ağı ve kitap ve dergilerde alıyorlardı. D'Argenton dakikalarca elinde ağ kelebek tutmaya çakşır ama gene de eğ-lenmezdi.

Evet d'Argenton sıkılıyordu. Tüm isteklerinin gerçekleşmesinden sıkılıyordu herhalde. Zira, artık başka bir isteği kalmamıştı.

Oyalanmak için her çareye başvurdu. Bir kayık satın aldı. Kimi zaman kürek çekiyor, kimi zaman balığa çıkıyordu. Ama az sonra bundan da bıktı. Irmak ortasında, baş başa, hiç konuşmadan balığın oltaya takılmasını bekleyen iki kişi... Az sonra kayığı da istemedi, ondan da usanmıştı. Kayık kıyıdaki sazlar arasında içerisi su ve kuru yapraklarla dolu, efendisinin keyfini bekler oldu.

Daha sonra, mariz ruhlu adam, akıl almaz fantezilere kapıldı. Köşkte onarımlar başlattı. Kuleye bir dış merdiven yapıldı. Uzun yıllardan bu yana, hep hayal ettiği bir emeli de gerçekleştirdi. Üstü örtülü İtalyan tarzında bir taraça. Ancak bütün bunlara rağmen sıkılıyor, hep sıkılıyor, durmadan sıkılıyordu.

Arada bir piyano çalmayı denerdi. Günün birinde piyanoyu akort ettirmek için bir akortcu getirtti. Acayip bir mucit olan bu adam, şaire bir öneride bulundu. Evin damına bir harp yerleştirecekti. Rüzgâr estikçe, titreşen tellerden hazin ezgiler yayılacaktı. Şair bunu istekle karşıladı ancak alet takıldıktan sonra, bunun korkunç sonuçlar yarattığı anlaşıldı. Rüzgâr estikçe, korkunç iniltiler, iç paralayıcı nağmeler, korkunç feryatları andıran sesler duyuluyordu. Bu da bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı.

Jack çok zamanda rüzgârlı gecelerde yatağında büzülüyor, bu korkunç çığlıkları duymamak için eliyle kulaklarını tıkıyordu.

Şair büsbütün çileden çıkmıştı, haykırıyordu:

Aman Tanrım, bu HARP beni deli edecek. Yeter, yeter.

Aleti bozdular, harpı bahçenin bir köşesine attılar ve sızlamasını durdurmak için, onu toprak altına gömdüler. Ancak yer altında bile titreşimleri kesilmemişti, işte o zaman, telleri kopardılar, bir türlü ölmek bilmeyen bir kuduz köpek gibi, onu baltayla parçaladılar.

Charlotte mutsuz eşini nasıl oyalayacağını bilemiyordu. Birden aklına parlak bir fikir geldi. Büyük bir özveride bulunacaktı. “İstersen arkadaşlarından birkaçım davet edelim” önerisini ortaya attı.

Aslında bu genç kadın için büyük özveri sayılırdı. Zira o sevdiği erkeği başkalarıyla paylaşmak istemezdi. Ama ne var ki, Labassindre ve doktor Hirsh'in kendisini görmeye geleceklerini duyduğunda d'Argenton öyle derin bir sevince kapıldı ki, onun bu mutluluğu Charlotte'yi de sevindirdi. Sonunda onu oyalama yolunu bulmuştu.

Çoktanberi genç adamın dış dünya dan. gelecek bir oyalamaya gereği vardı. Ama nedense bunu açıktan açığa söylemeye cesaret edememişti.

Kırlarda yaşamanın yararlarından, asude bir yaşamın nimetlerinden söz eden hep kendisi olmuştu. Şimdi artık, kendi kendisini yalanlayamazdı.

Birkaç gün sonra, yemek zamanı ormandan dönen Jack, bahçeden yansıyan bir konuşma uğultusu duydu. Kahkahalar çınlıyor, kadeh çınlamaları çatal bıçak şangırtısına karışıyordu. Bu arada mutfaktan daha başka gürültüler de geliyordu, odun kırılıyor, tencereler yerlerinden oynatılıyordu. Herhalde, mutfakta ateş yakılmıştı. Jack, yaklaşıncı Moronval Cımnazının hocalarının ses ve gülüşlerim tanıdı. D'Argenton de sesini onlarınkine karıştırmıştı. Ancak tümüyle değişik bir ses. Hastanın sızlanan sesinin yerini, tar-

tışmadan canlanan gür erkek sesi almıştı. Jack, kendisine en kötü anılan anımsatan bu hocalarla karşılaşmak istemedi, yemek çanını beklemek için bahçenin bir köşesine sığındı.

Charlotte belinde kurdeleli bir önlük, sırası gelince kolları sıvayıp mutfağa girmesini bilen, tarn bir ev hanımı kılığında, balkon kapısından gülümseyerek girdi:

Yemekleriniz hazır beyler, ne zaman sofraya geçmek isterdiniz?

Hemen yemek odasına inildi. Jack'a seslenmişlerdi, hocalar küçük oğlanı çok iyi karşıladılar. Ancak Fransız köylerinde yenen çok lezzetli bir yemeğin başına geçildi. Buram buram tüten omletten, taze otların nefis kokusu yayıldı. Kaymak, tadına doyulmayacak kadar lezzetliydi.

Çimlere açılan balkon kapısından, bahçenin devam ettirdiği orman görünüyordu. Bildircinlar birbirlerini kovalıyor, tünmeye hazırlanan kuşlar dallarda cıvı cıvı, gün batı-mını kutluyorlardı.

Bir yandan atıştıran Labassindre, beri yandan çevreyi eliyle işaretledi ve bir sahne sesiyle:

Çocuklar burada ne kadar mutlu yaşadığınızın ayrımında mısınız? diye sordu.

D'Argenton, Charlotte'un elini dudaklarına götürdü: “Gerçeği söylemek gerekirse, burada fazlasıyla mutluyuz.”

Şu anda arkadaşlarının hayranlıkla baktıkları, yanındaki güzel kadını eskisinden daha fazla seviyordu. Onlara mutluluk nedenlerini bir bir saydı.

Ormanda el ele yürüyüşleri, başbaşa kayak sefalarını, arada bir köy hanlarında yenen yemekleri anlattı. Hele, yazın en sıcak günlerinde, kuledaki o serin odada çalışmak, ne kadar huzur veriyordu. Daha sonra güz aylarında, camlan kamçılayan yağmuru seyrederek ateş karşısındaki o tatlı sohbetler...

Şu anda abartmamıştı. Söylediklerinde hiç yalan yoktu. Çok içten konuşmuştu. O bu ideal yaşamı kafasında yaşamıştı. Oysa o tüm bunları yaparken, ne kadar sıkılmıştı.

Arkadaşları yüzlerinde acı bir gülümseyiş onu dinlediler. Kendisine imreniyorlardı, bu da d'Argenton'un keyiflenmesini sağlıyordu.

Labassindre kendini tutamadı:

Ah seni gidi şanslı domuz. Yarın bu aynı saatte siz burda keyif çatarken, ben ucuz bir lokantada bulaşık suyunun eşi bir çorba içeceğim.

Doktor, arkadaşını destekledi:

O çorbayı da her gün bulabilsek.

D'Argenton bir cömertlik gösterisinde bulundu:

Neden bir süre bizimle kalmıyorsunuz? Boş odalarımız var, mahzenimiz şarap dolu.

Charlotte eşini sevindirmek amacıyla ona katıldı:

Kalın ya ya, neden olmasın? Ne güzel olur, birlikte kırlarda gezer, ormanda piknik yapardık...

Hemen her gün gibi tiyatrodaki provası olan, şarkıcı itiraz etti:

Evet ama, Opera?

Olabilir ama Mösyö Hirsh operada oynamıyor ki...

İnan olsun Kontes, çağrınıza evet demek için can atıyorum. Aslında şu sıra, mevsim yaz, müşterilerimin hemen hepsi sayfiyede olduklarına göre...

Doktor Hirsh'in sayfiyedeki müşterileri... Böyle bir iddia gülüncü bile aşıyordu. Ne var ki, kimse gülmeyi düşünmedi. “Başarısızlar” arasında, böyle hoş görüler yaygındı. Kimse kimsenin gururunu kurnazdı.

D'Argenton arkadaşını zorladı:

Haydi karar ver. Aslında bana yardım etmiş olacaksın. Sağlığım berbat.

İşte bak bu ağırlığı olan bir yorum. Seni gerçekten bozuk gördüm, şu RIVALS sana hiç yaramamış, bir ayda seni ayağa kaldırmazsam...

Labassindre kendi paylaşamayacağı bir zevki dostundan kıskandı:

İyi güzel, ama Moronval, ya Cımnaz, sen oranın doktoru değil misin?

Boş ver dostum, Moronval'ın canı cehenneme, okula gelince can çekişiyor.

Bir süre için kendisine bir dam altı ve yiyecek sağlayan doktor bozuntusu, yıllardan beri, kendisini besleyen okulun altından grip, üstünden çıktı. Moronval şarlatanın biriydi, beş parası yoktu, hocalara metelik koklatmıyordu. Aslında okul bozguna uğramış sayılırdı. Madou'nun ölümü müdürün kredisine çok zarar vermişti. Sömürgelerden gelen “Sıcak Ülkelerin” çoğu aileleri tarafından okuldan geri alınmışlardı. Hep birden Hirsh'yi desteklediler. Moron-val'yı yerin dibine batırdılar. Hatta tam zamanında kırıış kırıan uzak görüşlü Jack'ı neredeyse kutlayacaklardı. Müdür, küçük de Barancy'nin kaçmasına öyle kahrolmuştu ki, sarılık olarak yataklara serilmişti...

Artık yerme yoluna girmişlerdi, gecenin geç saatlerine kadar iyi dostlar tanıdıklarını didik didik çekiştirdiler.

Labassindre, Opera'nın ileri gelenlerine atıp tuttu. Züppe oyuncular, ses ve yetenek bakımından sıfır olan değersiz kişiler. Daha sonra şarkıcı, kendisine hep ikinci rolleri veren Opera Müdürüne sataştı. Nedenmiş? Zira Opera-dakiler onun bir toplumcu olduğunu biliyorlardı. Bir zamanlar işçi olan Labassindre, bir halk çocuğu idi.

“Adam giderek heyecanlanıyor, kocaman yumruklarıyla masayı dövüyordu.

Evet ne varmış? Evet bin bir köylüyüm, bir Brötanya köylüsü, halkı severim zira bir halk çocuğu sayılırım. Peki ama bundan onlara ne? Sesim mi kısıldı? Eskisi kadar güzel okumuyor muyum, bence daha da ilerlettim. Dinleyin çocuklar.”

Boğazını temizledikten sonra bangır bangır bağırmaya başladı. Daha sonra konuşma sırası d'Argenton'a geldi. O daha ölçülü bir şekilde kendisine haksızlık edenleri yerdı. Tiyatro müdürlerini, yayıncıları, hepsi sıradan geçti. Bu arada Charlotte, oğlunun yardımıyla kahveleri dağıttı. Bu nefis yaz gecesinde, erkeklerin üçü de dirsekleri masaya dayalı, kendilerine güler yüz göstermeyen hayata atıp tuttular.

Tam o anda doktor Rivals'in görünmesiyle, oturma daha da canlandı. Neşeli bir kalabalık görmekten sevinç duyan doktor da masada yerini aldı.

Görüyorsunuz ya Madam d'Argenton, haklı değil miydim? Bakın dostlarını görmek hastamızı nasıl canlandırmış.

Gözlüklerinin kalın camları altından Hirsh'in gözleri alevlendi, savaşa hazır olduğunu şu sözlerle bildirdi: “Sizinle aynı fikirde değilim, doktor.” Yaşlı doktor bu enli beyaz kravatlı, acayip görünüşlü adamı uzun uzun süzdükten sonra:

Mösyö kendileri doktor mu? diye sordu. D'Argenton sanki dostunun yalan söylemesini önlemek ister gibi atıldı: “Doktor Hirsh, Doktor Rivals.”

Kılıçları ölçmeye hazırlanan iki rakip gibi başlarını eğerek birbirlerini selamladılar, ilkin, kendisini Paris'in tanınmış bir doktorunun karşısında sanan Rivals, kendini bilen çekingen bir tavır takındı. Ancak daha sonra karşısındakinin örümcek kafalı çatlağın biri olduğunu anlamakta gecikmedi. İşte o zaman o da sesini yükseltti ve Hirsh'in aşağılayıcı sözlerine zehir gibi karşılıklar verdi.

Aziz meslekdaş size şunu belirtmek isterim ki... “Yoo rica ederim, aziz meslekdaş!..” Sanki Moliere'in piyeslerinden bir sahne oynanıyordu. Ancak tek bir fark ünlü yazar'ın yaşadığı o eski günlerde, doktor Hirsh tipinde biri bulunmuyordu.

Konu d'Argenton'un hastalığı idi. Bu arada şairin tutarsız davranışları görülecek şeydi. Rivals'in kendisine hastalık hastası muamelesi yapmasından pek hoşlanmayan genç adam, Hirsh'in kendisine yakıştırdığı amansız hastalıklar karşısında renkten renge girdi.

(*) Moliere: Fransa'da On yedinci yüzyılda yaşayan ünlü bir güldürü yazar.

Sonunda Hirsh, ok gibi yerinden fırladı:

Bu kadar yetti. Bir son verelim, bana bir kâğıtla bir kalem verin. Oldu şimdi yanımdaki şu plesimetre sayesinde, size zavallı dostumun hastalığını çizeyim.

Yeleğinin cebinden, plesimetre adı verdiği küçük şimsir plakayı çıkardı. Yüzü kül gibi solan d'Argenton'a emir verdi:

Gel buraya bakalım!

Kâğıdı adamın göğsüne serdi, bir yandan adamın kalbini dinliyor, beri yandan plesimetreyi onun göğsünde gezdiriyordu. Bu arada kâğıda kimi çizgiler çizdi. Sonunda Mısır yazılarına benzeyen işaretlerle kapladığı kâğıdı masa üzerine fırlattı.

İşte, diye haykırdı. “Duyduk duymadık demeyin, hepiniz dikkatle baktığınızda, bundan bir anlam çıkartabilirsiniz. Şurası zavallı dostumuzun kara ciğeri, bakın bunun bir organa benzeyen yeri kalmış mı? Bakın işte şuradan

başlaması ve şurada bitmesi gerekiyordu. Bu kadar büyümesi vücut için çok zararlı. Bunun bir kişi için ne kadar tehlikeli olduğunu açıklamak isterim.”

D'Argenton düşmemek için masaya dayandı, yüzü mosmor kesilmişti, kekeledi:

Eyvah demek durum çok ciddi. Charlotte'un gözleri yaşlarla doldu.

Doktor Rivals bu kadarına dayanamadı, yerinden fırlayarak:

Siz de bu şarlatanlıklara inanıyorsunuz ha? Ama adam hepimizle alay ediyor, akli başında hiçbir doktor, böyle anlamsız tanımlarda bulunmaz.

Rica ederim aziz meslekdaş.

Ne var ki iyi kalpli doktor, iyice hırslanmıştı, içkiyi de bir hayli kaçırdığından, kimseyi dinlemedi.

İkisi de ayağa fırlamış, yumruklarını sıkarak, birbirlerinin yüzlerine doktorların adlarını, yunanca, latince, İsveç ve Çince tıp kitaplarının adlarını sıraladılar. Şu var ki, bu konuda ulu orta okumuş olan Hirs doktor Rivals'yı bastırıyordu. Ama onun ağzını doldurarak sıraladığı acayip adları kimse denetleyemeyeceği için bunların gerçek olup olmadığından şüphe edilirdi.

Yıllarca gemilerde doktor olarak çalışmış Rivals, küfürde üstündü. Yumruğunu masaya öyle şiddetle vuruyordu ki, hele gözlerinden kıvılcımlar saçarak düşmanını güverteden denize fırlatacağını eklediğinde kimseden çıt çıkmadı. Doktor Rivals, zamanı şaşırmış kendisini gemide sanmıştı. Ancak Charlotte ve Jack bu tartışmaya aldırmadılar, onlar Moronval Cımnazında daha beterlerini görmüşlerdi.

İçlerinde en bunalan Labassindre olmuştu. Sesini deneme fırsatını kaçıran şarkıcı, bir ara balkon parmaklığına dayanarak ormanların sessizliğinde gür ve o derin sesiyle birkaç nota fırlattı. Birden çevre sarsıldı. Yapraklarda ürkek kanat hışırtıları duyuldu. Komşu şatolardaki çekingen tavus kuşları, çığlıklarla karşılık verdiler. Kulübelerinde yorucu bir günden sonra derin derin uyuyan köylüler de uyanmışlardı. Hatta bunlar arasında o cadı karı Sale Mine ile eşi... Hep birden korku ve merakla gözlerini Parislilerin alevlenmiş camlarına diktiler.

Işıklı gecede, evin altın yaldızlı harflerle çizilmiş dövizini kolaylıkla okunuyordu: “KÜÇÜK EV, BÜYÜK HUZUR.”

X

CECİLE

öyle erken saatlerde nereye böyle?”

Henüz yeni kalkan Dr. Hirsh, Charlotte'a ilette bu soruyu. Genç kadın en süslü robunu giymiş elinde meşin kaplı dua kitabı, peşinden yeni kostümünü giymiş Jack'ı sürüyerek, bahçe kapısına doğru yürüyordu.

Kiliseye gidiyoruz, dostum. Biliyorsunuz bu sabah yortu var ayinde KUTSAL EKMEĞİ ben dağıtacağım. D'Argen-ton size anlatmadı mı? Haydi acele hazırlanın bakalım, bu sabah herkesin Kilisede bulunması bir zorunluk.

15 Ağustos sabahı idi, Meryem Ana Yortusu. Kendisine duyulan saygı ve verilen onurdan gururlanan Madam d'Argenton, oğluyla birlikte kilise yolunu tuttu. İyi zamanla-mıştı doğrusu, tam vaktinde gelmişlerdi. Kendisi için .hazırlanan sıraya, koronun hemen ardındaki yerine geçti. Kilise bu büyük gün için hazırlanmış, her yer renk renk çiçeklerle donatılmıştı. Koroyu oluşturan çocuklar, sırtlarında kar beyazı üstlükler, sıralarında hazır bekliyorlardı. Tahta bir masa üzerinde sıra sıra ekmekler yığılmış, kutsanmayı bekliyorlardı. Bu tabloyu tamamlamak için Orman Koruyucuları resmi üniformaları olan yeşil kostümleri sırtlarında, kocaman av bıçakları bellerinde, omuzlarındaki kayıştan karabinaları sarkarak, kilisenin bir köşesinde toplanmışlardı. Onların ayinde bulunmaları yasak avcılarının ve kaçak odun kesenlerin ekmeğine yağ sürmüştü. Adamlara gün doğmuş sayılırdı.

İda - Charlotte hayatından memnundu. Bu yeni rol onu çok keyiflendirmiş, gösteriş seven yapısını doyurmuştu. Kilisenin en önemli kişisi sayılırdı o gün için. Yan gözle oğlunu gözlüyor, onun güzelliğiyle gururlanarak, dinsel bir tt-tizlikle dua kitabının sayfalarını çeviriyordu.

Bir yıl önce, kendisine bir köy kilisesinde ayin'de kutsal ekmek dağıtacağı söylene, buna dünyada inanmazdı. Oysa, hiç umulmadık olmuş ve o ciddi bir kılıkla “Vikontes d'Argenton” adıyla evli bir hanım görüntüsünü koruyordu. Bu ancak düşlerde görülecek kadar güzel sayılırdı.

Kavas mızrağını takmış geldi ve Jack'ı elinden tutarken anasına çocuğa hangi küçük kızın yardım edeceğini sordu.

Charlotte bir an kararsız göründü. Bayramlık giysilerini kuşanan köylülerden pek tanıdığı yoktu. O zaman kavas, kendisine doktorun torununu işaretledi. Siyahlar giymiş yaşlı bir hanımın yanında oturan güzel bir küçük kız.

Çocuklar mızraklı kavasın peşinden ağır ağır gittiler. Cecile minicik ellerine büyük gelen bir kadife kese tutuyor, Jack, sarı saten kurdelelerle süslenmiş kocaman bir mumu elinden düşürmemek için tüm gücünü kullanıyordu. Çocukların her ikisi de birbirinden güzeldi.

Kendisini olduğundan daha büyük gösteren yeni giysileri Jack'a pek yaraşmıştı. Küçük kıza gelince, mat yüzünü çerçeveleyen altın örgüleriyle tam bir uyum sağlayan iri ela gözleri vardı. Günlük kokusuna karışan, kutsal taze ekmek kokusu, bir dinsel soluk gibi çocukları sarmıştı. Cecile gülümsemeye çalışarak nazlı nazlı kadife keseyi uzatıyordu. Jack çok ciddi duruyordu. Elinden ürperen bu minicik el ona yuvadan düşmüş bir yavru kuşun dik yumuşaklığını andırıyordu. Acaba daha şimdiden, bu küçük elin kendisine dost olacağını ve yaşamının en güzel saatlerini bu küçük kıza borçlu olacağını biliyor muydu? Çocuklar el ele sıraları dolaştılar.

Koruyucunun eşı, Archambauld Nine, Jack'm anasının kulağına fısladı:

Ne güzel bir çift değil mi? Zavallı yavrucak, ne de tatlı bir kız oldu, annesine de öylesine benziyor ki. Tanrı, inşallah onu daha şanslı kılar.

Tören sona erdiğinde, anasının yanına dönen Jack, hâlâ elini hafifçe tutan o minik elin etkisini unutmamıştı. Ne var ki, o gün çok daha tatlı sürprizlerle dolu idi. Mutluluğu o kadarla kalmayacak, akşama kadar çok güzel bir zaman geçirecekti. Kiliseden çıkmışlardı güneşli alanda Madam Rivals, Jack'ın annesini selamlayarak ondan Jack için izin istedi. Çocuğu yemeğe götürmek istiyordu. Akşama kadar Cecile'le beraber oynarlardı.

Charlotte bunu minnetle kabullendi. Sevinçten yüzü al al olan oğlunun kravatını düzeltti, saçlarını kabarttı ve onu şefkatle öptükten sonra:

Yaramazlık etme, diye tembih etti.

Az önceki gibi çocuklar ağır adımlarla el ele yaşlı ninenin önünden yürüyorlardı. Pek fazla konuşmadan anlaşmışlardı. Köklü bir arkadaşlığın temeli atılmıştı o Pazar sabahı.

O günden sonra, Jack bütün saatlerini doktor Rivals'ın evinde geçirdi. Evde olmadığı zamanlar onu nerede bulacaklarını bilirlerdi. Artık ormandan fazla, doktora gidiyordu.

Rivals, köyün bitiminde, köylülerin evlerine benzeyen tek katlı bir evcikte otururdu. Kapıda doktorun adı yazılı, ensiz bir bakır levha ve kapı yanına takılı ve üzerinde “GECE ZİLİ” yazılı bir düğme onu diğerlerinden ayırıyordu. Bina eski ve haraptı. Duvarlar isten kararmış, pancurların boyları silinmişti. Ancak henüz tamamlanmamış kimi modern süslerden yıllar önce burasını onarmak istedikleri belliydi. Herhalde ani bir felaket bu onarım işini baltalamış olacaktı, bir kapı sundurması yıllardan beri takılacak camı bekliyor ve zül çalanların gözleri hayretle bu yarı kalan boş süse takılıyordu.

Aşağı bahçenin ağaçlık kısmında, küçük bir ek bina yükselmeye başlamış, ancak yapı daha birinci katta durdurulmuştu ve kapı dört köşe bir delik olarak kalmıştı.

Herhalde, bu zavallı aile, hep sözü edilen o felakete bu onarım ortasında olmuştu ki, neye uğradıklarını şaşırın doktorla eşı, ancak sevenlerin anlayacağı bir saplantıya kapılarak, her şeyi yüz üstü bırakmışlardı.

Sekiz yıl önce idi. Sekiz yıldan bu yana her şey böylece yarım bırakılmıştı. Köylüler buna alışıktilar, bu duyum eve artık hiçbir şeye aldırış etmeyenlerin umutsuz görüntüsünü vermişti...

Arka bahçe de, aynı bakımsız şekli koruyordu. Otlar adam boyu uzamış ve kalın bitkiler ve kamışlar artık fiskiyesi işlemeyen havuzu bürümüştü.

Kimi yaşadığı yerin etkisinde kalır. Sekiz yıldan bu yana kızının yasını tutan Madam Rivals, çocuk yüzünde alışa-gelmeyen bir ciddiyet anlamı taşıyan

Cecile ve otuz yıldan bu yana yanlarında çalışan emektar hizmetçilerine kadar, hepsi felaketin yükünü atamamışlardı.

İçlerinde bu havayı üzerinden atan sadece doktor'du. Açık havada, hasta peşinden koşmak, yolda beklenmedik olaylarla karşılaşmak ve kim bilir, herhalde ölümle arkadaş olmuş birinin olgun anlayışı onun aslında neşeli mizacının kararmamasında büyük rol oynamıştı. Yaşlı büyükanne torununun giderek annesine benzemesine üzüldü. Oysa bu benzeme yaşlı dede için, bir sevinç kaynağı sayılırdı. Yitirdiği sevgili kızını torununda bulmak, doktor için bir mutluluk idi. Bütün gün dağ bayır gezdikten sonra, akşam yemeği yedikten sonra, eşi bir işle mutfakta oyalandığında ihtiyar dede, küçük kızın karşısında gençlik neşesine kavuşurdu. İşte o zaman, denizci doktor, eski günlerden kalma gemici şarkılarından birini olanca sesiyle okurdu. Ama içeri giren Madam Rivals'in gözlerinde: “Unuttun mu” anlamlı sitemli bakışı görerek, birden susardı.

Sanki bütün aileyi yeise boğan felakette, doktorun bir suçu varmış gibi. Kederlerini anımsatan bu imalı uyarıdan

sonra adamcağız üzgün üzgün minik kızın kalın örgüleriyle oynar ve artık tek kelime söylemezdi.

Bu kasvetli çevrede, Cecile de üzüntülü çocukluk yıllarını sürüyordu. Binde bir sokağa çıkar, bütün zamanım o bakımsız bahçede, ya da “ECZANE” adı verdikleri ve rafları kuru ot demetleri ile dolu, kocaman bir odada geçirirdi. Bu odanın bir kapısı, Cecile'in annesinin odasına açılırdı. Genç kadının odasını olduğu gibi bırakmışlardı. Kısa yaşamının tüm kalıntıları oyuncak, kitap, el işi, dinsel tasvirlerle beliriyordu. Kitapları dolu raflarda giysileri dolaba asılı, duvarda dinsel resimler. Sararmış anılardan oluşan bir müze... Buraya giren üzgün anası, yıllara rağmen kederinin hiç hafiflemediğini esefle düşünürdü.

Cecile bir mezar gibi kapalı bu kapı önünde düşünceli ve dalgın beklerdi. Onu asla bu odaya sokmazlardı. Gerektiğinden fazla ciddiye, bu yalnız büyüyen çocuk. Onu okula yollamamışlardı, başka çocuklara katılmasını istemiyorlardı. Küçük kız bu yalnızlıktan kötü etkilenmişti. Hareketsizlikten çok çabuk yorulurdu. Hayat gürültülerinin, nedensiz bağışmaların, kahkahaların, koşuşmaların eksikliğini duyuyordu. Çocuğun istediği gibi gelişmediğini gören doktor, bu kenarda yaşamamanın, yalnızlığın sağlığına zararlı olmasından korkardı. Durmadan eşine hep aynı öğütleri yineliyordu: “Onu oyalamak gerek... Kendisiyle aşağı yukarı aynı yaşta şu küçük Jack var ki, onun gevezelik etmeyeceğinden emin olabilirsiniz.”

Olabilir, ancak şu d'Argenton'lar nasıl kişiler? Nereden gelmişler? Burada kimse onları tanımıyor.

Çok kuşkulu bir hanım olan yaşlı nine, kıymetli torununu öyle her önüne çıkana emanet edemezdi.

Sevgili karıcığım, bunlar şeker gibi kişiler. Gerçi adam azıcık orijinal ama pek de akıllık, ne de olsa bir sanatçı, bir şair... Anlarsın ya. Ama eşi, altın gibi kadın, eşinden, oğlundan başka kimseyi gözü görmüyor. Çok temiz bir kadın. Sana yemin ederim ki daha dürüst komşular bulamazdık. Bunlardan kimseye zarar gelmez.

Madam Rivals, buna pek inanmaz gibi başını salladı: “Oh sana kalsa” - Gözleri yaşlarla dolarak içini çekerdi.

İlkin suçlu gibi başını eğen Rivals, daha sonra fikrinde ısrar ederdi:

Dikkat et, kızın içi sıkılıyor. Ona bir rahibe yaşamı sürdürtmeye ne hakkımız var. Hem de ne çıkar ki? Şu küçük Jack, henüz çocuk, ondan ne zarar gelir?

Sonunda doktor, anneanneyi kandırdı ve çocuklar arkadaş oldular.

Küçük oğlan için de bu hoş bir değişiklik olmuştu. İlkin, sadece oynamaya geldiği evin günlük konuğu olup çıktı. Madam Rivals, bu iyi yaradılışlı, ince ruhlu çocuğa kalbinin tüm şefkati ile bağlanmıştı. Çocuğun kendi evinde fazla ilgi görmediğini, başıboş bırakılmasından anlamıştı. Jack çok zaman ceketinin düğmeleri kopuk gezerdi. Okula gitmiyor, ders almıyordu.

Okula gitmiyor musun yavrum?

Hayır efendim.

Ancak bundan annesinin sorumlu tutulmasından çekinen çocuk, kalbinde uyuyan o incelik hazinesini şu sözlerle açığa koyuyordu:

Annem bana ders veriyor.

Kuş beyinli Charlotte'dan böyle bir çaba beklemek, çok fazla olurdu doğrusu.

İlkin düşüncelerini kendisine saklayan Madam Rivals, bir gün eşine bundan söz etti:

Olur şey değil... Bu kadar zeki bir çocuğun, sabahtan akşama kadar başıboş dolaşmasına nasıl göz yumarlar?

Doktor dostlarım savundu:

Ne yapsınlar? Çocuk çalışmak istemiyorsa. Herhalde azıcık geri zekalı olmalı.

Olabilir... Ama bana kalırsa aslında durum bambaşka. Üvey babanın çocuğu sevdiğini sanmıyorum... Bu hep böyle olur. İlk evlilikten doğan çocuk daima horlanır.

Jack bu evde içten dostlar bulmuştu. Cecile yeni arkadaşını çok seviyor, onsuz yapamıyordu. Güzel havalarda bahçede oynuyorlar, yağışlı günlerde “ECZANE” odasına sığınarlardı. Köyde ilaç satan gerçek bir eczane olmadığından Madam Rivals evde çalışıyor, eşinin basit reçetelerini hazırlıyordu. Yatıştırıcı şuruplar, öksürük hapları. Yirmi yıldan bu yana, yaptığı işin artık ustası olmuş saydırdı. Hatta kocasının bir hasat turnesine

çıkıldığı zamanlarda, kendi deneylerine dayanarak, kendiliğinden ilaçlar bile verdiği olurdu.

İlaç şişelerindeki etiketlerin üstündeki latince adları hecelemek çocuklar için başlı başına bir oyundu. Kimileyin de yaşlı nineye yardım için, ellerinde bir makas, etiketleri keser, şişelerin üzerine yapıştırırlardı.

Ne de olsa bir erkek çocuk olan Jack, bu işi azıcık beceriksizce yapıyordu. Ancak günün birinde ninesinin işinde çalışacağını bilen Cecile, dikkatle görevini yerine getirirdi. Ninesini taklit etmek istiyordu. Yaşlı Hanım, sadece ilaçların yapımıyla yetinmez, eşinin defterlerini tutar, giriş çıkışları buraya geçirirdi.

Doktoru akşamları kapıda karşılarlarken hemen sorardı: “Bugün nereye gittin, kimleri ziyaret ettin?”

Oysa babacan doktor, yarı yolda hastaların yansının adlarını unutmuştu bile. Belki de bile bile böyle yapıyordu. Hem dalgın hem de aynı zamanda altın kalpli bir adamdı. Çok cömertti, yirmi yıldan beri ödenmeyen faturalar sürüklenirdi çekmece diplerinde. Ah şu vefalı eşi olmasa, adam aç kalırdı garanti. Şefkat ve sevgi dolu eşi ona yavaşça darılır, içkisini hazırlar, giysilerini düzeltirdi.

Kapıdan çıkmasından önce torunu Cecile, ciddi ciddi:

Gel buraya dede, kravatını iyi bağlamamışsın. Mendilini unutmadın ya? Bir noksanın var mı?

Doktorun iyiliği, tanrısal niteliklerle karışmıştı. Çocuk gözleri, ruhunun temizliğini yansıttı. Dünyayı dolaşmasına ve bir yığın değişik tiplerde insan tanımış olmasına rağmen,

gene de çocuk gibi saf kalmıştı. Kötülüğe inanmazdı o. Hoş görüyü sade insanlara değil, hayvanlara kadar uygulardı. Kaç kez yaşlı atını yormamak için kızgın güneş ya da yağmur altında, evinin yokuşunu yaya tırmanmıştı. At da ihtiyar efendisini çok severdi. Aralarında anlaşılmaz bir bağ vardı. Hayvan ona nazlanırdı adeta. Çok zaman doktor, hastalarının yanında fazlasıyla geciktiğinde, atı, ön ayaklarını yere vurur ve acı acı kişnerdi... Neredeyse konuşacak, haydi eve dönelim diyecekti.

Yem zamanı geldiğinde, hayvan yol üzerinde durur ya da ev istikametine dönerdi. Böyle zamanlarda, Rivals ona:

Doğru haklısın, derdi.

O zarnan acele eve dönerler ya da yolda kavga ederlerdi.

Doktor o cana yakın sesiyle:

Yetti artık, fazla oldun... Böylesini de hiç görmedim, ne biçim hayvansın sen... Bir ziyaretim daha var diyorum sana... İstersen sen yalnız dön...

Bundan sonra öfkeyle hastalarına koşardı. Ancak, en azından kendisi kadar inatçı atı, hiç şaşmadan köyün yolunu tutar ve evlerinin önünde dururdu. Yolda boş arabayı görenler,

Bak, derlerdi. “Gene doktor atıyla bozuşmuş, galiba.”

Doktor'un en büyük eğlencesi, “Etiolles” dolaylarındaki köylerdeki hastalarına giderken, çocukları da beraberinde götürmektir. Araba geniştir. İki çocuk olduğuna göre, üçü de rahatça sığardı. Bu pembe ve taze güler yüzler arasında atını süren doktor, kendini çok mutlu bulur, Cecile'in de daha açıldığını ayırımsardı. Küçük kızı evde saran o hüznün ağır ağır dağıldığını görürdü.

Bütün acıları dindiren, kişiyi bir ninni gibi avutan güzel görüntüler üçünü de avuturdu. Yaşlı doktor, çocuklarla akran gibi onlarla eğlenirdi.

Bağları, bahçeleri bu kadar yakından tanımayan Jack, sevinçle güler söylerdi. Cecile onu sınavdan geçirirdi sanki:

Jack, bil bakalım, şu tarla da ne ekili, buğday mı? Çavdar mı ya da darı mı?

Jack göz alabildiğine uzanan bu yemyeşil tarlalara dikkatle bakar ama hiçbir zaman doğru yanıtı bulamaz, hep aldanırdı, her zamanki gibi.

Dede, bak gene aldandı Jack, şu tarladakiler için çavdar dedi.

Küçük kız, ırmak boyunda alabildiğine uzanan tarlalarda ekili alanların türlerini arkadaşına öğretirdi. Buğdayın dolgun taneleri, çavdarın çatallı tanelerinden çok daha farklıydılar.

Doktorun çağrıldığı her evde, çocuklar şahane bir şekilde karşılanırlardı. Ev sahipleri onları nasıl ağırlayacaklarını bilmezlerdi.

Doktorun ziyaretleri çok zaman çiftliklere yapılırdı. Doktor üst kata hastasını görmeye çıktığında çiftçi kadın, çocukları kümese götürür onlara kucak dolusu taze yumurta verir, civcivleri okşamalarını sağlar ve fırından henüz çıkan buram buram tüten taze ekmekle, nefis bir kaymaktan yedirirdi. Hele ağıl kapılarında inekleri seyretmek ne hoş olurdu. Arada bir SEİNE ırmağının kollarından bir akarsu üstünde yükselen ve eski zaman şatosunu andıran bir değirmen görürlerdi.

Çocuklar buğdayın dövündüğü beyaz tozlu odada sıkıldıkları zaman dakikalarca değirmenin suyun ta dibini yaran paletlerin oluşturdukları köpükleri ve havuza bakakalırlardı. Yeşil söğütlerin gölgesinde kuyulaşmış sularıyla durgun bir gölü andıran o sınırlanmış ırmakta kümes hayvanları keyifle yüzerlerdi. Kadife yeşili başlı ördekler ve bembeyaz kazlar, sürüyle sularda kanat çırparlardı.

Buraların hastalıkları bile kent hastalığından bambaşka bir tür sayılırdı. Köylünün hastalığı günlük yaşamın akışını asla değiştirmez.

Çiftlik hayvanlarına yemleri alıştıkları saatlerde verilir. Köylü kadını hasta eşine uzun zaman bakmaya, onun

için yakınmaya zaman bulamaz zira günlük yaşam süre gider. Toprak beklemez, hayvanlarda zamanında beslenmek, bakılmak ister. Çiftçi kadın, gün boyu çalıştıktan sonra, akşam ateş başında külçe gibi uyur kalır. Yukarıda tek başına bırakılan zavallı hasta, ağıldaki öküz ve ineklerin b g rmelerini dinler durur. O artık savaş alanında yaralanarak, toprağa düşen bir askerdir artık. Kimse kendisiyle ilgilenmez, bir köşeye yatırılır hepsi bu kadar, bu arada yaşam kavgası devam eder gider. Bütün kolların çalışması gerektir. Hasta bir yanda inleye dursun, buğday dövülür, ekinler toplanır, hayvanlara sakılır. Bu sonu gelmeyen çalışma sırasında evin efendisi, kadere boyun eğerek, akşam gölgelerinin düşmesini ya da sabahleyin göklerin aydınlanmasını bekler, ya iyileşir, ya ölür.

Çocuklar gittikleri hasta evlerinde  zg n yüz bulmazlardı. Onları daima şımartırlardı. Giderken kendilerine verilen bir  rek, at için bir havuç ve yaşlı büyükanne için bir se'pet meyva arabanın arkasına yerleştirilirdi.

Bu basit ruhlu köylüler doktorlarını öylesine severlerdi ki. Ancak ne var ki sevmelerine rağmen onu aldatmaktan asla geri kalmazlardı.

Ondan aralarında şöyle söz ederlerdi:

Ah şu bizim doktor yok mu? O ne mübarek adamdır. İstese çok zengin olabilirdi.

Ama gene de doktorun vizitasını vermemek için aralarında ne planlar kurarlardı. Esasen bu onun gibi babacan bir adam için hiç de zor olmazdı. Hasta evinden çıkarken çevresini kalabalık bir ocuk halkası sarardı. Zafer kazanmış bir kumandan gibi uğurlanırdı.

Doktor Rivals, kızıma ne yedireyim?

Ah doktor, eşim için yapılacak bir şey yok mu?

Bu verdiğiniz tozu, çocuğa iireyim mi, yoksa bununla onun sırtını mı uğayım? Azıcık daha verir miydiniz? Sanki bu bana yetmez gibi geldi.

Doktor bütün yanıtları karşılar, kiminin diline bakar kiminin nabzını yoklardı. Minik toz paketlerinden dağıtır, öksürük ve kuvvet şuruplarından birkaç şişe verirdi. Ceplerini boşalttıktan sonra hafifleyerek arabasına atlar evinin yolunu tutardı. Bu mert köylülerin minnet açıklamalarından duygulanarak atını kamılardı. Ardında bıraktıklarının kendisine dua edeceklerim biliyordu. Hepsi de peşinden, o iyi adam diye haykırırken, beri yandan gözlerinden birini kırparak, gizlice “ne de saf adam” derlerdi.

Çok zaman da onu yarı yolda durdururlar ve onu yaka paa yeni bir hastaya s r klerlerdi.

Doktor'un çocuklarla yaptığı gezilerden gün batımında dönerlerdi. S r yle uçuşan kırlangıçlar ve otlaklardan dönen koyunların sonsuz bir huzura kavuşan ovalardan geçerlerdi. Batı yönünde akan SEİNE ırmağı, kararan ufuklarda altın bir şerit gibi uzanırdı. Cılız ağaç kümeleri, yamaç boyu

sıralanmış tek tuk evler, şuraya bir düşte rastlanabile-. çek bir doğu görüntüsü verirdi. Dinsel tasvirlerde görülen KUDÜS köyüne benzerdi, bu fransız kırları.

Bu tür tasvirleri biriktirmeyi seven Cecile:

Tıpkı İsa babamızın doğduğu NAZARETN köyüne benziyor, değil mi Jack? derdi.

Çocuklar alçak sesle konuşurlarken, doktor arabayı akşam çorbasına doğru sürerdi. Çok zaman Jack da akşam çorbasını onlarla birlikte içtikten sonra eve dönerdi.

Birlikte yaptıkları bu açık hava gezintilerinde doktor bir şeyi anlamıştı. D'Argenton'un üvey oğlunun çok keskin bir zekâsının olduğunu anlamakta gecikmemişti. Ancak ailesinin ihmalden ötürü çocuğun zoraki bir tembelliğe mahkûm edilmiş olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Çocukla meşgul olmaya karar verdi, çok iyi sonuçlar alacağından kesinlikle emindi. Her gün öğleden sonraki iki saatlik dinlencesini Jack uğruna feda edecekti. Kısa zaman sonra bunu bir alışkanlık edindi.

Her yemekten sonra azıcık olsun dinlenmeyi alışkanlık (edinenler bunun nasıl bir fedakârlık olduğunu anlarlar.

Jack, doktorun bu iyiliğini karşılıksız bırakmıyor, onun verdiği derslerden fazlasıyla yararlanmaya özen gösteriyordu. Bu durumdan Cecile de memnun görünüyor, derslerde hazır bulunuyor, küçük arkadaşının latince dizeler okumasına kulak veriyor, sanki onun daha çabuk anlamasını ister gibi pırıl pırıl gözlerini onun yüzüne dikiyordu.

Dedesı, Jack'ın ev ödevlerine bir göz attıktan sonra:

Aferin Evlat iyi olmuş, dediğinde, küçük kız, kendisi övülmüş kadar mutlu oluyordu.

Jack kendi evindekilere bu çalışmaların lafını bile etmedi. Annesine bir sürpriz yapmak, şairin kendi hakkında aldandığını kanıtlamak istiyordu, iyi kalpli doktorla, bu aralarında dışarı sızmayan bir giz idi.

Esasen “KÜÇÜK EV’de oturanlar her geçen gün, Jack’ı biraz daha ihmal ediyorlardı. Jack saatlerle hiç ilgilenmeden istediği gibi girer çıkardı, çok zaman yemeklerde bile bulunmazdı. Esasen Şair’in her gün sayıları daha da artan konuklarının arasında, çocuğun varlığı bile fark edilmiyordu.

Yalnızlığını doldurmak ve sözüm ona “aydın bir Çevre” yaratmak amacıyla, şair tüm başarısızlara evini açmıştı.

Arada bir Charlotte, çekine çekine: “Param kalmadı,” dediğinde o kaşlarını çatarak: “Peki ama nasıl olur, daha yeni vermiştim,” diye karşılıklıta bulunurdu.

Ancak gösteriş merakı, cimrilliğini bile aştığından mutluluğunu çevresindekilere sermek istediğinden varlıklı ev sahibi rolünü oynamak ve bu zavallı rate adamların gözlerini boyamak kendisine büyük bir zevk veriyordu.

Geçimleri çok kıt olan bu “BAŞARISIZLAR” için Paris yakınlarındaki bir köyde, en nefis yemeklerin yendiği hatta kimileyin gece bile kaldıkları, konuksever bir evin bulunması, umulmadık bir şans saydırdı.

Hafta sonuna yakın, bira evlerinde şöyle konuşmalar olurdu: “Bu pazar'a kime gidiyoruz? D'Argenton'lara mı?”

Zar zor biriktirdikleri bir tren biletini alır almaz ver elini “Etiolles Köyü.”

Charlotte bu konuk akını karşısında, bocalardı: “Çabuk Archambauld nine, gene konuklar geliyor, bir tavşan kesin yoo iki tavşan olsun, bir omlet, iki omlet, üç omlet...”

Hey Tanrım gene mi? Şu gelenler de kim? diye telaş-landı koruyucunun eşi... Zira artık hemen her hafta gibi yeni yüzler, yeni sakallar, yeni saçlar ve yeni kılıklar görünürdü.

D'Argenton, evini konuklarına gezdirmekten, her seferinde yeni bir zevk duyardı. Birlikte yapılan onarımlara bir göz atılır, daha sonra bu sakalina kır düşmüş ihtiyar çocuklar iplerini koparan atların coşkun neşesiyle kirlere dağılır, su kıyısına koşarlardı.

Yeşil çimlerin üzerinde bu aşınmış silindir şapkalar, yamalı ceketler ve Paris sefaletinden çöken yüzler, olduğundan daha da sönük, soluk dururlardı. Ancak, az sonra, yemek masası hepsini çevresinde toplardı.

Çoğu zaman, sofradan kalkmazlar, saatlerce sohbetlerini sürdürürlerdi. Masa başında palavralar, tartışmalar süre giderdi.

Ormanların ortasında edebi tartışmaların yapıldığı bir bi-raevi. D'Argenton çok mutlu idi. O ünlü dizelerini. Belki yüz kez yineliyor ve devamlı aynı tasarlardan söz ediyordu. “BEN - BENİM” laflarıyla başlayan cümlelerini konuklarından esirgemiyordu.

Charlotte da yaşamdan memnun sayılırdı. Bu kelebek ruhlu kadın için, bu devamlı gel-git, bir gençleşme kaynağı olmuştu.

Konukların hayran bakışlarını üzerinde duyumsamak onun gururunu okşuyordu.

Kimileyin pazar günleri “Başarısızların” eşleri de gelirdi. Hafta boyu eşlerini doyurmak için çabalayan bu iyi yürekli kadınlar için bu gezme hoş bir sürpriz oluyordu. İşte o zaman, bu kadın konukları karşısında Charlotte bir şato

sahibesi tavırları takınır, onların gözlerini kamaştırmak için en süslü, işlemeli, dantelli robelerini giyerdi.

Ama köşkün hiç şaşmayan müdamileri şarkıcı Labas-sindre ve doktor Hirsh idiler. Birkaç günlüğüne köşke yerleşen doktor, aylardan bu yana yerinden kıpırdamamıştı. Ev sanki artık kendi malı olmuştu.

Konukları kendisi ağırlıyor, şairin beğenmediği gömleklerini giyiyor, şapkalarına kadar sahip çıkıyordu.

Ama gene de doktorun bütün saçmalıklarına rağmen d'Argenton artık onsuz yapamaz olmuştu. Hastalık hastası adam, hayali hastalıklarını başka kime böyle dinletirdi? Aslında onun doktorluk bilgisine güvenmediğinden verdiği ilaçları almıyor ama gene onun varlığından bir çeşit huzur buluyordu. Doktor, büyük bir küstahlıkla:

Onu ben ayağa kaldırdım, diye övünmekteydi. Rivals evdeki otoritesinin büyük kısmını yitirmişti.

Günler haftaları, haftalar ayları kovalıyor, zaman akıp geçiyordu.

Güz mevsimi “Küçük Evi” hüzünlü sisleriyle sarmıştı. Daha sonra kış geldi, damlar karlarla kaplandı. Derken ilkbahar, nisan yağmurları seller oluşturdu. Çiçeklenmiş leylaklar, balkonları süsledi. Aslında değişen fazla bir şey yoktu. Şairin ev için, yeni bir onarım tasarısı, kafasında yeni bir hastalık korkusu. Charlotte her zamanki gibi güzel ve anlamsızdı. Jack büyümüş boy atmıştı, üstelik çok da çalışmıştı. Sistemsiz ve düzensiz çalışmalarına rağmen, on ayda korkunç ilerlemelerde bulunmuştu. Kendi yaşlıları kolejli çocuklardan çok daha bilgili sayılırdı.

Doktor Rivals, d'Argenton çiftine gururla:

Bakın, demişti, “bir yılda onu nasıl eğittim. Artık onu rahat liseye gönderebilirsiniz, sizi utandırmaz. Bu çocuk büyük adam olacak.”

Yabancı sayılan doktorun oğluna gösterdiği ilgiden sessiz bir sitem sezen Charlotte utanmıştı ve:

Ah doktor size ne kadar minnettarım, çok iyisiniz, demişti.

Oysa şair Jack'ın başarısını daha soğuk bir tavırla karşılıyordu.

Charlotte'ya yalnız kaldığı zaman öfkesine gem vuramadı:

Herife de ne oluyor ki? diye haykırdı... “Hayatta herkes sorumluluklarını bilir, şu köy baytarı aklınca bana ders mi vermek istedi?”

Aslında gururu iyice yaralanmıştı. O günden sonra, birkaç kere ciddi bir tavırla hep aynı sözleri mırıldandı:

Doktorun hakkı var, çocukla ilgilenme zamanı geldi.

Ne yazık ki ilgilenecekti de...

Günün birinde doktor Hirsh, Labassindre ve d'Argen-ton, baş başa konuşuyorlardı. Şarkıcı, çocuğa seslendi:

Jack, gelsene biraz...

Çocuk çekinerek yaklaştı, zira şair ve arkadaşlarının kendisini pek sevmediklerini bilirdi.

Kim yaptı?.. Beuh, beuh, ceviz ağacındaki şu sincap tuzağını, peuh peuh, bahçenin ta ucundaki o ağacın üstünde.

Jack sapsarı kesildi, gene azarlanmaktan korkmuştu ama yalan söylemek istemedi. “Ben yaptım.”

Cecile evde bir sincap beslemek istemişti. Çocuk da telleri birbirine geçirerek, çok ustaca bir kapan yapmıştı. Gerçi, daha henüz sincap yakalanmamıştı, ama gene de tuzak çok iyi yapılmıştı.

Bunu tek başına, modelsiz mi yaptın?

Jack ezile büzüle karşılık verdi:

Evet Mösyö Labassindre, tek başıma yaptım, modelsiz.

Şişman şarkıcı arkadaşlarına seslendi:

Harika bir başarı. Çocuk makinist olmak için yaratılmış, parmaklarında harika bir yetenek gizli. Böyle şeyler zorlanmaz, bir Tanrı vergisidir.

Şair de gururla başını kaldırarak, ufuklara seslendi:

Ah evet bir bağış, her şey burada.

Doktor Hirsh, bundan kendisine pay çıkarmıştı:

Doğru dediniz, yeteneksiz bir şey olmaz.

Çocuğa sırt çevirerek, bahçede yürümelerini sürdürdüler. Arada bir içlerinden biri konuşmak istediği zaman, bir el işaretiyle ötekileri durduruyordu.

Gece yemekten sonra taraçada, uzun süren bir tartışma yapıldı. Labassindre davasına Charlotte'u kazanmak istercesine devamlı yineliyordu.

Evet kontes, gene aynı savı yineleyeceğim. Geleceğin kahramanı işçidir. Soyluluk tükendi, burjuvazinin ancak birkaç yılı kaldı, şu sıra, işçi gözde. Evet, siz istediğiniz kadar, onun nasırlı ellerini hor görün, onun kutsal önlüğünü beğenmeyin... Yirmi yıla kalmaz, bu lekeli önlük, dünyayı peşinden sürüyecek.

Doktor da o ufacık kafasını sallayarak arkadaşını onayladı. “Haklı, Labassindre yerden göğe kadar haklı.”

Yemekten sonra konuşmalarıyla hiç ilgilenmeyen Jack da nedense o akşam bu sözlere kulak vermişti. Zavalh çocuk, sanki bu konuşmanın hayatında bir rolü olacağına bilir gibi, bu saçma sözleri canı gönülden dinledi.

Labassindre övgülerine devam ediyordu:

Şahane bir yaşam... Özgürlük ve saygı dolu... Ah böyle bir mesleği bırakmakla nasıl budalalık ettim... Ah geçmişe dönmek mümkün olsa...

Arkadaşlarına doğum yeri olan Brötanya'daki bir demirhanedeki işçi olduğu günleri anlatıyordu. O zamanlar gerçek adını "Roudic" adını kullanırdı. Aslında bu "Labassindre" onun sahne için edindiği bir takma ad idi. Köyünün adını almıştı. (La Basse Indre) Loire kıyılarındaki bir kasaba adı.

Demirhanede ateş karşısında, beline kadar çıplak geçirdiği o eşsiz güzel saatleri ballandıra ballandıra anlattı. Arkadaşlarına dönerek sordu:

Arkadaşlar sahnede ne kadar başarılı olduğumu biliyorsunuz?

Hirsh yalan söylemeye alışık birinin küstahlığıyla: "Ne demezsin? Çok başardı bir sanatçı olduğundan kimsenin kuşkusu yok."

Gösterilerden sonra çelenkler, altın tabaklar, madalyalar aldım ödül olarak. Evet dostlarım, gerçi bu anılar benim için çok değerli ancak yemin ederim ki, hiçbir beni bu kadar mutlu etmedi. Bu sözlerle gömleğini sıyırdı, bir ayı pençesi gibi kıllı kolunu ta omuzuna kadar açtı. Dirseğe yakın bir dövme vardı. Meşe yapraklarından bir çelenk, çaprazlama konmuş iki çekiç altında şu yazı "İş ve Özgürlük"...

Aslında bu dövme sahne yaşamında onun için bir handikap olmuş, bunu silmek, kazıtmak için neler yapmamıştı. Birçok rolleri şu dövme yüzünden oynayamamıştı. Hayatını karartan bu işçilik anısının hiçbir zaman silinmeyeceğini anlayan Labassindre bununla övünmeyi daha uygun görmüştü.

Şarkıcı sızlanmalarını sürdürdü, ah neden sanki şeytana uymuştu? Lanet olsun şu Nantes'dan gelen tiyatro müdürüne, bir akşam arkadaşlarına şarkı okuyan Labassind-re'in sesini duyan adam, onu zorla sahne yaşamına itmişti. Bugün ağabeysi Roudic Baba gibi, saygın atölye şefi olmak, dolgun haftalıklar alacaktı. Üstelik ihtiyarlık günleri için de, emekli maaşı bağlanıyordu. Tiyatronun asla sağlayamadığı avantajlar.

Charlotte çekinerek:

Haklısınız dostum, sizinle aynı fikirdeyim, ancak işçilik için çok güçlü olmak gerekir. Kaç kere, siz bile bu mesleğin çok çetin olduğunu itiraf etmişsiniz.

Olabilir, belki bir hanım evladı bunun altından kalkamaz ancak söz konusu delikanlı da dayanaklı, buna yemin edebilirim.

Doktor Hirsh söze karıştı: "Onun çok sağlıklı olduğuna yemin edebilirim." Artık buna karşılık kalmamıştı. Gene Charlotte itiraz edecek oldu.

Birden d'Argenton hırsıyla yerinden fırladı:

Şu kadınların hepsi de aynı mal. Hanımefendi, aylardan beri oğluyla ilgilenmem için kafamı şişiriyor. Ben de, bu yolda arkadaşları seferber ediyorum, oysa şimdi bana kafa tutarak, sözlerimi hiçe sayıyor.

Efendisini darıltmaktan korkan Charlotte kekeleydi:

Yok dostum yanlış anladın, ben öyle demek istemedim.

Labassindre ve Hirsh, kadının tarafını tutarak dostlarını yumuşatmak istediler.

Kadın artık gözyaşlarına engel olamadı. Jack teraça-dan ayrıldı. Annesine işkence eden şu kötü şairin gırtlığına sarılmamak için kendisini zor tutuyordu. Annesinin ağlamasına dayanamazdı.

O akşamı izleyen günlerde, bu konu bir daha konuşulmadı. Ancak Jack annesinin tutumunda bir değişme ayırım-samıştı. Genç kadın devamlı oğlunu kucaklıyor, onu yanından ayırmak istemiyordu. Bu yakınlaşmadan yakında ayrılacakların özlemlili niteliği seziliyordu. Jack'ı sinirlendiren bir şey daha oldu, bir akşam şair bozuntusu kocaman bıyıklarını titrete titrete, doktor Rivals'a buruk buruk gülümsedi:

Doktor öğrencinizle ilgileniyorum. Bugünlerde size bir sürprizim var... Benden memnun kalacağınızı sanırım.

Saf Rivals bu sözlerden umutlanarak, sevinç içinde evine döndü ve eşine:

Gördün mü güzelim, iyi ki onları azıcık uyardım, bak çocukla ilgilenmeye başladı üvey babası.

İnsanları daha iyi tanıyan Madam Rivals, eşi kadar iyimser değildi, başını salladı:

Kim bilir dostum? Ben bu ölü gözlerden hiç hoşlanmıyorum. Adama hiç güvenim yok, o çocuğu sevmiyor. Bir düşmanın ilgilenmemesi, ilgilenmesinden daha hayırlıdır.

Jack da yaşlı kadınla aynı fikirde idi.

IX HAYAT BİR ROMAN DEĞİLDİR

Bir pazar sabahı, Labassindre başarısızlardan kalabalık bir grupla trenden indi. Bahçede tuzağın yanında sincabı gözeten Jack, annesinin kendisine seslendiğini duydu.

Ses şairin çalışma odasından geliyordu. Annesinin sesindeki heyecandan kuşkulanan çocuk, "Bugün kader günüm," diye düşünerek, merdivenlerden çabucak çıktı.

Aşağı yukarı bir yıla yakın bir zamandan bu yana, bu tapınağa ayak basmamıştı. Oda bir hayli değişmiş, güneşten solan perdeler, tütün dumanından sararmıştı. Cezair stili sedirin yayları bozulmuş, yazı masasının üstü yer yer çizilmişti. Tozlu hokka ve paslanmış kalemler buraya meyhane köşelerinin bayahğını vermişti.

Yalnızca, II. Henri stilindeki koltuk zamana karşı koymuş, hiç bozulmamıştı. Çocuğu huzuruna çağırtan d'Argen-ton, bu koltuğa kurulmuştu. Labassindre

ve Hirsh, onun sağı ve solunda muhafızları gibi sıralanmışlardı. Bu arada o gün için gelen Başarısızlardan bir kısmı bahçede dolaşırken, birkaç tanesi sedire yerleşmiş, pipolarının dumanlarında yitirdikleri hayalleri arıyorlardı.

Jack bir bakışta bütün bunları ayırımsadı. Mahkeme kurulmuş, yargıç, tanıklar toplanmışlardı. Bir de pencere önünde gözlerini ta uzaklara daldırmış olan annesi. Kadın sanki orada olanlardan sorumlu değil gibi, dalgın ve üzgündü.

Kral Henri koltuğundaki şair, kendini yüzyıllar gerisinde sanarak o çağın ağzıyla konuştu. Kral Henri'nin gözdelerine hitap etmesini taklit etti:

Geç karşıma, nonoş...

Sözüm ona cana yakın olmak istemişti ama sesindeki o madeni titreşimler, insanı ürpertiyordu.

Krallar'ın gözdelerine seslendikleri gibi, çocuğa “nonoş” diye seslenmişti.

Sana daha öncesinden söylediğim gibi, hayat bir roman değildir, evlat. Benim ne kadar didindiğimi, saatlerimi şu masa önünde, sanat uğruna nasıl harcadığımı, nasıl mücadele ettiğimi bilirsin. Arada bir yorulsam da asla yılmam bu savaştan. Ancak artık sıra sende, zira artık erkek oldun.

Oysa zavallı yavru henüz on iki yaşındaydı.

Şair demecini sürdürdü:

Evet artık, tam bir erkek saydırsın, yalnız boy atmakla kişi adam olmaz, bize ne kadar yürekli olduğunu kanıtlamanın tam sırası. Tam bir yıl, seni serbest bıraktım, aklının ve bedeninin gelişmesine izin verdim. Çok kişi beni ilgisizlikle suçladı, oysa ben seni gözlüyor, her davranışını izliyordum. Bu uzun ve derin gözlem sonunda, yeteneklerinin hangi mesleğe uygun olduğunu anlamış bulunuyorum. Bu etüt sonundaki, yorumlarımı annene de açıkladıktan sonra kesin kararımı verdim.

Vaazının bu bölümünde, d'Argenton, arkadaşlarının kutlamalarına karşılık vermek için sustu. Labassindre ve Hirsh onu hararetle kutlarken, öbür konuklar, pipolarının dumanlarında kendilerini derin bir dalgınlığa bırakmışlardı, onlarda bir baş eğişiyle katıldılar.

Serseme dönen Jack, bu laf selinde bir tehlikenin kara bir bulut gibi tepesinde dolaştığını sonunda anlamıştı.

Charlotte'a gelince o eliyle gözlerini siper etmiş uzaklardan bir yardım beklercesine, bakışlarını ufuklara dikmişti. Koltuğunda daha da dikleşen şair, kamçı gibi şu sözleri çocuğun yüzünde şaklattı:

Artık işimize dönelim, şu anda dinleyeceğin mektup, bütün açıklamalardan daha açık olacak, bak dinle. Oku La-bassindre.

Şarkıcı görkemli bir davranışla cebinden bir köylü mektubu çıkardı ve boğazını temizledikten sonra tamtıraklı bir tondan okumaya başladı:

Indretz Adası Dökümevi (Loire)

Sevgili kardeşim, söz ettiğin delikanlıdan müdürle konuştum. Çok genç olmasına rağmen, gene de Müdür onu yanıma çırak almama izin verdi. Dört yıl sonra, onu iyi bir işçi olarak yetiştireceğimi umuyorum. Selam ve sevgiler. Çocuk bizde yer ve bizde kalır. Eşim ve kızımın sevgileri.

Ağabeyin Roudic Atölye Şefi

D'Argenton gözleri ıslıl ıslıl haykırdı:

Duydun mu Jack, dört yıl sonra sen de iyi bir işçi olacaksın. Yani bu dünyada en mükemmel ve en yüce bir mesleğe sahip olacaksın. 'İyi bir işçi.'

Jack aldanmıyordu iyi duymuştu, iyi işçi ama gene de anlayamadı, iyice düşündü.

Çocuk Paris sokaklarında işçileri görmüştü. Cımnaz yakınında “On iki Ev” geçidinde pek çok işçi barakaları vardı. Bunlar elleri nasırlı, lekeli önlüklü, kaba davramış kişilerdi.

Bundan sonra kendisinin de onlar gibi bir önlük takacağını düşündü ve sarsıldı. Annesinin bu sınıf halkı hor gördüğünü bilirdi.

Ancak kendisini en çok üzen buradan ayrılmak olmuştu. Bu güzel evden, yemyeşil ormanlardan, doktor Rivals'la-rın yakınlığından ve özellikle annesinden ayrılmak. O anne

ki, onu taparcasına severdi ve onu yıllar sonra zorla kazanmıştı.

Neden annesi kımıltısız pencere önünde duruyor, bir türlü o ilgisiz durumundan sıyrılmıyordu? Kadının bütün vücudu sarsılıyordu. Sanki gözyaşlarını gizlemek ister gibi elini gözlerine siper etmişti. Sanki uzakta ufuklarda bir şey görmüş ve ürkmüş gibi. Ne görmüştü, hangi acıklı sahne onun böyle hıçkırıklarla ağlamasına yol açmıştı?

Çocuk ölgün bir sesle fısıldadı:

Ya demek buralardan gitmem gerekecek?

Onun bu masum sorusu, cellatları tarafından acımalı bir gülümseyişle karşılanırken, pencere önünden boğuk bir hıçkırık duyuldu.

Labassindre neşeli bir tondan:

Bir hafta sonra hareket ediyoruz, dedi. “Bende çoktan beri şu sevgili ağabeyimi görmemiştim. Bu arada eski arkadaşlara da bir merhaba demiş olurum.”

Böyle diyerek gömleğinin kollarını kıvrarak, kılı kolundaki o dövme izini bir kere daha yanındakilere gösterdi.

D'Argenton gözlerini pencere önünde ağlayan kadından ayırmıyordu, kaşları çatılmıştı:

Artık gidebilirsin Jack, dedi.

Jack serseme dönmüştü. Kendi kendine: “Bir haftaya kadar, bir hafta sonra,” diye yineleyerek acele merdivenleri indi ve şapkasını bile giymeden sokağa fırladı, bir solukta köyü aşarak, doktorun evine koşarak vardı. Tam o ara hasta turnesine çıkmaya hazırlanan yaşlı doktor arabasına biniyordu. Jack, iki kelimeyle durumu dostuna anlattı, doktor duyduklarına inanamadı:

Olur şey değil, seni bir işçi, bir amele mi yapacaklar? Ya demek üvey baban geleceğinle böyle ilgileniyor. Bak dur bekle ben şimdi onlara öyle bir ders veririm ki...

Sokaktakiler, doktorun bu heyecanını görünce, “Herhalde köşkte ağır hasta biri olmalı,” diye düşündüler. Zira Jack'ın da saçı başı darmadağınktı, doktorun yanına oturmuş, dalgın gözlerle onun araba sürmesini izliyordu.

Oysa kimse hasta değildi, doktor geldiği zaman hepsi yemek odasına geçmişlerdi. Hepsinin yüzü gülüyordu. Hatta doktor Charlotte'un bile gülümsediğini görerek, hayretten donakaldı. İhtiyar doktor titrek bir sesle:

Sizinle görüşmek isterdim, Mösyö d'Argenton, dedi.

Masaya buyurun doktor, size de bir takım koysunlar. Bir yandan yer, bir yandan konuşuruz.

Hayır teşekkür ederim, aç değilim. Üstelik size ve eşinize söyleyeceklerim çok özel, aramızda kalmak

Doktorla baş başa kalmaya hevesli olmayan şair:

Niye geldiğinizi tahmin edebiliyorum, dedi. “Jack için değil mi?”

Evet tam üstüne bastınız.

O zaman, hiç çekinmeden konuşun. Dostlarım durumu biliyorlar.

Başkaları yanında böyle bir açıklamadan çekinen Char-lotte:

Evet ama dostum, diyecek oldu. D'Argenton o buz gibi sesiyle emir verdi: “Anlatın doktor, sizi dinliyorum.”

Doktor masa önünde gururla dikilmiş halde, aynı soğuk sesle söze başladı:

Jack bana bir haber ilettili. Onu Indretz dökümevine çırak olarak yollamayı düşünüyormuşsunuz, yanlış duymadık değil mi?

Evet aziz doktor, gerçeğin ta kendisi.

Doktor iyice çileden çıkmıştı, kendini kontrole çalıştı:

Dikkatli olun, dedi, “bu çocuk böyle çetin bir işe gelemmez, üstelik bünyesi böyle zora gelecek kadar dayanıklı değil. Tam gelişme çağında küçük bir çocuk, onu

hiç- alışkın olmadığı bir hayata atmak istiyorsunuz. Üstelik işçilik gerektiren niteliklerden hiçbirine sahip değil. Ancak en önemli neden, onun yeterince güçlü olmamasıdır.”

Tam o anda sözde doktor Hirsh, bir ok gibi yerinden fırladı. “İzin verin saygın meslekdaş.”

Rivals onu yanıtlamak zahmetine bile katlanmadan, çocuğun anasına döndü:

Beni iyi dinleyin Madam, dedi, “kelimelerin üzerine basa basa çocuk böyle zor bir yaşama dayanamaz, buna yemin ederim. Şu anda sizinle bir dost gibi değil, bir doktor olarak konuşuyorum. Siz oğlunuzu benden daha iyi tanırırsınız herhalde, o böyle yorgunlukları kaldıramaz. Ancak ben şu anda fiziksel yorgunluğu kastetmiyorum. Jack gibi ince ruhlu, güzelliğe düşkün, zihni her türlü eğitime açık bir çocuğu böyle bir hayata ilemezsiniz, bu bir cinayetten bile beter.”

D'Argenton bayağı öfkelenmişti:

Yanılıyorsunuz doktor, dedi. “Ben çocuğu sizden daha iyi tanırım. Ben de kendisini çalıştırmak istedim, ama o ancak el işlerine yatkın, ben de kendisine bu yeteneği geliştirme olanakları tanıyorum ve de işte kendisine şahane bir meslek sunuyorum. Oysa küçük bey bana teşekkür edecek yerde, gidip evimin dışında kendine koruyucular arıyor, yabancılardan yardım bekliyor.”

Jack itiraz etmek istedi, yaşlı doktor onu bu güçlükten kurtardı:

“O bana şikâyet gelmedi. Sadece kararınızı bildirdi. Ona söylediklerini bir kere daha yineleyim. Jack dostum buna asla razı olma. Ananın, babanın boyunlarına atıl. Seni seven anana, sevmesi gereken üvey babana yalvar ya-

178

ALPHONSE DAUDET

kar, onlardan seni böyle alçaltmalarını gerektirecek ne suçu işlediğini sor.”

Labassindre masaya bir yumruk vurarak gürledi:

Yanlı düşünöyorsunuz doktor. İşçi aleti kişiyi alçalt-maz tam tersine yüceltir. Peygamberimiz İsa Hazretleri bile çocukken rende oynatıyor, marangozluk yapıyordu.

Uzağı görme yeteneğinden yoksun Charlotte coşkulu bir sesle: “Ah bak işte bu doğru,” dedi.

Budala kadın oğlunu İSA görünümüne sokmak istiyordu.

Doktor ne diyeceğini bilemedi:

Bu palavralara kulak vermeyin Madam, dedi. “Oğlunuzu işçi yapmakla onu kendinizden uzaklaştırmış oluyorsunuz, keşke onun dünyanın en uzak bir köşesine yollasaydınız, size daha yakın olurdu. Zira insanları birbirlerine

yaklaştıran mesafe değildir. Sosyal değişiklikler her şeyden daha önemlidir. Günün birinde, ondan utanacak, onu hor göreceksiniz. Kaba konuşan, elleri nasırlı bu cahil işçi artık sizin oğlunuza benzemeyecek. Esasen o da bir komplekse kapılarak sizinle eskisi gibi serbest olamayacak.”

Jack tek kelime söylemeden, büfenin köşesine sinmiş onu dikkatle dinliyordu, annesinden uzaklaşma tehlikesiyle sarsıldı. Odanın tam ortasına kararlı adımlarla geldi, gr bir sesle:

İşçi olmak istemiyorum ve de olmayacağım, dedi.

Charlotte yerinden sıçradı, sitemli bakışlarını oğluna dikti: “Yapma Jack, bunu nasıl söylersin?”

Derken D'Argenton konuştu:

“Ya demek küçük Bey işçi olmak istemiyorlar, görülmemiş şey benim kararına karşı çıkmak, itiraz. Olur şey değil, işçi olmak istemiyorsun, ama yemek istersin değil mi? Giyinmek, kalacak rahat bir ev ve de gezmek. Bende sana içimi dkeyim mi? Artık bunları sana sağlamaktan bıktım, sefil asalak. Evet, sen başkalarının sırtından yaşamak isteyen bir asalaksın. alışmak istemiyorsun değil mi? Bende seni evimde bir gün bile istemiyorum. Herkes budala değil...”

Derken birden aşırı kaçtığını anlayarak, hemen kontrolünü takındı o buz gibi sesiyle:

Odanıza ekilin küçük bey, dedi. “Kararımı size sonra bildiririm.”

Azizim d'Argenton izin verirsiniz, ne yapmak gerektiğini ben size...

Ancak Jack, doktorun yanıtını duymadı, şair kaba bir el hareketiyle onu kapı dışarı etmişti.

ocuk odasında tartışma gürültülerini duyuyor ve sesle- o ri tanıyordu, ancak kopuk cümleler duyabildi:

Yalan bin kere yalan. “Baylar, baylar.” “Hayat roman değildir.” “Kutsal işçi, kutsal meslek.”

Sonunda kapı dışında doktorun sesi bir kere daha çınladı:

Lanet olsun, bu eve bir daha ayak atarsam...

Daha sonra sokak kapısı şiddetle çarpıldı ve yemek odasını yoğun bir sessizlik kapladı. Ancak atal ve bıçakların gürültüsü duyuluyordu. Yemek yiyorlardı.

Onu alçaltmak kendinizden aşağı bir sınıfta yaşatmak istiyorsunuz. ocuk bu cümleyi iyi bellemişti, zira bir ok gibi kalbine saplanmıştı. Kendisi de d'Argenton'un gerçek niyetinin bu olduğunu biliyordu. Hatta bundan emindi, bir düşman ancak böyle davranırdı. Hayır bin kere hayır, o işçi olmak istemiyordu.

Kapı açıldı, annesi içeri girdi. Kadın çok ağlamıştı, gerçekten acı gözyaşları dökmüştü, yüzü çökerten, çizgiler oluşturan yaşlar. Hoppa ve güzel kadının yüzü ardında ilk kez, bir ana yüzü belirmişti.

Üzgün ve çaresiz bir ananın yüzü. Sesinin titremesine engel olmak istedi:

Beni iyi dinle Jack, dedi, “seninle ciddi bir şekilde konuşmam gerek, demin başkaldırarak beni çok üzdün evladım, gerçi bu yeni yaşamda kimi zorluklarla karşılaşacağını yadsıyacak değilim. İlk ben bile bu fikri onaylamamıştım ama söylenenleri duydun değil mi? Artık her şey değişti işçinin durumu o kadar gelişti ki. Bugün işçi olmak bir onur. Sende artık çağın “İŞÇİ ÇAĞI” olduğunu öğrenmiş oldun. Burjuvazinin modası geçmiş, soyluluğun da öyle ama gene de bence soyluluk... Her neyse, senin yaşındaki bir çocuk, büyüklerinin dediğini yapmak zorunda.”

Çocuğun bir hıçkırığı, annesinin sözünü yarıda kesti: “Demek sen de beni kovuyorsun anne?”

Bu sefer kadın dayanamadı, onu kollarına aldı, bağrına bastı. “Ben mi seni kovmak? Neler söylüyorsun Jack'ım benim, haydi sakın ol, böyle titreme ne olur? Ah elimde olsa, ben seni hiç gönderir miydim? Seni ne kadar sevdiğimi bilmez misin? Ancak makul olmak zorundayız, artık geleceğini düşünmemiz gerekiyor, büyüyorsun, bir baltaya sap olmak zorundasın... Yazık ki geleceğimiz pek aydınlık değil.”

Her zamanki gibi bir laf seline kapıldı, oğluna çekine çekine hayatta çapraşık durumunu anlatmaya çalıştı:

“Bak yavrum, henüz çok küçüksün, yakın bir gelecekte sana doğumundaki gizi açıklayacağım. O zaman sen de her ikimizin de kaderin nasıl olacağını öğreneceğiz. Ancak bugün şu kadarını bilmelisin, ne senin, ne de benim beş paramız bile yok. Tamamıyla onun eline bakıyoruz. İşte bundan ötürü, onun isteklerine karşı koyamıyorum ya...”

Üstelik onun çok iyi niyetli olduğunu biliyorum inan bana Jack, o senin iyiliğini düşünüyor... Evet oğlum işte durum bu, ondan fazla bir şey isteyemem, hem de o şimdiye kadar az yapmadı... Onun da zengin olmadığını biliyorum. Senin eğitim masrafını karşılayamaz, ikinizin aranızda kaldım, bir karara varmak zorundayız... Ah keşke şu döküme-vine, senin yerine ben gitseydim. Düşün ki sana bir meslek hazırlıyor. Yaşamak için kimseden yardım istemeyecek, kendi kendine yeteceksin, bundan gurur duyacaksın, kendi kendinin efendisi olacaksın.”

Çocuğun gözlerinde gördüğü ışıltıdan onun etkilendiğini anladı. Daha sonra, bütün annelerinin çocuklarıyla konuşurken kullandıkları o okşayıcı sesle şunları ekledi:

Bunu benim için kabul et, Jack yavrum... Ekmeğini çabucak kazan. Kim bilir, belki günün birinde belki senin ocağına düşerim. Bana bakmak zorunda kalırsın, sen benim tek dayanağım, tek dostumsun.

Ŗu anda neden böyle konuŖmuŖtu, herhalde içinden gelmiŖ olacaktı, bir önsezi kendisine bu sözleri fısıldamıŖtı. Yoksa genç kadın, geleceğin yırtılan perdesinden, kaderini olduğu gibi görüyor muydu? Belki de her zamanki gibi dŖnmeden öylesine konuŖmuŖtu? Her neyse, bu Ŗefkat dolu sevecen ocuk ruhunu etkilemenin baŖka yolunu bulamazdı. Sonuç anında kendisini gösterdi.

Annesinin günün birinde kendisinden yardım isteyeceğini dŖnen ocuk hemen kararını verdi:

Na'sırh eller ve lekeli nlkle karŖına çıktığımda benden utanmayacağına yemin et... Beni hep seveceğine yemin et.

Seni her zaman sevmek mi? Jack'ım benim, bunu bana nasıl sorarsın evladım?

Kadın karŖılık olarak oğlunu öpücük ve okŖamalara boğdu. Aslında vicdan azabı duyuyordu. O günden sonra oğlunu her dŖndėnde acıdan oklar kalbine saplanacaktı.

ocuk annesini daha fazla üzmemek için bu gösteriyi kısa kesti. Merdivenlere koŖarak, annesine seslendi:

Gel anne ona kabul ettiğimi birlikte bildirelim.

BaŖarısızların hepsi masa basındaydılar henüz, Jack içeri girince, sakın ve vakur bir tavırla baŖım dikleŖtirdi ve:

Sizden zr dilemek istiyorum, dedi Ŗair'e, "az önce nerinizi geri çevirmekle hata ettim, Ŗu anda nerinizi kabul ediyor ve beni dŖndėnz için teŖekkr ediyorum."

D'Argenton o her zamanki iddialı sesiyle karŖılık verdi:

Aferin delikanlı, azıcık dŖndkten sonra, grŖlerime uyacağından hiç kuŖkum yoktu. Niyetlerimin dürüstlüğünü anladığına sevindim. Aslında sen, aslında dostumuz La-bassindre'e teŖekkr etmelisin, bu Ŗansı ona borçlusun, sana Ŗans kapıŖım açtı.

Ŗarkıcı kıllı pençesinde çocuğun narin elini ezdi. Sanki iki arkadaŖmıŖ gibi, onun sırtını yumrukladı.

ocuk, son günlerini orman ve kırlarda gezmekle geçirdi. Derin bir üzüntüye kaptırmıŖtı kendisini, narin omuzlarına yüklendiği sorumluluğu dŖndke içi eziliyordu. Sanki birkaç gün içinde o bymŖ, yetiŖkin bir erkek olmuŖtu. Çocukluğu çok gerilerde kalmıŖtı.

Sevdiği kŖeleri bir bir gezdi, çocukluk anılarını anmak isteyen bir ihtiyar gibi. Sale ninenin, elinde sopası kendisini kovalamasına bile aldırmıyordu. Ancak en büyük tasası, doktor Rivals'lara gidememektir. D'Argenton bunu kendisine yasaklamıŖtı. Jack, Cecile'ye veda etmeden gideceğini dŖnerek kahroluyordu.

Charlotte oğlundan bu son sevinci esirgediğine çok üzülüyor ama d'Argenton'a karşı gelmeye cesaret edemiyordu.

Sonunda d'Argenton yumuşadı, daha doğrusu çocuk yola çıkmazdan bir gün önce, ondan kurtulma sevinciyle ona istediği izni verdi.

Jack o akşam doktorun kapısını çaldı. Eczane odasının pancurları sıkı sıkı kapalı, ev karanlık ıssız görünüyordu. Ancak, doktorun çalışma odasının penceresinde azıcık ışık süzüyordu. Doktor bir sandığı kitaplarla dolduruyordu, çocuğu görünce o tatlı gülüşü yüzünü aydınlattı:

“Hoş geldin yavrum, bana veda etmeden gitmeyeceğini biliyordum. Seni yollamak istemediler değil mi? Hoş, bundan azıcık bende suçluyum. Fazla sert davrandım, aşırı konuştum, hatta eşim bu yüzden beni azarladı bile. Ha laf arasında küçük kızla ninesini yolladım birlikte seyahate çıktılar. Onları Pyrnees dağlarının eteklerindeki bir köyde yaşayan kız kardeşimin yanına gönderdim. Cecile rahatsızlandı, damdan düşercesine senin gideceğini söyledim, o buna çok üzüldü.

Ah şu çocuklar, ne duygusal yaratıklar. İşte veda sahneleriyle daha fazla hırpalanmaması için, onu uzaklaştırmayı uygun buldum.”

Doktor, Jack'la bir erkekle konuşur gibi konuşuyordu. Küçük kızın, kendi yüzünden hastalandığını ve onu göremeyeceğini öğrenen Jack, bir çocuk gibi ağlamamak için, kendini zor tuttu.

Jack yere serili kitaplara, loş odaya, masa üzerindeki içki şişesine bir baktı. Eşinin yokluğunu fırsat bilen doktor, eski alışkanlıklarına geri dönmüş, gene alkola dadanmıştı.

Ne yaptığımı biliyor musun, küçük? “Hayır, doktor.”

Senin için kitaplar seçiyorum, bu eski kitapları beraberinde götüreceksin. Bunlar klasikler. Bunları okuyacağına söz ver Jack. Kitap en iyi dosttur. Hayatın büyük kederlerini yenmek için okumaktan başka çare bulamıyorum. Kitaplarım olmasaydı, kaderin o darbelerine nasıl karşı koyardım? Belki sen henüz bunları pek anlayamazsın ama sen gene de oku, anlamasan bile, bunlardan süzülen kafanın bir köşesinde yerleşir ve orasını aydınlatır. Okuyacağına söz ver...

Söz veriyorum doktor.

Sen bu sandığı taşıyamazsın, yarın ben sana yollarım. Gel de seninle vedalaşalım.

Babacan doktor, onu birkaç kere öptükten sonra, o şefkatli sesiyle:

Seni Cecile için de öptüm, dedi.

Jack kapıdan çıkarken, ihtiyar dostunun ardından “Zavallı çocuk” diye fışladığını duydu. Tıpkı yıllar önceki, Vau-girard kolejindeki Rahip gibi. Ama, artık Jack, buna hiç şaşmadı, zira aradaki yıllar zarfında, kendisine neden

acıdıklarını öğrenmişti. Evet hayat ona mutsuzluğunun nedenlerini öğretmişti.

Ertesi sabah yola çıkıyordu.

Köşk yoğun bir telaş içindeydi. Eşyalar bir yük arabasına taşınıyordu.

Labassindre sanki bir safariye çıkar gibi giyinmişti. Uzun çizmeler, geniş kenarlı şapka, kadife yelek. Bir yandan da çevreyi inletmek ister gibi, o gümbür gümbür sesiyle bir Opera ariasını okuyordu.

Şaire gelince o hem durgun, hem de sevinçli idi. Çok da ciddi. Ne de olsa, çok insancıl bir görevi yerine getiriyordu.

Charlotte, oğlunu kucaklıyor, durmadan öpüyordu. Yaşlı gözlerle bir eksiğinin olup olmadığına bakıyordu.

Hayır, hiçbir noksanı yoktu Jack'ın. Aslında, bir işçi çırağı için aşırı şık giyimli sayılırdı.

Charlotte titrek bir sesle Labassindre'ye yalvardı:

Ona iyi bakacaksınız, Mösyö Labassindre, değil mi? Ne olur üşütmesin. Tanrı'dan sonra size emanet.

Hiç endişelenmeyin Madam, kendi sesime göstereceğim özenle ona bakacağım. Bundan emin olun. “Jack...” “Anne, anneciğim.”

Son bir kere kucaklaştılar.

Charlotte artık kendini koyvermişti, hıçkırıyordu. Çocuk üzüntüsünü belli etmemeye çalıştı. Annesi için bütün bunlara katlandığını bilmek, ona güç veriyordu. Yokuşu inmişlerdi, çocuk son bir kere, gözlerini annesinin yüzüyle doldurmak istercesine ona doya doya baktı. Annesinin güzel yüzü, gözyaşları arasında kendisine gülümsüyordu.

Annesi seslendi:

Bize yazmayı ihmal etme Jack, beni mektupsuz bırakma.

Şak de o buz gibi sesiyle, arkadan seslendi:

Unutma Jack, hayat bir roman değildir.

Evet, belki haklıydı. Hayat roman değildir, ama o sefil, kendi yaşamını romana benzetmek için elinden geleni esirgememişti.

Küçük evinin sarmaşık ve çiçeklerle kaplı kapısında, sevdiği kadına yaslanmış duruşunu görmek bunu anlamaya yeterdi. Şu anda evinde barındıramadığı o zavallı çocuğa el sallıyor ve onu sahte bk şefkatle uğurluyordu. Kovduğu çocuğu.